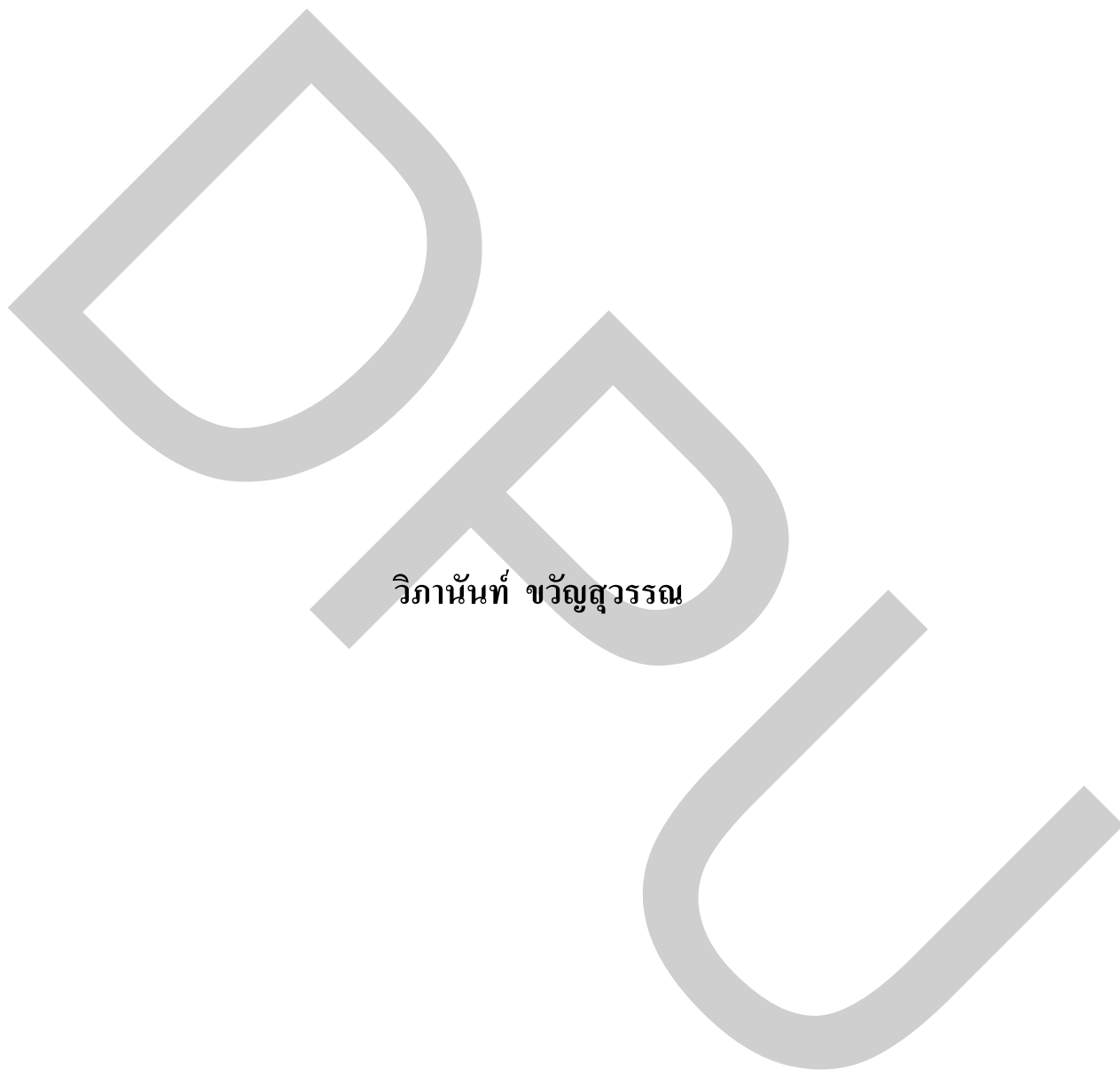


บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน
เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1



วิภาณันท์ ขวัญสุวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

**THE ROLES OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION TEACHERS
FROM PRIVATE SCHOOL IN PROMOTING VIRTUE AND
MORALITY IN EARLY CHILDHOOD
IN BANGKOK EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

WIPHANAN KWANSUWAN

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Education Management
Graduate School, Dhurakij Pundit University**

2009

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1” ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ หลายฝ่ายซึ่งผู้วิจัยขอกล่าวรายนาม ดังต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ท่านอาจารย์โชติ เข้มแสง ที่ให้ความกรุณาและสละเวลาให้คำชี้แนะอันมีค่าและเป็นประโยชน์อย่างสูงในการทำงานวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.พิมพ์ใจ ภีบาลสุข ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และรองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.พิมพ์ใจ ภีบาลสุข ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภีรภัทร ภักคิรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สันธะวา คามดิษฐ์ อาจารย์พัฒนางศ์ วงศ์มณีโรจน์ อาจารย์สุรวี สุนาลัย ซึ่งได้ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคุณครูทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถาม และได้ส่งแบบสอบถามคืนกลับให้ผู้วิจัยทำให้ได้ข้อมูลมาทำการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณครูใหญ่โรงเรียนอนุบาลแสงโสม ท่านอาจารย์มณฑิรา ทวีสินที่ได้กรุณาให้โอกาสในการได้มาทำงานวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วง

ท้ายที่สุดขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และเพื่อนพี่น้องที่สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้เสมอมา

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบุพการี ครูบาอาจารย์ทุกท่าน ที่สนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด

วิภาพันธ์ ขวัญสุวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	4
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้.....	5
1.5 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษา.....	11
2.2 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	14
2.3 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กปฐมวัย.....	16
2.4 สภาพข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.....	48
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	49
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	52
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
4. ผลการศึกษา.....	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	60
4.2 บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน.....	61
4.3 การเปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เด็กปฐมวัย ปฐมวัย ตามสถานภาพด้าน อายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอน และการทดสอบสมมติฐาน.....	68
4.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลใน การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย.....	71
5. สรุปผลการวิจัย.....	77
5.1 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	77
5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
5.3 สรุปผลการศึกษา.....	78
5.4 การอภิปรายผล.....	80
5.5 ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	91
ประวัติผู้เขียน.....	114

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.รายชื่อโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เปิดทำการสอนเฉพาะระดับอนุบาล.....	108
3.1 กลุ่มตัวอย่างครุอนุบาลเอกชนที่จะทำการตอบแบบสอบถาม ในเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.....	53
4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของครุอนุบาลใน โรงเรียนอนุบาลเอกชน.....	60
4.2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครุอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน.....	61
4.3 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครุอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน.....	62
4.4 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครุอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัยใน โรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน.....	63
4.5 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครุอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม.....	64
4.6 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครุอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการสร้างจิตสำนึก ในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตน.....	66
4.7 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครุอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม.....	67
4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของครุอนุบาล ในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จำแนกตามอายุ.....	68.
4.9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของครุอนุบาล ในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จำแนกตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.10 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาล ในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จำแนกตามประสบการณ์การสอนเด็กปฐมวัย.....	70
4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยทั้ง 5 ด้าน.....	71
4.12 ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย.....	72
4.13 ข้อเสนอแนะในเรื่องที่ครูมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย.....	73

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1

หน้า

1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 7



หัวข้อวิทยานิพนธ์	บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1
ชื่อผู้เขียน	วิภาณันท์ ขวัญสุวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.กล้า ทองขาว
สาขาวิชา	การจัดการการศึกษา
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 3) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 295 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.967 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ การทดสอบที (t-test) และการทดสอบเอฟ (F-test) คำถามปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

ครูโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงสำเร็จการศึกษาในสาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขापฐมวัย มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีประสบการณ์การสอนเด็กปฐมวัยมากกว่า 10 ปี

บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมและข้อบกพร่องของตน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรม ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครูอนุบาลโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่มีสถานภาพด้านอายุ ประสบการณ์การสอน และด้านสาขาที่สำเร็จการศึกษา ต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่สำเร็จการศึกษาสาขาปฐมวัย และครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น มีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า เป็นปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมภายนอก มีผลในการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู ข้อเสนอแนะ คือ ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการไหว้

Title	The Roles of Early Childhood Education Teachers from Private Schools in Promoting Virtue and Morality in Early Childhood in Bangkok Educational Service Area Office 1
Author	Wiphanan Kwansuwan
Advisor	Associate Professor Dr. Kla Tongkow
Major	Education Management
Academic year	2009

Abstract

The purposes of this study were to 1. study the roles of Early Childhood Education Teachers from private schools in promoting virtue and morality in Early Childhood in Bangkok Educational Service Area Office 1. 2. compare the roles of Early Childhood Education Teachers from private schools in promoting virtue and morality in Early Childhood in Bangkok Educational Service Area Office 1 with difference of ages, majors and teaching experiences. 3. study the problems and suggestions of the roles of Early Childhood Education Teachers from private schools in promoting virtue and morality in Early Childhood in Bangkok Educational Service Area Office 1. The samples were 295 Early Childhood Education Teachers from private schools in Bangkok Educational Service Area Office 1. The questionnaire constructed by the author with the reliability of 0.967 was used to collect data. The obtained data were analyzed by using mean, standard deviation, percentage, t-test, F-test and content analysis for open-ended questions.

The results of the study were as follow

1. There were more female teachers in private kindergarten Schools in Bangkok Educational Service Area Office 1. Most of them graduated from other majors than early childhood education major. They were between 31- 40 years old with more than 10 years experiences of teaching.
2. The roles of Early Childhood Education Teachers from private schools in promoting morality and ethics in Early Childhood in Bangkok Educational Service Area Office 1 were overall high. Being good prototype was the highest. Strengthening consciousness to accept virtue

and self-defects, managing environment in schools, managing learning activities about virtue and morality and practicing and performing virtue and morality were in order respectively.

3. It was found from testifying the hypothesis that the roles of Early Childhood Education Teachers from private schools in promoting virtue and morality in Early Childhood in Bangkok Educational Service Area Office 1 with difference of ages, majors and teaching experiences were overall not different. The roles of Early Childhood Education Teachers graduating from early childhood education major and other majors in being good prototype were significantly different at .01 level. The learning activities of virtue and morality were significantly different at .05 level.

4. It was found from the problems and suggestions that the problems of external environment effected on teachers' good prototype and the teachers should be good prototype of 'Wai' to pay respect.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งเป็นโลกที่ไร้พรมแดน มีการเชื่อมโยงและติดต่อกันทางด้านข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมายทั้งด้านปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาวัฒนธรรม ปัญหาการเมือง และปัญหาสังคม ชานินทร์ กรีวิเชียร (2549: 2-4) กล่าวว่าโดยเฉพาะปัญหาสังคมของไทยในปัจจุบันกำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย สังคมเกิดความแตกแยก เกิดความไม่เท่าเทียมกัน มีการใช้กำลังอย่างไ้มนุษย์ธรรมในการระงับข้อพิพาท มีการฉ้อราษฎร์บังหลวงทุกระดับ ประชาชนส่วนหนึ่งยังคิดถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ไม่มีการเสียสละและประนีประนอม ปัญหายาเสพติดและผู้มีอิทธิพล เยาวชนมีเพศสัมพันธ์อย่างไม่เหมาะสมก่อนวัยอันควร และมีการทำผิดทางอาญาเกี่ยวกับเรื่องเพศมากขึ้น การทะเลาะวิวาทระหว่างนักเรียนต่างสถาบันศึกษา เยาวชนมีพฤติกรรมก้าวร้าว ใช้ความรุนแรงทั้งทางกิริยา วาจา ติดการพนัน มีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย เกิดความเชื่อว่าเงินสามารถซื้อและบันดาลทุกสิ่งได้ จึงทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้เงินมาโดยไม่คำนึงว่า วิธีนั้นจะถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ ทำให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีก เช่น การค้ามนุษย์ โสเภณีเด็กทั้งชายและหญิง อาชญากรเด็ก ที่เป็นเช่นนี้เพราะมาตรฐานด้านคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทยตกต่ำลงไปมาก ซึ่งสวนทางกับความเจริญรุดหน้าทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีอย่างเห็นได้ชัด การศึกษาถือว่าเป็นการพัฒนาคนในชาติให้พร้อมรับกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ และมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงาม พระราชวรมุนี (อ้างถึงใน วิชัย ต้นศิริ, 2549: 3) กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นแหละเป็นเนื้อเป็นตัวเป็นความหมายที่แท้ของการศึกษา”

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไข้ปัญหาต่างๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาศักยภาพของตนตั้งแต่การวางรากฐานการพัฒนาชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมรวมทั้งพลังสร้างสรรค์ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ให้ความหมายของการศึกษา คือกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของ

บุคคล และสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ และการฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

นอกจากนี้ มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 การจัดการศึกษาได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ในด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

การจะพัฒนามนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนเพื่อพร้อมรับกับปัญหาสังคมในระยะยาวนั้นจำเป็นต้องพัฒนาในวัยเด็ก (รุ่ง แก้วแดง, 2547: คำนำ) เพราะวัยเด็กโดยเฉพาะช่วงอายุน้อยกว่า 6 ปี เป็นช่วงระยะรากฐานของการพัฒนา และการเรียนรู้ที่จะหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม จริยธรรม ภาษา และสติปัญญา การให้ความสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมศักยภาพของเด็กในช่วงนี้จึงเป็นเรื่องของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกคนที่จะร่วมกันพัฒนา ส่งเสริม และสร้างเด็กซึ่งจะเติบโตเป็นอนาคตของชาติต่อไป

การเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กปฐมวัย มีความสำคัญต่อชีวิตเด็กเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยที่สิ่งแวดล้อมรอบตัวและผู้คนรอบข้าง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นรากฐานของบุคลิกภาพ อุปนิสัย และการเจริญเติบโตของสมองที่มีผลต่อสติปัญญา ความรู้สึนึกคิด ทักษะชีวิต และความสามารถ เพราะเด็กช่วงปฐมวัย 0-6 ปี เป็นช่วงที่ระบบประสาทและสมองเจริญเติบโต ในอัตราที่สูงสุดถึงกว่าร้อยละ 80 ของวัยผู้ใหญ่ การอบรมปลูกฝังด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการพัฒนาในทุกด้านอย่างเป็นองค์รวม และเจริญเติบโตอย่างเต็มศักยภาพเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำเพราะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้เป็นข้อมูลสำคัญที่จะหยั่งรากฝังติดตัวเด็กตลอดไปชั่วชีวิต ดังนั้นการบ่มเพาะให้เด็กเป็นคนดี และมีความสุขได้ จึงขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยเป็นสำคัญ (เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป, 2547: คำเกริ่น)

ในวิถีชีวิตของสังคมไทยสมัยก่อนเป็นสังคมแบบเกื้อกูลกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย มีน้ำใจไมตรีต่อกัน เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่จะได้รับการดูแลจากพ่อแม่ หรือเครือญาติที่อยู่รวมกันแบบครอบครัวใหญ่ เด็กจึงได้รับการดูแลทั้งร่างกาย และจิตใจ ผ่านการอบรมบ่มสอนที่ให้ผู้ถึงทักษะ

การดำรงชีวิตในสังคมที่งดงาม เป็นวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของคนไทยในวิถีแห่งคุณธรรม จริยธรรมโดยแท้ (เรื่องศักดิ์ ปิ่นประทีป, 2547: 2)

ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมส่งผลให้บทบาทของสถาบันครอบครัวด้านการดูแลเด็กลดลง สมาชิกทุกคนในครอบครัวต่างก็มุ่งทำมาหากินจนไม่มีเวลาในการดูแลลูกหลาน โรงเรียนอนุบาลจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่พ่อแม่พามาฝากไว้ให้ครูอบรมและดูแลแทน โดยเฉพาะในเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร ที่ผู้คนมีวิถีชีวิตที่รีบเร่ง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครู หรือพี่เลี้ยงเด็กซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดจึงต้องเห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรมที่จะปลูกฝังให้กับเด็กในวัยนี้เพื่อให้เป็นพื้นฐานการมีคุณธรรมจริยธรรมของเด็กต่อไปในอนาคต อีกทั้งครูก็ต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก และหมั่นรู้จักพัฒนาตนเอง เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน

โรงเรียนมีหน้าที่โดยตรงที่จะอบรมสั่งสอนนักเรียนเกี่ยวกับหลักจริยธรรม เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม สุภาพ สุภาพสกลวงศ์ (อ้างถึงใน ประพันธ์ โชติช่วง, 2547: 2) โรงเรียนจะต้องจัดการเรียนรู้ เพื่อที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมให้แก่ผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่ตนพึงปฏิบัติต่อผู้อื่น และสังคมโดยรวมที่อยู่ในปทัสถานของสังคมอันส่งผลต่อความสงบสุขและความเจริญของตนเอง ครอบครัว และสังคม สามารถทำประโยชน์ให้แก่สังคมนั้นซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาที่จะพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีคุณธรรม

เนื่องจากช่วงเด็กแรกเกิดจนถึงอายุก่อน 10 ปีเป็นช่วงที่เด็กมีความไวต่อการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมและวัฒนธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กยังเป็น “ไม้อ่อนที่ดัดง่าย” ดังนั้นการปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการทางร่างกายและโดยเฉพาะเหมาะสมกับพัฒนาการทางจิตใจของเด็กเล็ก จะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ได้มาก ถ้าปลูกฝังเมื่อเด็กโตกว่านี้ก็จะไม่เกิดผลตามต้องการ จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กในช่วงปฐมวัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ควรปฏิบัติ เพราะหากเลยช่วงเวลาที่สำคัญดังกล่าวจะส่งผลให้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กไม่ได้ผลอย่างเต็มประสิทธิภาพ

ครูอนุบาลเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กในวัยนี้เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะศึกษาบทบาทด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยของครูอนุบาล ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งวิถีชีวิตของพ่อแม่ ผู้ปกครองในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่รีบเร่งจนบางครั้งไม่มีเวลาอบรมดูแล บุตร หลาน ประกอบกับสื่อต่าง ๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มากมาย พ่อ แม่ ผู้ปกครองบางส่วนมีค่านิยมจะให้บุตรหลานอ่านออก เขียนได้ จำนวนเลข ท่องจำได้ ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 การสอบคัดเลือกเด็กเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนบางแห่ง

เน้นข้อสอบที่เป็นความรู้เชิงวิชาการ มีผลให้โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยจำเป็นต้องสอนเนื้อหาวิชาการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547: 30) โดยเฉพาะโรงเรียนอนุบาลเอกชน ซึ่งโรงเรียนบางแห่งเน้นวิชาการมากเกินไป เนื่องจากความต้องการของผู้ปกครอง จนอาจทำให้เด็กไม่ได้รับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านคุณธรรม จริยธรรม

ดังนั้นมูลเหตุของปัญหาหลาย ๆ ประการที่สังคมกำลังประสบอยู่ สาเหตุประการหนึ่งที่สำคัญคือคนในสังคมขาดคุณธรรมจริยธรรม การที่จะส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างยั่งยืนต้องเริ่มจากเด็ก ซึ่งสังคมปัจจุบันครอบครัวส่วนใหญ่ไม่มีเวลาอบรมดูแล จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่ครูต้องตระหนักในบทบาทด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญที่จะศึกษาบทบาทของครูในเรื่องการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ที่ข้าพเจ้าสนใจ และต้องการนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นประโยชน์ในกระบวนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยของครูอนุบาลในโรงเรียนที่ข้าพเจ้าปฏิบัติงาน และเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับโรงเรียนอนุบาลในเขตพื้นที่ใกล้เคียงในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมจริยธรรม นำประโยชน์สูงสุดสังคมได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาล ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามสถานภาพด้านอายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอน
3. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. ครูอนุบาลที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยต่างกัน
2. ครูอนุบาลที่สำเร็จการศึกษาในสาขาปฐมวัยมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยมากกว่าครูอนุบาลที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น

3. ครูอนุบาลที่มีประสบการณ์การสอนแตกต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยต่างกัน

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้

1. เป็นแนวทางให้ สำนักงานบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ ใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดนโยบายแผนงานการบริหารการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของครูอนุบาล เพื่อให้เด็กปฐมวัย มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างยั่งยืน
2. เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ผู้บริหาร และครูอนุบาลโรงเรียนอนุบาลเอกชนนำไปพัฒนางานด้านกระบวนการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในเขตจังหวัดกรุงเทพและจังหวัดอื่น ๆ เพื่อให้ดียิ่งขึ้น

1.5 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะบทบาทของครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เปิดสอนเฉพาะระดับอนุบาลเท่านั้น ข้อมูลที่ศึกษามาจากความคิดเห็นในมุมมองของครูในการปฏิบัติจริง ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้นำความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อบทบาทของครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มาศึกษาเนื่องจากข้อจำกัด ทางด้านเวลา และงบประมาณที่ใช้ในการศึกษาดังนั้น ข้อความคิดเห็นของผู้ปกครองจึงไม่ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยครั้งนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มุ่งศึกษาบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและปัญหาที่เกิดจากบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ถัดจากเสนาวงษ์ (อ้างถึงใน พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ นวลละอ อ แสงสุข และนุชนาด สุนทรพันธุ์) (2547: 216) และทิสนา แคมมณี (2546: 69-74) สรุบบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไว้ 5 ด้านดังนี้

- 1.1 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี
- 1.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
- 1.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม
- 1.4 ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรม และข้อบกพร่องของตน
- 1.5 ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

ครูอนุบาล ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เฉพาะโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาลจำนวน 88 โรงเรียน มีจำนวนครูทั้งหมด 1,269 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ Krejcie and Morgan

ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 295 คน (ดังรายละเอียดหน้า 54)

3. ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

3.1 อายุ จำแนกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

3.1.1 น้อยกว่า 31 ปี

3.1.2 31- 40 ปี

3.1.3 41- 50 ปี

3.1.4 มากกว่า 50 ปี

3.2 สาขาที่สำเร็จการศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

3.2.1 สาขาปฐมวัย

3.2.2 สาขาอื่น

3.3 ประสบการณ์การสอน แบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้

3.3.1 น้อยกว่า 6 ปี

3.3.2 6 - 10 ปี

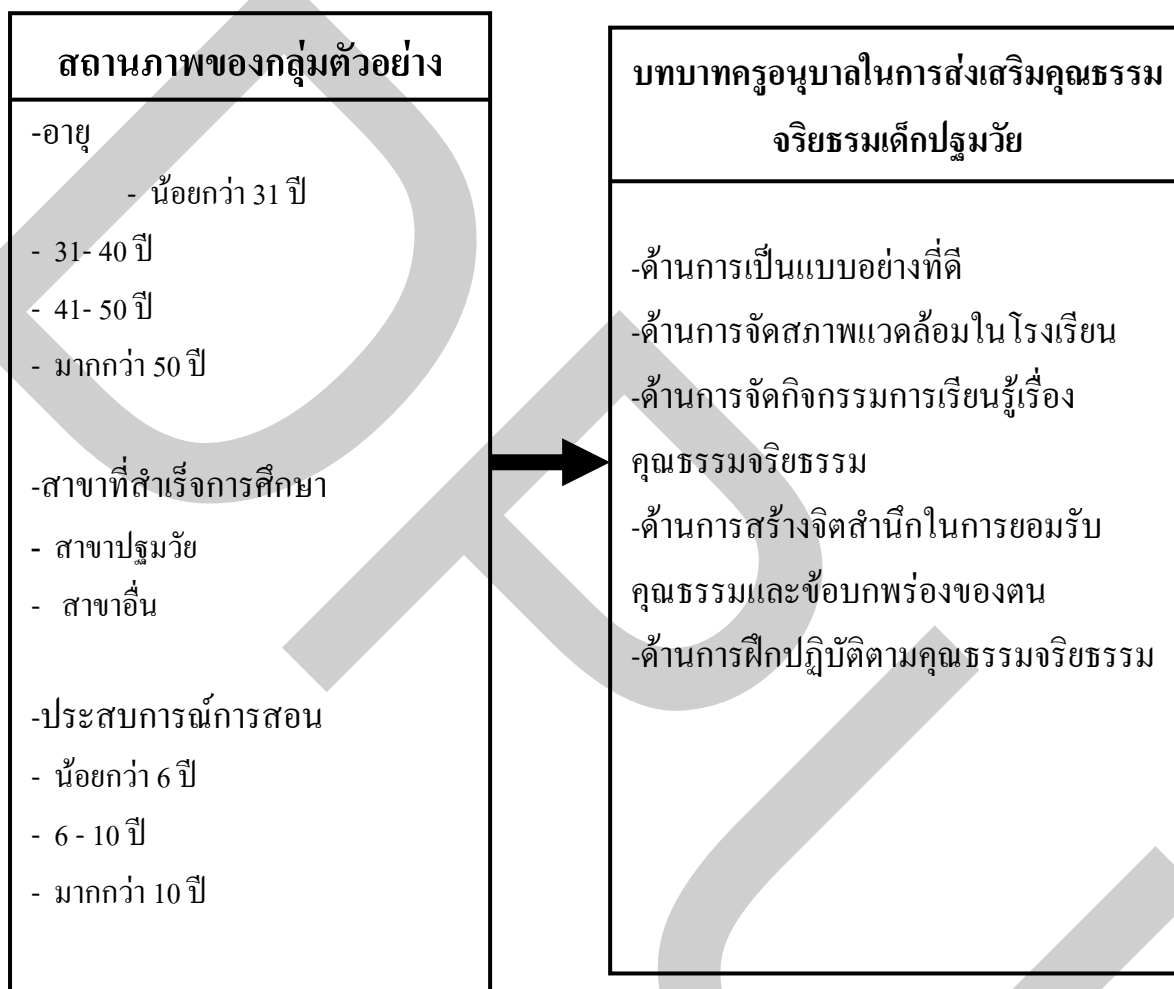
3.3.3 มากกว่า 10 ปี

ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย หมายถึง การกระทำของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ทั้ง 5 ด้าน คือด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรม และข้อบกพร่องของตน ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรม

ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง ครูมุ่งมั่นในการแสวงหาความรู้ เป็นผู้รอบรู้ ใฝ่ ความก้าวหน้า รักงานสอน มีความรัก ความเมตตา เข้าใจ เอาใจใส่ ห่วงใยศิษย์ มีคุณธรรม ใช้วาจา สุภาพอ่อนหวาน รักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกาย คือ การที่ ครูดูแลจัดสภาพห้องเรียน และเครื่องใช้ในห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน ให้มีระเบียบเรียบร้อย สะอาด สวยงาม ปลอดภัย บริเวณโรงเรียนร่มรื่น ครูมีการดูแลของเล่นให้มีจำนวนมากเพียงพอ สภาพแวดล้อมทางจิตใจ คือ บรรยากาศในการเรียนการสอนของครูทำให้ผู้เรียนมีความสุข รู้สึก อบอุ่นด้วยความเอื้ออาทร มีป้ายนิเทศ ที่ส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งส่งเสริมลักษณะ นิสัยให้เด็กรู้จักใช้สิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียนให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม ครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ เข้าใจ ในหลักคุณธรรมจริยธรรม มีการวางแผน และแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรม การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้เหมาะสมกับวัย และเนื้อหาคุณธรรม รวมถึงความสามารถของ เด็ก โดยเด็กได้เรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กจะได้เรียนรู้ได้ง่ายและเร็วขึ้น เช่น การเล่า นิทาน การเล่นเกม การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การสอน โดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ และสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในทุกครั้งที่สอน ยึดหลักการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน

ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรม และข้อบกพร่องของตน หมายถึง ครูผู้มี หน้าที่สอนให้เด็กเชื่อว่าการทำดีเป็นสิ่งที่จะต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ สอนให้เด็กรู้จักแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และต้องสอนจนกระทั่งให้เห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ ให้ความรู้ในข้อคุณธรรม จริยธรรมที่จะปลูกฝัง ย้ำให้เด็กได้ปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หากเด็กมี พฤติกรรมไม่ถูกต้องครูต้องมีบทลงโทษตามความเหมาะสม และชมเชย จัดหารางวัลเมื่อเด็กมี พฤติกรรมที่คาดหวัง

ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรมอย่างแท้จริง คือ

- การกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนลงมือกระทำจริงตามที่ได้สำรวจตนเองและคิดไว้ อาจทำไปทีละเรื่อง เช่น เก็บเงินซื้อของเล่น

- เปิดโอกาสให้นักเรียนเล่าถึงสิ่งที่ทำ แลกเปลี่ยนกันอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง ครูให้ คำชมเชย หรือเสริมแรงเด็กด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ให้รางวัล ให้คะแนน ชมเชยหน้าเสาธง

- ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและบันทึกผลการสังเกตไว้ เพื่อใช้ในการเสริมแรง หรือให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม

- ครูติดตามผลการปฏิบัติตนของนักเรียนอย่างต่อเนื่องจนนักเรียนมีความเคยชินในการปฏิบัติเป็นอัตโนมัติ

ครูอนุบาล หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่หลักในด้านการสอนและออกแบบการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

โรงเรียนอนุบาลเอกชน หมายถึง โรงเรียนที่เปิดสอนเฉพาะระดับชั้นอนุบาลเท่านั้น และอยู่ในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่กำลังศึกษาในระดับอนุบาลชั้นปีที่ 1- อนุบาลชั้นปีที่ 3 อายุระหว่าง 3-6 ปี ในโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 โดยไม่รวมโรงเรียนอนุบาลที่มีระดับชั้นประถมศึกษา

ปัญหาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของครู หมายถึง อุปสรรคในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ที่เกิดจากบทบาทครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

เขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1 หมายถึง พื้นที่เขตพระนคร เขตดุสิต เขตบางรัก เขตปทุมวัน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพระโขนง เขตยานนาวา เขตสัมพันธวงศ์ เขตพญาไท เขตดินแดง เขตสาทร เขตบางซื่อ เขตบางคอแหลม เขตคลองเตย เขตราชเทวี เขตวัฒนา เขตบางนา รวม 17 เขต แต่มีเพียง 15 เขตที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาในเขตพระนครเปิดสอนในระดับชั้นอื่น ๆ ด้วย และเขตสัมพันธวงศ์ไม่มีสถานศึกษาที่เปิดสอนเฉพาะระดับอนุบาล

สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง อายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอนของครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากทม.เขต 1

อายุ หมายถึง อายุของครูอนุบาล แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 31 ปี 31- 40 ปี 41- 50 ปี มากกว่า 50 ปี

สาขาที่สำเร็จการศึกษา หมายถึง สาขาที่สำเร็จการศึกษาของครูอนุบาล แบ่งเป็น สาขาปฐมวัย สาขาอื่น

ประสบการณ์การสอน หมายถึง ช่วงระยะเวลาในการทำงานด้านการสอนของครูอนุบาล แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ น้อยกว่า 6 ปี 6- 10 ปี มากกว่า 10 ปี

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเพื่อศึกษาบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยจัดลำดับตามสาระดังนี้ คือ

- 2.1 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษา
- 2.2 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 2.3 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เด็กปฐมวัย
 - 2.3.1 ความหมายของคุณธรรม และจริยธรรม
 - 2.3.2 แนวคิดและหลักการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
 - 2.3.3 ความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
 - 2.3.4 บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
 - 2.3.4.1 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี
 - 2.3.4.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
 - 2.3.4.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.3.4.4 ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรม และข้อบกพร่องของตน
 - 2.3.4.5 ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม
- 2.4 สภาพข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและหลักการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

มาตรา 6 ได้ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

ตามความข้างต้น เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงอยู่ที่คนไทยโดยทั่วไป ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีประโยชน์ มีความครบถ้วนทุกด้านคือ

1. ทางกาย คือ มีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง หมายความว่า การจัดการศึกษาต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมกีฬา ส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อสุขภาพ ปลอดภัย ปลอดจากภาวะมลพิษ ปลอดจากยาเสพติด และปลอดจากภัยทั้งหลายที่อาจกระทบกระเทือนต่อสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นภัยจากมนุษย์ (อุบัติเหตุ การประทุษร้าย) หรือธรรมชาติ (น้ำท่วม ไฟไหม้ พายุ โรคภัยไข้เจ็บ) นอกเหนือจากหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพแล้ว ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องคาดการณ์และเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้าเพื่อผ่อนคลายหรือแก้ไขปัญหาได้ทันการณ์

2. ทางจิตใจ คือ มีจิตใจที่อดทนเข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาหลากหลาย ที่เกิดได้อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตัวเอง สามารถอดกลั้นต่อแรงกดดันต่าง ๆ

3. ทางสติปัญญา คือ การใช้ความคิดและเหตุผล

4. ความรู้ คือ การมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้และทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

5. คุณธรรมและจริยธรรม แสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความละเอียดต่อการประพฤติตนในทางเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้อื่นและสังคม

6. มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมรรยาทและการวางตนในสังคม รู้จักประมาณตนเอง

7. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้ได้รับการศึกษาจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประณีประนอม มีความเมตตากรุณา มีสัมพันธที่ดีต่อผู้อื่น และดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม

คุณลักษณะที่กล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่าผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาซึ่งจะเป็นผู้ปลูกฝังถ่ายทอดอบรม ต้องเป็นตัวอย่างที่ดี คือ รักษาหรือพัฒนาคุณลักษณะที่ดีไว้เป็นแบบอย่าง เพราะหากแม่แบบไม่ดี เขาชนก็จะยึดถือเป็นแบบอย่างการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ดีไปด้วย

หลักการจัดการศึกษาที่สำคัญ ตามมาตรา 8 ว่าไว้ด้วยกัน 3 ประการคือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วม และการพัฒนาต่อเนื่อง

1. การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิต คนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การศึกษาต้องครอบคลุมทุกด้านเพราะเหตุผลต้องพัฒนาตนเองและความสามารถในการประกอบอาชีพ จำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาความเป็นไปรอบตัว เพื่อสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2. การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์แก่ส่วนรวม ถือว่าความเจริญรุ่งเรืองของประเทศเป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคน เป็นสิทธิและหน้าที่ของคนไทยที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรค ของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา และช่วยดูแลการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างถูกต้อง

3. การพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่จะต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับความรู้ที่ก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง การศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้เป็นการคิดค้นสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ๆ และประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ การติดตามเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้คิดค้นไว้แล้ว ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่าย ทั้งครู ผู้บริหารบุคลากรทางการศึกษา ถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญในการปรับปรุงตนเองให้ทันโลก ทันสมัย แต่ก็ต้องทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อม เพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสมทั้งนี้การรับความรู้มาถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจอาจก่อความเสียหายโดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่ๆ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

รูปแบบของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดรูปแบบใหญ่ ๆ ไว้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบ จึงหมายถึงการจัดการศึกษาที่จัดระบบไว้แน่นอนเป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ส่วนใหญ่จัดในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น การจัดการศึกษาในระบบอาจจัดในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกลก็ได้

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การศึกษา นอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาสโดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ การศึกษารูปแบบนี้มีความยืดหยุ่นสูงเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนรู้สามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจเป็นประโยชน์กับตนได้ และสามารถใช้เวลาที่ปลอดจากภารกิจการงานอื่นมาศึกษาเล่าเรียนได้ จึงเรียกว่าเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้รูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยมีหลากหลาย เช่นการฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชม การชมการสาธิต การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ การสืบค้นเนื้อหาสาระจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เนื่องจากรัฐมีหน้าที่ร่วมกับชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารและครูควรเข้ามามีส่วนใกล้ชิดร่วมมือกับประชาชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ

จากแนวคิด เป้าหมาย และหลักการจัดการศึกษาดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวนโยบายไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) เพื่อดำเนินการไว้ 3 ข้อ ดังนี้

วัตถุประสงค์ 1. พัฒนาคอนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา มีแนวนโยบายเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การพัฒนาทุกคนตั้งแต่แรกเกิด จนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้
2. การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

3. การปลูกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระบบวิถีชีวิตที่ดีงาม

4. การพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเองและเพิ่มสมรรถนะการแข่งขันในระดับนานาชาติ

วัตถุประสงค์ 2. สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ มีแนวนโยบายเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

5. การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความคิด ความประพฤติ และคุณธรรมของคน

6. การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และการเรียนรู้ของสังคมไทย

7. การสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ และเผยแพร่ความรู้และการเรียนรู้ เพื่อสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ 3. พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ มีแนวนโยบายเพื่อดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

8. การส่งเสริมและสร้างสรรค์ทุนทางสังคม วัฒนธรรม ชุมชนชาติ และสิ่งแวดล้อมบนฐานของศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย

9. การจำกัด ลด ขจัดปัญหาทางโครงสร้างที่ก่อให้เกิดและ/หรือคงไว้ซึ่งความยากจน ขัดสน ด้อยทั้งโอกาสและศักดิ์ศรีของคนและสังคมไทย เพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม

10. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและการพัฒนาประเทศ

11. การจัดระบบทรัพยากรและการลงทุนทางการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาคนและสังคมไทย

จะเห็นว่าแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559) มุ่งเน้นไปที่ทิศทางการจัดการศึกษาที่พัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มุ่งหวังให้เกิดสังคมคุณธรรมและมีความสุข

2.2 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้มีการเตรียมความพร้อมและได้รับการพัฒนาทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างเหมาะสมในทุก ๆ ด้าน และ ยังเป็นการศึกษา เพื่อส่งเสริมการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เพื่อ

ทักษะทางปัญญา พร้อมทั้งจะเข้ารับการศึกษาในการเรียนชั้นประถมศึกษา ยาวพา เดชะคุปต์ (2542: 18-19) กล่าวถึงการพัฒนาทั้ง 4 ด้านดังนี้

1. ด้านร่างกาย ส่งเสริมความเจริญเติบโต ความแข็งแรงของร่างกาย ปลูกฝังนิสัยทางสุขภาพอนามัย ฝึกกิจนิสัยและสุขนิสัย รู้จักรักษาความสะอาด เลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ รู้จักการใช้ห้องน้ำห้องส้วมได้ถูกต้องฝึกให้เล่นและออกกำลังกายเพื่อบริหารกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัส และรู้จักพักผ่อน อย่างถูกวิธี

2. ด้านจิตใจและอารมณ์ ส่งเสริมด้านสุขภาพจิต เช่น ปลูกฝังให้รู้จักควบคุมอารมณ์ มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส ชื่นชมต่อความไพเราะและสิ่งสวยงาม ฝึกให้มีจิตใจเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ กตัญญูกตเวที เคารพเชื่อฟัง ประหยัด ขยันหมั่นเพียร อดทน มีระเบียบวินัย และเชื่อถือคำสั่งสอนของศาสนา

3. ด้านสังคม ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัย เช่น ปลูกฝังให้เด็กรู้จักเคารพตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออกด้วยตนเอง ในทางที่ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี รู้จักเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น เคารพสิทธิและหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบ ฝึกให้เป็นผู้รู้จักการรับ การให้ พร้อมทั้งปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดี

4. สติปัญญา ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เช่น ใ้รู้จักหาเหตุผลจนเกิดความเข้าใจ และรู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง สนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัว มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ฝึกให้เป็นคนว่องไว รักการเรียนรู้ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีประสบการณ์พอที่จะเรียนในระดับต่อไป

ตามหลักสูตรของการศึกษาปฐมวัย กรมวิชาการ(2546: 39-40) สรุปลักษณะการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย คือ เน้นให้เด็กมีประสบการณ์ ที่สำคัญคือการเล่นและการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ให้เด็กได้พัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการและผลผลิต จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2547: คำนำ) กล่าวว่าเด็กปฐมวัย 3-5 ปี เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต ต้องการความรัก ความเอาใจใส่ ดูแลใกล้ชิด ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรัก ความเข้าใจกับเด็กวัยนี้เป็นพิเศษ เพราะเป็นพื้นฐานที่ช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน และในชีวิตของเด็กต่อไป

Phyllis (อ้างถึงในมณฑา โจนราช,2548: 9)ได้กล่าวถึงข้อควรพิจารณาในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้

1. โรงเรียนควรจัดเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ๆ ในทุกด้าน
2. โรงเรียนควรจะสอนให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น
3. โรงเรียนควรให้การอบรมสั่งสอนและจัดสภาพแวดล้อมให้มีความปลอดภัย
4. โรงเรียนควรเตรียมพื้นฐานชีวิตให้แก่นักเรียน และเตรียมความพร้อมในการเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป
5. โรงเรียนควรสอนเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน
6. หลักสูตรของโรงเรียนควรจัดให้นักเรียนอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมให้คงอยู่

ดังนั้นจะเห็นว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยจะต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทุกด้านพร้อมในการเรียนต่อระดับที่สูงขึ้น และจะต้องคำนึงถึงความสำคัญในการอบรมสั่งสอนเพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม ตามวัฒนธรรมที่พึงงามของไทย การจัดการศึกษาปฐมวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

การจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียน ถึงแม้ว่าจะไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่การศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาที่เรียกว่า โรงเรียนอนุบาลจะมีการจัดการศึกษาอย่างมีระบบในรูปแบบของโรงเรียน โดยมีการจัดชั้นเรียน กำหนดเวลาเรียน มีตารางกิจกรรมประจำวัน มีการจัดการสอน และมีครู กุศลา ตันติผลชีวะ(2547: 8) ได้กล่าวว่า การจัดชั้นเรียนของการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาล เป็นการศึกษาที่เน้นการเตรียมเด็กเพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ สื่อสารกับผู้อื่นเป็น และรู้จักการปรับตัว ซึ่งเรียกว่าเตรียมความพร้อม ปัจจุบันมีรูปแบบการจัดชั้นเรียนเป็น 3 รูปแบบตามหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตร 1 ปี เด็กเข้าเรียนต้องมีอายุ 5 ปีบริบูรณ์ ถึง 6 ปีหรือมีอายุก่อนเกณฑ์ภาคบังคับ 1 ปี
2. หลักสูตร 2 ปี จำแนกเป็น 2 ชั้นเรียนคือ ชั้นอนุบาล ปีที่ 1 ต้องมีอายุ 4 ปีบริบูรณ์ ถึง 5 ปี และชั้นอนุบาลปีที่ 2
3. หลักสูตร 3 ปี มี 3 ชั้นเรียนประกอบด้วย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เด็กเข้าเรียนต้องมีอายุ 3 ปีบริบูรณ์ถึง 4 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ชั้นอนุบาลปีที่ 3

2.3 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้เด็กปฐมวัย

ปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีอย่างมาก การหลั่งไหลของวัฒนธรรม รวมทั้งความเจริญทางวัตถุต่างๆ เข้ามาสู่ประเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชน

บางส่วนของความมั่นคงทางจิตใจ หันไปพึ่งพาปัจจัยภายนอกซึ่งเป็นวัตถุมากกว่าความสงบสุขภายใน เพื่อคนร่ำรวย คนมีอำนาจ และรับเอาวิถีชีวิต วัฒนธรรมที่ไม่พึงปรารถนาจึงเกิดปัญหาสังคมต่างๆตามมามากมายหากปล่อยให้พลัดพลายในเรื่องการพัฒนาทางด้านจิตใจตลอดจนมารยาท และวัฒนธรรมอันดีของคนในชาติก็จะทำให้ประเทศจมดิ่งสู่ภาวะวิกฤต (ชานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2549:7)

2.3.1 ความหมายของคุณธรรม และจริยธรรม

มีนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความหมายของคำว่าคุณธรรม และจริยธรรมไว้ดังนี้

พระมหาอดิศร ธีรสีโล (2540: 56) ให้ความหมายของคุณธรรมว่า หมายถึง การกระทำอันถูกต้องซึ่งเกิดจากความเข้าใจคุณค่าอันแท้จริงด้วยปัญญา เป็นคุณสมบัติทางกาย วาจา และใจที่เป็นคุณตรงกันข้ามกับที่เป็นโทษ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542: 253) ให้ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” ว่า “สภาพคุณงามความดี” ส่วนคำว่าจริยธรรม ให้ความหมายว่าเป็น “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ” “ศีลธรรม” และ “กฏศีลธรรม”

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543: 115) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า คือ สิ่งที่คุณศรัทธายอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม มีประโยชน์มากและมีโทษน้อย

พระราชวรมุณี (2530: 32) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า จริยธรรมคือ การนำศาสนาหรือสาระแห่งศีลธรรมมาใช้ประโยชน์ในการดำรงอยู่หรือการดำเนินชีวิตของมนุษย์

ทิสนา แคมมณี (2546: 2) ให้ความหมายของ จริยธรรมว่า เป็นการแสดงออกของการประพฤติที่ถูกต้องดีงาม สะท้อนให้เห็นถึงการมีคุณธรรมภายใน

ส่วนนักการศึกษาในต่างประเทศได้ให้ความหมายของคุณธรรมจริยธรรมไว้ ดังนี้ กู๊ด (อ้างถึงใน พระมหาอดิศร ธีรสีโล, 2540: 56) ได้ให้ความหมายของคุณธรรมซึ่งสรุปได้ 3 นัย คือ

1. คุณธรรม เป็นความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่ได้กระทำจนเคยชิน
2. คุณธรรม คือ คุณภาพที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคม ซึ่งเกี่ยวกับความประพฤติ และศีลธรรม
3. คุณธรรม คือ คุณสมบัติที่ยึดมั่นในการปฏิบัติทางจรยาต่อสังคม

เพียเจต์ (1960: 1) เป็นบุคคลแรกที่ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องจริยธรรมของเด็กได้อธิบายไว้ว่า จริยธรรมเป็นประสบการณ์ของมนุษย์ และหน้าที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ

เกี่ยวกับการจัดเตรียมทางสังคม เกี่ยวกับความสนใจและอนามัยของบุคคลเป็นความสัมพันธ์ร่วมกันในรูปของการกระทำและสิทธิ

เรสตี (1976: 6) ให้คำจำกัดความของจริยธรรมว่าเป็นความคิดที่เกี่ยวกับหลักความยุติธรรมในขณะที่อยู่ร่วมกันในสังคม โดยไม่เกี่ยวกับคุณค่าหรือความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคล ที่กล่าวมาทั้งหมดสรุปได้ว่า คุณธรรมคือ ความดีงามทั้งหลายที่ควรปฏิบัติปลูกฝังอยู่ในจิตสำนึก อยู่ในความรู้สึกผิชอบชั่วดี ซึ่งควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออก สนองความปรารถนาส่วนจริยธรรมคือ แนวทางความประพฤติ การกระทำ รวมถึงความรู้สึกนึกคิดอันถูกต้องควรจะประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ตนเอง และสังคมมีความสุขสงบ

การส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยนั้น ไม่ใช่การพร่ำสอนของครูเพียงอย่างเดียว การเรียนและการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ในเด็กปฐมวัยนั้นเกิดจากการเลียนแบบตัวแบบในสังคมด้วย ครูซึ่งอยู่กับเด็กปฐมวัยเป็นบุคคลที่สำคัญรองลงมาจากบิดามารดา ฉะนั้นเด็กปฐมวัยจะเลียนแบบครูโดยไม่รู้ตัว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพและพฤติกรรมของครู ทิสนาแจมมณี(2527: 75-76) กล่าวถึงพฤติกรรมของครูว่าการที่ครูแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวบ่อยมากย่อมจะทำให้เด็กเลียนแบบลักษณะก้าวร้าวได้มาก ครูที่เป็นตัวแบบแสดงอาการ โกรธไม่พอใจผู้อื่น และใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยวิธีการคุกคามหรือทุบตีครูจะไม่สามารถสอนให้เด็กเรียนรู้การให้อภัย และอดกลั้นได้เพราะพฤติกรรมของครูขัดแย้งกับคำสอนของครูเอง ดังนั้นพฤติกรรมการสอนจริยธรรมของครูจึงควรจะเป็นพฤติกรรมที่ให้ผลดีแก่เด็ก ซึ่งได้แก่ การเสริมกำลังใจและจงใจตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กด้วย ดังนั้นครูปฐมวัยต้องมีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอและประพฤติปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างที่ถูกต้องเหมาะสม

2.3.2 แนวคิดในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับด้านคุณธรรม จริยธรรมสรุปกรอบแนวคิดได้ดังนี้

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ,2545) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่าการจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญและมุ่งเน้นไปที่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีสาระที่เน้นให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยหรือผู้เรียน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมุ่งหวังให้เกิดสังคมคุณธรรมและมีความสุข

2. หลักสูตรหรือเนื้อหาสาระ เน้นความสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการ ทักษะการดำรงชีวิตและพัฒนาตนเอง การพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม และการพัฒนาทางด้าน อารมณ์ สุนทรียะและคุณธรรมจริยธรรม โดยที่การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เป็นการศึกษาตลอดชีวิต

3. บทบาทของผู้สอน ครูผู้สอนต้องมีความรู้และความเข้าใจ ทั้งแนวทางการจัดการ การศึกษาแบบใหม่ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน เน้นให้มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัด บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ มีหลักการส่งเสริมมาตรฐาน วิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการ ศึกษาอย่างต่อเนื่อง และให้มีการเตรียมและพัฒนาผู้สอนที่มีความพร้อมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ชำนาญการสอนแบบใหม่ตลอดเวลา

4. บทบาทของผู้เรียน การจัดการศึกษามีความเชื่อพื้นฐานว่าผู้เรียนทุกคนมี ความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และสามารถพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ และถือว่าผู้เรียนมี ความสำคัญมากที่สุด

5. การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษา และสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ มีการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้ สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การ เสนอข้อมูล การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นลักษณะบูรณาการศึกษาทั้งในด้านเนื้อหา กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้

6. การประเมินผล คุณลักษณะหรือเป้าหมายที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนตาม แนวทางการศึกษาทั้งด้านวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะต่างๆ การประเมินผู้เรียน ต้องพิจารณา จากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการ ทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบ การศึกษา

7. การมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เน้นการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษา ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบัน สังคมอื่น ๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ให้ หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำ ประสบการณ์ความรู้ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลมาใช้ประสานงานกับบิดามารดา ทุกฝ่าย

2.3.3 ความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

คุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก หากสังคมใดที่คนในสังคมมีคุณธรรม จริยธรรม สังคมนั้นก็จะมีแต่ความสุข ความเจริญรุ่งเรือง หากคนในสังคมใดขาดคุณธรรม จริยธรรม ก็ย่อมหาความสุขได้ยาก ดังนั้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม จำเป็นต้องกระทำอย่างต่อเนื่องครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม ดังที่ สุমন อมรวิวัฒน์ และ ทิศนา เขมมณี (อ้างถึงในธีราพร กุลนันทน์, 2544:6- 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรมของประชากรเป็นสิ่งแรกที่ทุกประเทศจะต้องคำนึงถึง เนื่องจากประชากรประเทศใดที่มีจริยธรรมสูงประเทศนั้นก็จะมีสุขและมีความเจริญรุ่งเรือง แต่ถ้าประเทศใดมีประชากรที่มีจริยธรรมต่ำ ประเทศนั้น ๆ ก็จะมีแต่ความวุ่นวายและยากที่จะเจริญรุ่งเรืองได้ ด้วยเหตุนี้จริยธรรมของประชากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อประเทศ หากประชาชนในประเทศทุกระดับมีจริยธรรมสูงจะทำให้ประเทศนั้นมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้บุคคลในประเทศนั้นเป็นบุคคลที่อยู่ในกฎเกณฑ์และระเบียบวินัยทางสังคม เคารพนับถือซึ่งกันและกัน
2. ทำให้บุคคลในประเทศนั้นมีแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ปราศจากการทะเลาะวิวาทซึ่งกันและกัน
3. ทำให้บุคคลในประเทศนั้น ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันจะนำมาซึ่งความสุขในชีวิต
4. ทำให้ประเทศนั้นปราศจากอาชญากร คนโรคจิต บุคคลที่มีปัญหาทางพฤติกรรมประเภทต่างๆ
5. ทำให้ประเทศนั้นสามารถพัฒนาประเทศได้อย่างรวดเร็ว บนพื้นฐานของประชากรที่มีคุณภาพในด้านลักษณะนิสัยทางจริยธรรมที่อยู่ร่วมกัน

ซวงส์ ฉายะบุตร และ มุ่งหมาย ชื่อดตรง (2548:4-6) ได้สรุปความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมไว้ว่า

1. ช่วยให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างสงบสุข
2. ช่วยควบคุม ความเจริญทางด้านวัตถุ และจิตใจของมนุษย์ให้เติบโตไปพร้อม ๆ กัน
3. ช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจให้มนุษย์
4. ช่วยให้เราใช้ชีวิตมีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา
5. ช่วยให้มนุษย์นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้เรียนมาสร้างสรรค์แต่สิ่งที่มีคุณค่า
6. ช่วยสร้างความมีระเบียบวินัย ให้แก่บุคคลในชาติ
7. ช่วยส่งเสริมคนดีให้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น

8. ช่วยสร้างให้บุคคลในสังคมมีคุณธรรมประจำใจ

จะเห็นได้ว่าจริยธรรม หมายถึงความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม การที่จะปฏิบัติได้ผู้ปฏิบัติต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ซึ่งต้องอาศัยคุณธรรมที่ได้รับการปลูกฝังมาในวัยเด็ก การปฏิบัติตามจริยธรรมจึงต้องประกอบกันทั้งความรู้สึกทางจิตใจ และการปฏิบัติทางกายควบคู่กันไป แม้ว่าปัจจุบันนี้เราจะไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ในทันที แต่เราสามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีกได้ โดยการเตรียมบุคคลตั้งแต่ในวัยเด็กปฐมวัยเพื่อออกสู่สังคมอนาคตด้วยการปลูกฝังลักษณะนิสัยทางคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่แรกเริ่มซึ่งเป็นการวางรากฐานทางด้านจริยธรรมที่สำคัญมาก เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยของการเริ่มออกสู่สังคมภายนอก เด็กจะมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัวของเด็ก ซึ่งการปฏิสัมพันธ์นี้จะทำให้เด็กเรียนรู้และปรับตัวสู่สังคมภายนอก การได้รับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ถูกต้องเหมาะสมจะช่วยให้เด็กเลือกปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมที่สังคมต้องการและยอมรับ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันจากสภาพแวดล้อมที่ไม่ดีได้ด้วยตัวของเด็กเอง

การทำให้สังคมมีความเจริญทางด้านจิตใจ เป็นสังคมที่สงบสุข ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล สถาบันที่มีส่วนช่วยในการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ซึ่งสถาบันต่างๆ ก็จะมีวิธีการปลูกฝังที่แตกต่างกัน ในอดีตการปลูกฝังคุณธรรมมักเกิดขึ้นภายในครอบครัวและวัด แต่ปัจจุบันสถาบันดังกล่าวได้ลดบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม เนื่องจากสภาพสังคมเศรษฐกิจ ที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเหลือเพียงสถาบันการศึกษาที่ได้รับการคาดหวังว่า จะเป็นสถาบันที่สามารถปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดซึ่งครูก็จะมีหน้าที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการและอบรมในด้านศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรมที่ดีงามของสังคม (พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ นวลละออ แสงสุข และนุชนาด สุนทรพันธุ์, 2547: 214)

จากแนวคิดและความสำคัญของการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม สามารถสรุปได้ว่า เมื่อสังคมมีความเจริญทางด้านวัตถุ อย่างรวดเร็วเกินไป ทำให้สภาพสังคมไม่สมดุลเกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ส่งผลให้เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจของบุคคล ทำให้คนขาดคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ดังนั้น ครู อาจารย์ควรตระหนักถึงบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยอย่างเคร่งครัดเนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคมปัจจุบัน

2.3.4 บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

สุมน อมรวิวัฒน์ และทิสนา เขมมณี (อ้างถึงใน ชีราพร กุลยานันท์, 2544 : 205 - 208) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสรุปได้ว่า ครูในสายตาของเด็กปฐมวัยเป็นผู้มีบทบาทสำคัญรองจากบิดามารดา เด็กจะเลียนแบบครูโดยไม่รู้ตัว หากครูแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวบ่อยมาก ย่อมจะทำให้เด็กเลียนแบบลักษณะก้าวร้าวได้มาก ครูที่เป็นตัวแบบแสดงอาการโกรธไม่พอใจผู้อื่น ใช้วิธีการรุนแรงในการแก้ปัญหา ครูจะไม่สามารถสอนให้เด็กเรียนรู้การให้อภัยและอดกลั้นได้เพราะพฤติกรรมของครูขัดแย้งกับคำสอนของครูเอง ดังนั้น พฤติกรรมการสอนของครูจึงควรจะเป็นพฤติกรรมที่ให้ผลดีกับเด็ก ได้แก่ การเสริมกำลังใจและสนใจตลอดจนการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก ซึ่งบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีดังนี้

1. บทบาทในฐานะเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์และการฝึกการปรับตัว สภาพแวดล้อมที่จัดไว้ได้อย่างมีระเบียบสะอาดและสงบเป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เด็กเป็นคนที่ระเบียบวินัยละเอียดประณีตและมีสุนทรียภาพ พุดจาไพเราะ สิ่งแวดล้อมย่อมจะขัดเกลาภิรยา วาจา ใจของเด็กทีละน้อยจนเป็นผลสำเร็จ

โรงเรียนสามารถจัดสถานการณ์ในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กได้ปรับตัวในทางที่ดีขึ้น เด็กจะเป็นคนก้าวร้าว หรือเก็บกดถ้าต้องเผชิญกับความไม่ยุติธรรมอยู่ตลอดเวลา เขาจะเป็นคนใจกว้างถ้าเขาได้เรียนรู้ว่าคนอื่นย่อมมีความคิดแตกต่างไปจากตนได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและพิธีกรรมต่างๆ การฝึกแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ โดยใช้หลักธรรมเป็นแนวทางอยู่เสมอ เป็นการสอนจริยธรรมที่ดีที่สุดในชีวิตประจำวัน

2. บทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข่าวสารความรู้ และข้อเท็จจริงจริยธรรมและวัฒนธรรมแก่เด็ก การจัดการศึกษาย่อมจะต้องมีเนื้อหาสาระที่เป็นหลักการเพื่อนำไปสู่วิปฏิบัติ การสอนที่ดีไม่ใช่เป็นการปล่อยปละละเลยเด็ก ควรมีการนำข่าวสารข้อเท็จจริงต่างๆ มาสนทนาเชื่อมโยงกับหลักธรรม เพื่อให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาโดยใช้ปัญญา

3. บทบาทในฐานะจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้เลียนแบบ เด็กจะเริ่มเลียนแบบกิริยาวาจา ต่อจากนั้นจะเริ่มเลียนแบบการตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ผู้ใหญ่แสดงออก เช่น ท่าทางอารมณ์ร่วมไปถึงวิถีชีวิตที่มีระเบียบเรียบร้อยประหยัดหรือเหลวแหลก คดโกง ฟุ้งเฟ้อ เด็กจะเลียนแบบการตัดสินใจและการแก้ปัญหาของผู้ใหญ่

4. บทบาทในฐานะเป็นผู้ป้องกันทางเสื่อมและส่งเสริมพฤติกรรมไปในทางที่ดี มีวิธีการดังต่อไปนี้

4.1 ครูต้องไม่แยกตนออกจากสังคมของเด็ก อย่างที่มักพูดกันว่า “โลกของผู้ใหญ่” และ “โลกของเด็ก” ผู้ใหญ่ต้องมีความใกล้ชิดมีความรัก เมตตา เอาใจใส่ มีความเข้าใจเด็กทั้งใน ด้านพัฒนาการความรู้สึกรู้จักคิด และปัญหา

4.2 ความใกล้ชิดและความเข้าใจเด็กทำให้ครูสามารถป้องกัน ได้มากกว่าการแก้ไข ครูจึงเป็นผู้ที่ แนะนำทางดี ชี้ทางเสื่อม ให้แก่เด็ก

4.3 การพัฒนาพฤติกรรมของเด็กให้เป็น ไปในทางที่ดีควรใช้วิธีการเสริมแรงจูงใจ และให้รางวัล มากกว่าการลงโทษ

4.4 ครูควรให้โอกาสเด็กได้สังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนในสังคม และฝึกให้เด็ก ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการประพฤติกักับผลที่เกิดขึ้นจากการประพฤติชั่ว

5. บทบาทในฐานะที่เป็นผู้แก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กที่มีแนวโน้มไปในทาง เสื่อมแล้วให้กลับตัวได้และประพฤติดี ครูต้องเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก โดยตรง ครูควรมีบทบาทในการจัดสภาพการณ์ที่จะสร้างนิสัยที่ดีให้แก่เด็กไว้ ดังนี้

สภาพการณ์ที่ 1 การจัดสิ่งแวดล้อมที่สะอาด สงบและสวยงามและช่วยให้นักเรียนมี ความคุ้นเคยกับความสะอาดกายไปสู่จิตใจที่สะอาด

สภาพการณ์ที่ 2 การแสดงแบบอย่างที่ดีอยู่เป็นประจำ ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ ลูกศิษย์ ดังคติที่ว่า “สอนอย่างไร จงทำอย่างนั้น”

สภาพการณ์ที่ 3 การสร้างสถานการณ์จำลองให้เด็กได้ฝึกการเลือกและตัดสินใจ ครู อาจสมมุติสถานการณ์ต่างๆ ให้เด็กได้ฝึกตัดสินใจว่า ควรเลือกทำอะไรที่สนุกสนานแต่เป็นการทำชั่ว หรือควรจะทำเลือกควบคุมใจของตัวเองเป็นการทำดี มีเหตุการณ์ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นความ ประพฤติหลายๆ แบบให้เด็กเลือก พร้อมทั้งให้เหตุผลโดยจะเป็นผู้แนะแนวทางและสรุปผลของ การทำดีได้ดีและทำชั่วได้ชั่วให้เห็นเด่นชัด การจัดสถานการณ์จำลองเพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดีนั้น ครู ควรใช้เทคนิคของการแสดงบทบาทสมมุติ การแสดงละคร การเล่านิทาน เพลง การใช้คำพังเพย สุภาษิตต่างๆ เข้าประกอบการสอนด้วย

สภาพการณ์ที่ 4 การจัดเด็กให้มีประสบการณ์กลุ่มสัมพันธ์ ควรมีเทคนิควิธีการ สอนโดยการจัดกลุ่มร่วมกันทำงาน ปรึกษาหารือ วิพากษ์วิจารณ์ซึ่งกันและกันให้เด็กได้มีโอกาส สนทนา ช่วยเหลือกัน การรู้จักการแบ่งงานกัน ซึ่งจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ว่างานจะสำเร็จได้ต้อง ช่วยเหลือกันและเรียนรู้ความแตกต่างความคิดเห็นและลักษณะนิสัยของเพื่อน ซึ่งจะเป็แนวทาง ไปสู่การปรับตัวของเด็กต่อไป

สภาพการณ์ที่ 5 การสร้างเสริมกำลังใจให้ประพฤติดีแม้ว่าการทำดีนั้นต้องเกิดจาก ความเชื่อมั่นในการเลือกและตัดสินใจของตนเอง แต่การจัดสภาพการณ์ที่จะช่วยเร้า และส่งเสริมให้

คนทำดีก็เป็นสิ่งที่ควรทำ การสร้างเสริมกำลังใจนี้เป็นการสนองความต้องการทางสังคม และทางอารมณ์ของเด็ก ครูต้องมีวิธีการสร้างเสริมกำลังใจอย่างมีเหตุผลและไม่พร่ำเพรื่อ ระวังการแข่งขันกันทำดีเพื่อหวังรางวัล หรือเกิดการอิจฉาริษยากัน ครูจะต้องสังเกตเจตนาพฤติกรรมของนักเรียนอยู่เสมอ

แสง จันทรงาม (อ้างถึงในกรมศาสนา, 2534: 13-14) กล่าวว่า การสอนจริยธรรมต้องมุ่งที่จิตใจ ไม่ใช่ควบคุมคำพูดและการกระทำ หน้าที่ของครู คือช่วยปราบอธรรมและช่วยพัฒนาธรรมะ ใจจิตใจของนักเรียน ครูต้องพยายามให้เด็กสามารถจดจำข้อเท็จจริงเข้าใจ เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิดเห็น ทศนคติและอารมณ์ ตลอดจนการกระทำต่างๆ ไปในทางที่ดี

พระเทพวิสุทธิเมธี(ปัญญานันท์ภิกขุ) (ม.ป.ป: 105-112) ได้อธิบายว่า หน้าที่ครูบาอาจารย์ที่ควรประพฤติปฏิบัติมี 11 ประการคือ

1. แนะนำดี ครูเป็นผู้อบรมสั่งสอนให้ศิษย์มีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านการประพฤติและวิชาความรู้ รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผู้นำในด้านของการประพฤติ

2. ให้เล่าเรียนดี ครูจะต้องให้ศิษย์ได้เล่าเรียนด้วยวิธีการที่ถูกต้องชัดเจนมีความเข้าใจในบทเรียนได้เป็นอย่างดี ส่วนเรียนดีครูจะต้องสอนให้ตรงตามแผนที่กำหนดไว้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ศิษย์

3. บอกลดละวิชาให้สิ้นเชิง ไม่ปิดบังอำพราง ครูจะต้องถ่ายทอดวิชาความรู้อย่างเต็มความสามารถ เพื่อจะได้มีผู้สืบวิชาความรู้ต่อไป

4. ยกย่องให้ปรากฏในเพื่อนฝูงและประชาชน ซึ่งมีคำหลัก 2 ประการคือ ยกย่องและข่มขี้ หรือปลอบกับปราบ หากครูยกย่องศิษย์เพียงอย่างเดียวก็ไม่ดี ศิษย์อาจหลงผิดได้ ดังนั้นเมื่อศิษย์ทำผิดครูก็จะต้องมีหน้าที่ตักเตือนและลงโทษอย่างเหมาะสม

5. ทำความป้องกันในทิศทั้งหลาย ครูให้วิชาความรู้แก่ศิษย์ได้ติดตัว ไม่ว่าจะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างไร มารยาทที่ดีงามรวมทั้งคุณสมบัติที่ดีที่มีอยู่ ก็ย่อมจะเป็นเครื่องป้องกันให้แก่ศิษย์ ได้ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. ตั้งจิตประกอบด้วยพรหมวิหาร หน้าที่ครูที่จะต้องแนะนำ สั่งสอนให้ศิษย์รู้จักการให้ด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์ ฝึกฝนให้ศิษย์มีศีลธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ฝึกฝนให้ศิษย์รู้จักการให้หรือการบำเพ็ญทานกุศล เช่นการสร้างโบสถ์ โรงเรียน ศาลา เป็นต้น

7. สอนดีและคุ้มครองดีด้วยอุบายวิธีต่าง ๆ ครูต้องมีบทบาทหน้าที่ในการลงโทษเท่าที่ควร และประคอง การสอนดีแต่คุ้มครองไม่ดี ศิษย์เป็นคนเก่งแต่จะกลายเป็นคนที่ขาดระเบียบวินัย สอนดีแล้วจะต้องสอนระเบียบวินัยด้วยจึงจะเป็นการคุ้มครองที่ดี

8. ต้องฉลาดในการชี้แจงเหตุผล ให้ชัดเจนและชี้แนะให้ทำตามอย่างกล้าหาญในสิ่งที่ถูกต้อง

9. ฝึกให้ศิษย์มีนิสัยรักงาน ฝึกฝนให้ศิษย์เป็นคนรักการทำงาน ครูจะต้องมีขันติสูงอดทนที่จะฝึกให้ศิษย์ชอบที่จะทำงาน

10. ตั้งใจวิจารณ์เหตุผลที่ปรากฏเฉพาะหน้า ผู้ที่เป็นครูจะต้องเป็นผู้ประสบลีงกับประสาทสัมผัสทั้งห้า พิจารณาเหตุผลให้รู้แล้วครูจะต้องวิจารณ์ให้เหตุผล ส่วนที่ดีก็ควรเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ ส่วนที่ไม่ดีก็ไม่ควรเอามาเป็นแบบอย่าง

11. ต้องอบรมให้มีกำลังใจ ครูเป็นผู้มีกำลังใจจริง มีความอดทนเสียสละให้ทุกอย่างตลอดจนความสุขของตน ตั้งใจถ่ายทอดวิชาความรู้ และศีลธรรมให้แก่ศิษย์ เปรียบครูเป็นผู้ที่พร้อมสมบูรณ์พูนสุขด้วยลาภยศ และสิ่งที่ดีให้กับศิษย์ สั่งสอนทุกคนด้วยความจริงใจ ให้กำลังใจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จทุกสิ่งได้

บทบาทและหน้าที่ของครูที่สำคัญที่ต้องปฏิบัติ ครูจะต้องปฏิบัติตนเป็นผู้มีบทบาทในการพัฒนาด้านต่างๆ ของสังคมด้วย ผลา สัตยธรรม (2544: 57-59) กล่าวถึงบทบาทของครูว่า

1. ครูมีบทบาทในการพัฒนาและสร้างคน นอกจากครูจะให้วิชาความรู้แล้วยังต้องให้คุณธรรมควบคู่ไปด้วย คือเป็นผู้มีความสามารถ มีความรู้และต้องมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป โดยครูจะต้องเป็นผู้พัฒนาตนเองในด้านวิชาการและด้านคุณธรรม เพื่อเป็นตัวอย่างในการสร้างคนที่มีคุณธรรมอย่างสมบูรณ์แบบ

2. บทบาทของครูในการสืบทอดและรักษาระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมของชาติ ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถที่จะอบรมสั่งสอนและมีความสามารถในการถ่ายทอด

3. บทบาทในการเป็นผู้นำของสังคม ครูจะต้องเป็นผู้มีความสามารถ มีความรู้ที่ดี มีความสามารถที่จะอบรมสั่งสอนให้ศิษย์ของตนมีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำของสังคมได้ และครูเองก็ต้องสามารถให้ความคิดเห็น และให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ ได้ ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นผู้นำทางความประพฤติ เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีมีคุณค่าแก่บุคคลในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ด้วย

ลัดดา เสนาวงษ์ (อ้างถึงใน พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ นวลละออ แสงสุข และ นุชนาถ สุนทรพันธุ์, 2547 : 216) และทิศนา แคมมณี (2546 : 69-74) สรุปได้ว่าบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมมี 5 ด้านดังนี้

1. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี
2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม
4. ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรม และข้อบกพร่องของตน

5. ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

2.3.4.1 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี

สังคมโลกปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในฐานะที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนครูจึงจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อเตรียมตัวพร้อมรับกับโลกที่เปลี่ยนแปลง Louise Stoll, Dean Fink and Lorna Earl (2003: 78-81) ได้กล่าวถึงสิ่งจำเป็นที่ครูจะต้องเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

1. ครูต้องเข้าใจการเรียนรู้ เข้าใจว่ามีความรู้ใหม่ ๆ มากมายที่ทำให้ครูต้องเรียนรู้และยังเรียนรู้ได้ไม่หมด

2. ครูต้องเก็บสะสมรวบรวมความรู้ไว้เป็นพื้นฐาน ความรู้เก่าจะล้าสมัยต้องเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ให้เพิ่มขึ้น รู้ลึกในรายละเอียดที่จะสอน และพัฒนาองค์กรได้

3. ครูต้องเข้าใจในการสอน นำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้และสะสมไว้มาพัฒนาการสอนไม่ใช่มีแต่ความรู้แต่ต้องประยุกต์เพื่อนำมาใช้

4. ครูต้องเข้าใจในอารมณ์ ต้องเข้าใจในการตอบสนองของอารมณ์ รู้จักพัฒนาอารมณ์ของตนให้สร้างสรรค์ในทางที่ดี นักเรียนจะไม่สนุกหากครูอารมณ์ไม่ดี

5. ครูต้องเข้าใจในการเปลี่ยนแปลง สามารถเตรียมตัวพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สอนให้เด็กรู้จักปรับตัว รู้จักการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและเข้าใจในความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

6. ครูต้องเข้าใจทุกอย่างที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ ไม่ใช่แค่แสดงออกว่าเป็นผู้เรียนรู้เท่านั้น แต่ต้องเข้าถึงจิตใจในการเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้

7. ครูต้องเรียนรู้ ทั้งพัฒนาระบบความคิด การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีกลยุทธ์ในการพัฒนา

เทพ สุนทรสารทูล (ม.ป.ป:4- 81) ได้สรุปคุณธรรมของครูที่ควรปฏิบัติ ได้แก่

1. ครูเป็นผู้มีความขยัน ผู้เรียนหรือศิษย์ก็จะขยันตามครู

2. ความอดทน คือ คุณธรรมที่มีอยู่ในตัวครู ได้แก่การอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความอดทน รู้จักเห็นคุณค่าของความอดทน ไม่ว่าจะมีความอดทนต่อหน้าที่การงานแม้การอบรมสั่งสอนลำบาก ครูก็ต้องอดทนไม่แสดงถึงความอ่อนแอ ย่อท้อต่ออุปสรรคทั้งหลาย

3. การประหยัด ครูเป็นผู้นำให้เด็กได้เห็นคุณค่าของการประหยัดด้วยความเข้าใจที่แท้จริง และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

4. ความซื่อสัตย์ คนไทยมีความคาดหวังในหน้าที่ของครูที่จะอบรมสั่งสอนให้คนไทยในอนาคตเป็นคนดีมีความซื่อสัตย์ ได้เมื่อเรามีครูที่ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อผู้อื่น ต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

5. ความกตัญญูกตเวที ครูสั่งสอนศิษย์ให้รู้จักตอบแทนคุณต่อผู้มีพระคุณ
6. ความเสียสละ ครูจำเป็นต้องปฏิบัติตามพราวาธรรม 4 ได้แก่ สัจจะ มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ทมะ รู้จักข่มใจตนเอง ขันติ อคทน อคถัน จาคะ ความละเว้น เสียสละ จะทำให้ผู้ปฏิบัติความสุขในการดำรงชีวิต ครูทุกคนจะเป็นครูที่ดีได้ก็ต่อเมื่อครูปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละอย่างจริงใจ ไม่เอาอาชีพของคนไปเปรียบกับอาชีพอื่นด้วยความน้อยใจ ยึดมั่นในความเป็นครูที่ต้องเสียสละ
7. ความสามัคคี เป็นคุณธรรมที่ทุกสังคมต้องการ ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูจะเป็นผู้สร้างความสามัคคีรู้ว่าจะอะไรไม่ควรกระทำหากทำแล้วจะทำลายความสามัคคี รู้ว่าควรทำอย่างไรจึงจะสร้างความสามัคคี และที่สำคัญครูจะต้องปลูกฝังให้ศิษย์ได้เห็นคุณค่าของความสามัคคี
8. ความจงรักภักดี คุณธรรมอันมีความสำคัญของครู เป็นเครื่องมือของคนดีที่น่าคบหา ความต้องการของสังคมครูต้องเป็นคนที่ซื่อสัตย์และมีความจงรักภักดี
9. ความมีวินัย เมื่อมีศีลธรรมสิ่งก็ตามมาคือความมีระเบียบวินัย ทำให้เป็นที่น่าเคารพนับถือ ครูเป็นผู้สั่งสอนให้ศิษย์มีความรู้ มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ครูเปรียบเสมือนผู้ที่สร้างชาติชาติมีเยาวชนที่มีระเบียบวินัย จะเห็นได้ว่าชาตินั้นมีความเจริญ
10. ความไทยปัญญา ครูเป็นผู้นำในด้านการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีที่ดิงามให้คงอยู่คู่สังคมไทย ครูต้องมีความรู้ความเข้าใจสังคมในท้องถิ่น และสังคมโลกเป็นอย่างดี ครูเป็นผู้มีความสามารถในการถ่ายทอดศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีให้แก่คนรุ่นหลังได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและชัดเจน
11. สัมมาธรรม สัมมา คือ ความเที่ยงตรง ธรรมคือทุกสิ่งที่เป็นอยู่ ดังนั้น สัมมาธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนควรแสวงหา โดยยึดถือความถูกต้อง ความชอบธรรม ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรม ธรรมชาติ เพียรพยายามศึกษาอบรม สร้างคุณงามความดี
12. นำสังคม คือ ครูบุคคลหนึ่งดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่น การกระทำดีกระทำชั่วจึงเป็นผลกระทบต่อสังคมโดยรวม เมื่อครูประพฤติตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างเป็นผู้นำทางไปสู่การกระทำที่ผิดและไม่เหมาะสม ครูประพฤติตนเหมาะสมเป็นแบบอย่างเป็นผู้นำที่ดีให้กับสังคม ก็จะนำสังคมไปสู่ความเจริญ ความสุข และความสันติ
13. อบรมศิษย์ คือ บทบาทและหน้าที่ของครูคือการอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี มีความรู้ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
14. ความรับผิดชอบ คือครูต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ การเป็นครูที่ดีต้องรู้จักหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี ไม่โยนความรับผิดชอบให้แก่ผู้อื่น ศิษย์ได้ศิริมเกียรติก็ดีใจ ครูมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการดูแล และติดตามความทุกข์ สุขของศิษย์ตลอดชีวิต

15. ครอบห้วโขน คือ การครอบวิชา คือ การเรียนวิชาเมื่อเรียนแล้วจะต้องทำพิธีครอบวิชา จึงจะได้ผลให้เกิดมิ่งขวัญ กำลั้งใจที่มั่นคงในการประกอบวิชาที่เรียน ส่วนครอบครู คือ การครอบชีวิต วิชาญาณให้ศิษย์ เกิดความเชื่อมั่น เกิดกำลั้งใจนำไปใช้ผลที่แน่นอน จะมีครูคอยให้ความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำ เมื่อเจอกับอุปสรรค หากเปรียบได้กับครูปัจจุบัน ครู คือ ผู้ปลูกฝังชีวิตวิชาญาณของศิษย์ให้ยึดมั่นในคุณงามความดี

16. เป็นโหราทิพย์ คือ ครูเป็นผู้รู้จักศิษย์ของตนดีที่สุด ประกอบ ความรัก เมตตากรุณา เห็นอกเห็นใจ สอดส่องดูแลทั้งที่อยู่ในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ปกป้องคุ้มครองให้ศิษย์กระทำในสิ่งดี และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ครูนอกจากจะมีหน้าที่ในการฝึกฝนตนเองด้านวิชาการจนสามารถสอนเด็กให้มีความรู้ และมีคุณธรรมที่ดีแล้ว ครูจะต้องเป็นตัวอย่างในการประพฤติตนให้ดี รวมถึงการฝึกฝนจิตใจให้มีคุณธรรมอยู่เสมอ เพื่อให้ศิษย์ได้เห็นเป็นตัวอย่าง การประพฤติตนให้ศิษย์เห็นเป็นตัวอย่างนี้เป็นสิ่งสำคัญ ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงเรื่องการสอนว่า (อ้างถึงในพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ นวลละอ อแสงสุข และนุชนาถ สุนทรพันธุ์, 2547 : 23) “... แต่ไม่ว่าจะสอนเด็กในวัยใด ลักษณะใด ผู้สอนจะต้องลงมือประพฤติเป็นตัวอย่างด้วยตนเองให้ได้เห็นได้ดูอยู่ตลอดเวลา โดยไม่ละเลยความประพฤติปฏิบัติที่ต่อการจะให้เกิดมีในตัวเด็กเป็นอันขาด...”

คุณธรรมหรือธรรมของครูที่พระพุทธเจ้าได้ให้ไว้ เพื่อการปฏิบัติตนที่ดี มีความสุขในการอยู่ร่วมกันในสังคมทั้งในอดีตและปัจจุบัน พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2534: 61-62) ได้กล่าวถึง กัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ

ประการที่ 1 บีโย หมายถึง ผู้เป็นครูต้องกิริยามาษาทอ่อนน้อม เป็นเพื่อนคุยกันได้ทุกคน

ประการที่ 2 ครู หมายถึง ผู้เป็นครูต้องเป็นที่เคารพ หนักแน่น

ประการที่ 3 ภาวนีโย หมายถึง ครูต้องเป็นผู้เจริญใจ เป็นแบบอย่างที่ดี ในฐานะที่มีคุณวุฒิมีความรู้ น่ายกย่อง

ประการที่ 4 วตุตา หมายถึง ผู้เป็นครูต้องรู้จักกาล รู้จักแนะนำในสิ่งที่ดี

ประการที่ 5 วจนก ขโม หมายถึง ผู้เป็นครูต้องอดทนต่อความก้าวร้าว

ประการที่ 6 คมภิรณจ กถ กตุตา หมายถึง ผู้เป็นครูต้องพูดง่ายๆ แต่มีใจความสำคัญที่ชัดเจน

ประการที่ 7 โน จภูฐาน นิโยชเย หมายถึง ผู้เป็นครูอย่าพูดเพื่อคาดหวังสิ่งตอบแทน หรือหวังที่จะได้สิ่งใด ไม่พูดจาชักนำให้กระทำไปในทางที่ไม่ถูกต้อง

จากมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการด้านคุณภาพเด็ก มาตรฐานที่ 1 เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (ม.ป.ป.: 51)

- 1) มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน
- 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีความกตัญญูกตเวที
- 4) มีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
- 5) ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
- 6) มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย

จะเห็นว่าเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่เด็กควรมีไว้เป็นพื้นฐาน 6 ข้อ ดังนั้นผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าครูอนุบาลต้องประพฤติตนดีสม่ำเสมอเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนในด้านต่างๆ ทั้งด้านความมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวที มีเมตตากรุณา มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น ประหยัด รู้จักใช้และรักษาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม มีมารยาท และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย เพื่อจะได้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนได้

ปราชญา กล้าผจญ (2544 : 242-243) กล่าวว่าการสอนศีลธรรมที่ไม่ได้ผลนั้น สาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากผู้สอนไม่เป็นตัวอย่างที่ดี ขาดคุณธรรม ไม่มีศีล ครูต้องเป็นผู้มีคุณธรรม เพราะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยการแสดงความซื่อสัตย์ให้ดู คือ การแสดงอาการไม่มีทุกข์ ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่มีทุกข์ นี่คือ คุณธรรมแห่งความเป็นครู สำหรับจะแนะนำสั่งสอนศิษย์ต่อไป

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549: 44) ได้กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติตนหรือจรรยาบรรณ ของผู้ประกอบวิชาชีพครู ประกอบด้วย

1. ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
2. ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ
3. ต้องรัก เมตตาเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า
4. ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ

5. ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งกาย วาจา และจิตใจ
 6. ต้องไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ
 7. ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ
 8. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาพึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
 9. ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์ และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- จากนักวิชาการหลาย ๆ ท่านที่ได้กล่าวถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีของครู และที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครูที่ดี วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 6-8) ได้สรุปไว้อย่างครอบคลุมถึงการเป็นครูที่ดีว่าจะต้องมีหลัก 10 ประการ ได้แก่ (1) มุ่งมั่นวิชาการ ครูเป็นผู้รอบรู้ ซึ่งความรู้ที่ได้ส่วนใหญ่มาจากการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม นอกจากจะรอบรู้และต้องมีความรู้ที่จะสอน การสอน รวมทั้งการพัฒนาคน (2) รักงานสอน ครูต้องรักในอาชีพของการเป็นครู หรือมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถ มีความสุขใจเมื่อได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน (3) อาหารศิษย์ ครูต้องมีความรักความเมตตา เข้าใจ เอาใจใส่ ห่วงใยศิษย์ด้วยความบริสุทธิ์ใจ (4) คิดดี ครูเป็นผู้มีความคิดในทางที่ดีต่อศิษย์ รวมทั้งการสอน การประกอบอาชีพครูจะต้องไปในทางบวก (5) มีคุณธรรม ครูจำเป็นจะต้องมีคุณธรรม เพื่อสร้างคนให้เป็นคนดีสร้างงานให้ประสบผลสำเร็จและที่สำคัญสร้างสังคมที่มีความสงบสุขอย่างยั่งยืนให้แก่ประเทศชาติ (6) ชี้นำสังคม ครูเป็นผู้นำทางสังคม เป็นผู้นำให้บุคคลในสังคมกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง (7) อบรมจิตใจ ครูต้องเป็นผู้พัฒนาเยาวชนของชาติให้พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ เพื่อให้ศิษย์มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง (8) ใฝ่ความก้าวหน้า ครูจะต้องเป็นผู้ที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา สร้างความก้าวหน้าให้กับประเทศโดยการสร้างผลงานทางวิชาการ พัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม (9) วาจางามครูเป็นผู้ที่มีวาจาสุภาพอ่อนหวาน เพื่อเป็นการสร้างแรงผลักดันให้ผู้เรียนมีกำลังใจที่จะศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีความสุข (10) ความเป็นไทย ครูจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่รักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยการถ่ายทอดความเป็นไทย นั้นให้กับศิษย์ได้สืบทอดทั้งวัฒนธรรม ประเพณีที่ดีงามให้คู่กับคนไทยตลอดไป

2.3.4.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

Starbuck ,David. (2006: 70-71) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ส่งผลต่อการแสดงออกของนักเรียน ดังนั้นครูต้องตระหนักเห็นความสำคัญในการดูแลสภาพแวดล้อมในโรงเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เช่น ในห้องเรียนควรจัดให้มีผนังที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน ซึ่งจะกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียนในวิชานั้น ๆ อาจเป็นปริศนาคำทาย สิ่งที่ตรงข้ามกัน

บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นไม่ว่าจะจัดในห้องเรียนหรือบริเวณหน้าห้องเรียน หน้าบริเวณโรงเรียน รวมไปถึงรอบๆ โรงเรียน ล้วนมีผลต่อการปลูกฝังคุณลักษณะนิสัยที่ดีงามให้เกิดขึ้นภายในต่อผู้เรียนทั้งสิ้น เช่นการที่นักเรียนคุ้นเคยกับความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยตลอดเวลา ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น เกิดความเชื่อมั่น มีความรักไม่อยากจะให้ห้องเรียนและโรงเรียนสกปรก เกิดความเคยชินกับความสะอาด ความสวยงาม ความเป็นระเบียบน่าอยู่ที่โรงเรียน จนซึมซับสิ่งที่ดี ๆ ที่ได้รับ จะเกิดความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองสามารถถ่ายโอนประสบการณ์เหล่านี้ เชื่อมโยงสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน (อ่างถึงใน รื่นจิตต์ ตรีบุรุษ , 2545 : 56)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 97) ยังกล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมว่า มีความสำคัญต่อเด็กเนื่องจากธรรมชาติของเด็กในวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลอง และต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังนั้นการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรง ที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้า จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของหลักสูตร เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก และจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความสะอาด ความปลอดภัย
2. ความมีอิสระอย่างมีขอบเขตในการเล่น
3. ความสะดวกในการทำกิจกรรม
4. ความพร้อมของอาคารสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น ฯลฯ
5. ความเพียงพอ เหมาะสมในเรื่องขนาด น้ำหนัก จำนวน สิ่งของสื่อและเครื่องเล่น
6. บรรยากาศในการเรียนรู้ การจัดที่เล่นและมุมประสบการณ์ต่าง ๆ

อารมณี สุวรรณपाल (2537: 78-79) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมต่อเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ช่วย让孩子ได้รับประสบการณ์ตรง ได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5

2. ช่วย让孩子ได้เรียนรู้ในการเข้าสังคม และอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตต่อไปในสังคม

3. ช่วยกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น ค้นคว้า ทดลอง สังเกต คิดหาเหตุผล และแก้ปัญหา ซึ่งเป็นพื้นฐานของกระบวนการคิดของเด็กต่อไปในอนาคต

4. ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก คือ พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

เขาวพา เดชะคุปต์ (2542: 71) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อเด็กเป็นอันมาก ซึ่งสิ่งแวดล่อมอาจเป็น คน สถานที่ ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ เนื่องจากเด็กจะต้องสัมผัสกับสิ่งแวดล่อมอยู่ตลอดเวลา หากสภาพแวดล้อมดีเด็กก็อยู่อย่างมีความสุข โดยเฉพาะเด็กวัยนี้ไม่หยุดนิ่งจะสนใจสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล่อมอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น หากสิ่งแวดล่อมเอื้อต่อการที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้หรือปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น ได้เด็กก็จะเป็นดั่งนั้น แต่ถ้าเด็กอยู่ท่ามกลางความขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์ ไม่มีของเล่นที่เหมาะสมให้แก่เด็กเล่น เด็กก็จะไม่พัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน

สุรัฐ ศิลปอนันต์(2543: 56-57)ได้กล่าวถึงสภาวะแวดล้อมของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ สรุปได้ดังนี้

1. ตัวบ่งชี้ถึงสภาวะแวดล้อมที่เป็นระเบียบและปลอดภัย
 - 1.1 นักเรียนต้องไม่กังวลกับความปลอดภัยในโรงเรียน
 - 1.2 โรงเรียน เรียบร้อย สะอาด สวยงาม
 - 1.3 มีบรรยากาศห้วงหาอาหาร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
 - 1.4 จัดนักเรียนไว้ให้มีลักษณะบรรยากาศการเรียนการสอนที่เหมาะสม ที่จะให้ทั้ง

ความสำเร็จ และความท้าทายกับผู้เรียน

- 1.5 เน้นและสร้างเสริมพฤติกรรมกรณีวินัยในตนเอง
- 1.6 บริหารการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียนอย่างเสมอเหมือน
- 1.7 อัตราการเรียนสูง
- 1.8 ไม่มีลักษณะการไม่นำพาในหมู่ครูบาอาจารย์ และนักเรียน

2. แผนปฏิบัติการ “ ภาวะแวดล้อม ” เป็นยุทธศาสตร์ในการวางแผนและการปฏิบัติได้แก่

2.1 การสร้างระเบียบ ความประพฤตินักเรียน แล้วสื่อสารให้เป็นที่รู้ เข้าใจถือปฏิบัติในหมู่นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน

2.2 การจัดโปรแกรม (การเรียน) เลือกลำหรับเด็กที่มีความจำเป็นพิเศษ

2.3 หน่วยงานกลางร่วมมือกับโรงเรียน ช่วยโรงเรียนวางมาตรการป้องกันภัยและดูแลรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียน

สมพงษ์ จิตระดับ (2530: 177-178) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน ไว้ สรุปได้ดังนี้

1. บริเวณโรงเรียนสะอาด มีความร่มรื่น มีไม้ดอกไม้ประดับ โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มรับผิดชอบความสะอาดและความสวยงามของโรงเรียน

2. จัดป้ายนิเทศเพื่อสนับสนุนผู้ทำความดีของโรงเรียน

3. ส่งเสริมการสร้างวินัยในเรื่องการปกครอง การเคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัย

4. การสร้างคำขวัญหรือคำนิยมนักเรียนส่วนใหญ่ยอมรับเพื่อเตือนให้นักเรียนปฏิบัติตนในทางที่ถูก

5. การสนทนาในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกโรงเรียน

6. เสนอปัญหาและข้อค้นพบทางจริยธรรม โดยให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมจากที่กำหนด

7. การสวดมนต์ไหว้พระประจำวัน ประจำสัปดาห์

8. การสร้างห้องจริยธรรมที่มีพระพุทธรูป ภาพเกี่ยวกับคุณธรรม คติสอนใจ มุมสงบที่นักเรียนใช้สมาธิในการศึกษาจริยธรรม มีหนังสืออ่าน

9. จัดทำประวัตินักเรียนที่เคยได้รับการยกย่องในเรื่องการทำความดี ให้เป็นที่เปิดเผย

10. การบันทึกเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงในแต่ละวัน สัปดาห์หรือเดือน

การจัดสภาพแวดล้อมสามารถจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สภาพแวดล้อมทางกายและสภาพแวดล้อมทางจิตใจ

สภาพแวดล้อมทางกายเป็นสภาพที่นักเรียนรับรู้ด้วยสายตา ซึ่งมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยของนักเรียนได้ง่าย ได้แก่

1. อาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนที่สะอาด เป็นระเบียบ

2. ป้ายแสดงคำขวัญ คำสอน คติพจน์

3. พระพุทธรูป ภาพประวัติหรือสัญลักษณ์ของศาสนาอื่น

4. ป้ายนิเทศแสดงผลงานของผู้มีจริยธรรมดีเด่น

5. การจัดนิทรรศการวันสำคัญทางศาสนา

6. การได้พบเห็นแบบอย่างที่ดีจากครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน

สภาพแวดล้อมทางจิตใจ เป็นสภาพที่มีผลต่อจิตใจนักเรียนโดยตรง กล่าวคือ นักเรียนจะมีบุคลิกลักษณะหรือเจตคติต่อจริยธรรมอย่างไร มีผลมาจากสภาพแวดล้อมส่วนนี้ ซึ่งได้แก่

1. การจัดห้องจริยธรรมในโรงเรียน
2. การประกวดห้องเรียนมารยาทดี
3. การมีป้ายแสดงรายชื่อและประวัตินักเรียนที่มีความประพฤติดี
4. การจัดโครงการสรรหานักเรียนที่มีความประพฤติดี
5. มีชุมนุมจริยธรรมในโรงเรียน

ธีราพร กุลนันทน์ (2544: 198-199) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. สถานที่ตั้งของโรงเรียน สภาพแวดล้อมของที่ตั้งโรงเรียนปฐมวัยควรอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุขต่าง ๆ เช่น สถานเริงรมย์ต่าง ๆ บาร์ ในที่ลับ สถานอาบอบนวด แหล่งการพนัน เพราะเด็กปฐมวัยสามารถซึมซับพฤติกรรมโดยการเลียนแบบได้รวดเร็วและสภาพแวดล้อมเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็ก

2. บริเวณโรงเรียน ควรได้รับการดูแลให้สะอาดสวยงามและมีระเบียบเพื่อเอื้อต่อการช่วยพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรม

3. สนามเด็กเล่น ควรมีขนาดเพียงพอกับจำนวนเด็ก เด็กจะได้เรียนรู้พฤติกรรมจากการเล่นกับเพื่อนในสนาม มีการเรียนรู้ การแบ่งปัน การให้ การรับการรอกอย ถ้าสนามมีขนาดเล็กของเล่นในสนามมีจำนวนน้อยกว่านักเรียนมาก เด็กก็จะแย่งกันเพราะถ้าแบ่งปันให้เพื่อนเล่นแล้วกว่าจะถึงตัวเองนานเกินกว่าเด็กจะรอได้ เด็กก็อาจจะแก้ปัญหา โดยการไม่แบ่งปัน เพื่อจะได้มีเวลาเล่นได้นานขึ้น ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรม

4. ห้องเรียนและอาคารเรียน ควรจัดสภาพแวดล้อมและเครื่องใช้ภายในห้องเรียนและอาคารเรียน ให้มีระเบียบเรียบร้อย สะอาด ปลอดภัย เครื่องใช้ควรจัดให้เป็นระเบียบ ไม่เกะกะ มีลักษณะเก็บง่าย โต๊ะเก้าอี้ควรมีน้ำหนักเบา เคลื่อนย้ายได้ง่าย สะดวกในการทำ ความสะอาด และการเปลี่ยนกิจกรรมอย่างหนึ่งไปอย่างหนึ่ง โดยอาจให้เด็กเคลื่อนย้ายได้เอง ควรจัดบรรยากาศให้เหมือนบ้าน มีช่องเก็บของใช้ส่วนตัวซึ่งเป็นการพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย เช่น ความมีระเบียบ ความรับผิดชอบ เป็นต้น

5. โรงอาหาร ควรสะอาด สบาย สะดวก เพราะเป็นที่พัฒนาลักษณะนิสัยต่าง ๆ เช่น การรับประทานอาหาร มารยาท ความสะอาด การเก็บรักษาอุปกรณ์อาหาร

6. ห้องน้ำ ต้องถูกสุขลักษณะ สะอาด สะดวกสบาย เพราะเป็น สถานที่สำหรับฝึกนิสัยส่วนบุคคลที่สำคัญ

การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย นอกจากจะคำนึงถึง สถานที่ตั้ง บริเวณ สนาม ห้องเรียน โรงอาหาร ห้องน้ำ สุขาภิบาลและบริการทั่วไปแล้ว ยังต้องคำนึงถึงความเหมาะสม คือ ความเพียงพอ ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ ง่ายต่อการปรับใช้ สะดวก มีประสิทธิภาพ ประหยัด และมีภูมิสถาปัตยกรรมที่ดูดีและสวยงาม

การจัดสภาพแวดล้อมนอกชั้นเรียน ความปลอดภัยถือว่ามีความสำคัญมาก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเล่นอย่างอิสระ การออกแบบสนามและเครื่องเล่นที่ไม่เหมาะสม ตลอดจนการขาดการดูแลรักษาอุปกรณ์เครื่องเล่นสนามต่าง ๆ จะส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุในการเล่นได้ ครูควรสอนให้เด็กได้รู้จักการเล่นอย่างปลอดภัยด้วย นอกจากนี้กิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ เช่น การปลูกต้นไม้ การเล่นทราย การสำรวจในบริเวณโรงเรียน การค้นพบโดยการพูดคุย บรรยากาศที่เงียบสงบ การทำศิลปะกลางแจ้ง (มณฑา โจนราช, 2548: 23)

นอกจากสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและนอกชั้นเรียนมีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กแล้ว บรรยากาศการเรียนการสอนก็เป็นเรื่องที่สำคัญที่ทำให้เด็กมีความสุข ครูเป็นผู้สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ในด้านต่างๆ อารี พันธุ์มณี (2543: 129) ได้กล่าวถึง บรรยากาศของผู้สอนว่าควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. บุคลิกลักษณะของครู ยิ้มแย้มแจ่มใส อารมณ์คงที่ สนุกกับการทำงานหรือการสอนอย่างจริงจัง เป็นกันเอง
2. การมอบหมายงาน การเน้นความสำคัญของงานให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันและเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน ไม่ง่าย ไม่ยากไป แต่ควรมีลักษณะท้าทายผู้เรียน และผู้เรียนสามารถทำได้สำเร็จ
3. รายงานความก้าวหน้า ครูควรแจ้งผลการเรียน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เด็กรับทราบเป็นระยะตลอดเวลาที่เรียน เพื่อเด็กจะได้เกิดกำลังใจและรักษามาตรฐานของตนไว้ให้ได้ดียิ่งขึ้น หรือเด็กได้มีโอกาสปรับปรุงตนให้ดีขึ้นตามลำดับ
4. แรงเสริมทางบวก ครูควรให้แรงเสริม กำลังใจในผลงาน ความสำเร็จของนักเรียน ด้วยการแนะนำ ชมเชย ยอมรับ ยกย่อง เพื่อให้เด็กเกิดความพึงพอใจ กำลังใจและเกิดความรู้สึกรับรอง มั่นคงและพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ดีต่อไป
5. จัดเตรียมอุปกรณ์ ครูควรจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการสอนและอุปกรณ์อื่นๆ ที่ช่วยอำนวยความสะดวก น่าสนใจและมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

เห็นได้ว่าบทบาทครูอนุบาลที่ควรดูแลและจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนนั้นมีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในเด็กปฐมวัยเป็นอันมาก ได้กล่าวถึงงานวิจัยที่พบว่า เด็กที่ผ่านการอบรมมาอย่างดี แต่

ถ้ามาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย หรือไม่เอื้อต่อการทำความดีเขาก็จะทำชั่วได้มากพอๆ กับคนที่ได้รับการอบรมมาไม่ดี

สรุปได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กนั้นต้องมีการจัดเตรียมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายและทางจิตใจ สภาพแวดล้อมทางกาย สิ่งที่ควรคำนึงถึงคือสถานที่ตั้งของโรงเรียนควรให้ห่างไกลจากแหล่งอบายมุขบริเวณโรงเรียนทุกส่วน รวมทั้งห้องเรียน ห้องน้ำ โรงอาหาร และเครื่องใช้ต่าง ๆ ต้องสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม สนามเด็กเล่นปลอดภัย และมีจำนวนของเล่นเพียงพอกับจำนวนเด็กเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็ก ส่วนสภาพแวดล้อมทางจิตใจ สิ่งที่ควรคำนึงถึง บรรยากาศในการเรียนการสอนของครูต้องทำให้ผู้เรียนมีความสุข ครูใช้การเสริมแรงทางบวก มีป้ายนิเทศที่ชมเชยเด็กที่ทำความดี หรือ ป้ายนิเทศที่ส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรม มีการประกวดมารยาทดี มีห้องจริยธรรมให้เด็กได้ฝึกปฏิบัติ และมีอัตราการเรียนรู้สูง

2.3.4.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม

ครูหรือการสอนของครูเป็นต้นเหตุสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มุ่งหมายให้มีการส่งเสริมในโรงเรียน ครูหรือการปฏิบัติการสอนของครูสำคัญมากที่จะต้องให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

การให้ความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมกับเด็กนั้นเป็นเรื่องที่ครูต้องใช้เทคนิคการสอนที่ดี มีสื่อการเรียนรู้ทันสมัย เนื่องจากการเรียนรู้ในด้านนี้มีลักษณะเป็นนามธรรม เด็กอาจจะเข้าใจได้ยากกว่าการเรียนรู้ในด้านอื่น ๆ เพื่อให้เด็กได้เข้าใจว่าคุณธรรม จริยธรรมนั้นคืออะไร มีลักษณะอย่างไร มีวิธีการอะไรบ้างจึงจะปฏิบัติตามคุณธรรมเหล่านั้นได้ ครูเป็นผู้ที่นอกจากจะต้องมีความรู้ดีแล้ว บางครั้งจะต้องมีความเชี่ยวชาญในการสอน ต้องฝึกวิธีการถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการวางแผนการสอน การเตรียมสื่อการสอน การกำหนดวัตถุประสงค์หลักของการเรียน

องค์ประกอบการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในสถานศึกษา มีดังนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 34)

1. บุคลากร ประกอบด้วย บุคลากรในสถานศึกษา เช่น ครู เพื่อน นักเรียน บุคลากรภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา
2. สาระที่จะอบรม เช่น เดียวกับทุกสถาบันและที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
3. วิธีการอบรม จัดเวลา ได้แก่ การสอนการฝึกปฏิบัติ การจัดบรรยากาศ การทำให้ตนเป็นแบบอย่างที่ดี การประเมินผลโดยครู กรณีมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ กรณีไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

4. จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชนมีหลักการจัดดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม
2. จัดให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ ความสนใจ ความสามารถของเด็กและเยาวชน
3. บูรณาการวิชาการกับชีวิตจริง ให้เด็กและเยาวชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ คุณธรรม และจริยธรรม และรู้สึกสนุกกับการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

4. จัดกระบวนการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นขั้นตอน โดยลำดับขั้นตอนการพัฒนาประกอบด้วย ขั้นการรับรู้ ขั้นการตอบสนอง ขั้นการเห็นคุณค่า ขั้นการจัดระบบ และขั้นการเกิดนิสัย

5. ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ฝึกให้คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ ที่เป็นประโยชน์และสัมพันธ์กับชีวิตในแต่ละช่วงวัยอย่างต่อเนื่อง

6. จำนวนสมาชิกควรมีความเหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม
7. มีการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาของคุณธรรม และจริยธรรม

8. ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ มีครูเป็นที่ปรึกษา

9. ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ครู อาจารย์ บิดามารดา ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

10. มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม โดยวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (คณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม, 2536: 12- 13)

นอกจากนี้สิ่งสำคัญที่ครูปฐมวัยควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมจริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัยมีดังนี้ ชีระพร อูวรรณโน(อ้างถึงใน ชีราพร กุลนันทน์, 2544: 42-43)

1. การสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยด้านจริยธรรมจะต้องกระทำควบคู่ไปกับกิจกรรมที่มุ่งเนื้อหาอื่น ๆ ด้วย เช่น กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านสุขนิสัยอาจสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของร่างกาย กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัยด้านพลศึกษา อาจสอดแทรกเนื้อหาจริยธรรมเกี่ยวกับความอดทนและความมีระเบียบวินัย

2. ครู บิดา มารดา และผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องวางแผนร่วมกันในการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์แนวปฏิบัติ และนำไปใช้ร่วมกันให้เหมือนกันทั้งบ้าน และ โรงเรียนโดยมีความคงเส้นคงวาในครูทุกคนและในครอบครัวเดียวกันเมื่ออยู่ต่างเวลาสถานที่ ครูไม่ควรทำให้เด็กสับสนคือสภาพการณ์

ที่ครูคนหนึ่งยอมให้เด็กทำอย่างหนึ่งได้ แต่ครูอีกคนหนึ่งไม่ยอมให้เด็กทำสิ่งนั้น รวมทั้งสภาพการณ์ของทางบ้านด้วย

3. ลักษณะสำคัญที่จะต้องมีในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กในการพัฒนาเด็กคือความรักเด็กด้วยความจริงใจเพราะลักษณะพื้นฐานนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กเป็นแบบอย่างที่ดีช่วยให้การฝึกวินัยหรือแม้แต่การลงโทษ (หากจำเป็นจะต้องทำ) มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น

4. บิดา มารดา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กโดยเฉพาะเรื่องที่สอนสอนสิ่งใดให้เด็กก็ต้องปฏิบัติสิ่งนั้นให้สอดคล้องกับที่สอนและจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมเด็กให้ทำตามสิ่งที่สอน เช่น การสอนเด็กข้ามถนนที่มีทางม้าลายครูก็ต้องข้ามทางม้าลายเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็นก่อนเสมอเช่นกัน การสอนให้เด็กมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโสกว่าจะต้องแสดงสัมมาคารวะต่อคนอื่นหรือผู้ใหญ่ที่มีอาวุโสกว่า ให้เด็กเห็นเสมอและการสอนเรื่องความเป็นประชาธิปไตยให้กับเด็กจะต้องแสดงความเป็นประชาธิปไตยกับเด็กเองให้เด็กเห็นเสมอ

5. หากเรื่องที่สอนต่างจากสภาพความเป็นจริงในสังคม ต้องตระหนักในเรื่องนี้และหาทางสร้างเกาะกำบังให้เด็กไปปรับอิทธิพลไม่ดีเช่นนั้นมา เช่น สอนให้เด็กรักษาความสะอาดจะทิ้งขยะให้ทิ้งลงในถังที่รองรับแต่ควรตระหนักว่าคนในสังคมภายนอกไม่ได้ทำอย่างนี้เสมอไปก็อาจจะบอกเด็กว่าคนเราในโลกนี้มี 2 ประเภท ประเภทหนึ่งจะรักษาความดีไว้ตามความตั้งใจของตนคือไม่ยอมทิ้งขยะลงตามถนนหนทางโดยเด็ดขาด อีกประการหนึ่งเป็นประเภทมักง่ายสะดวกมือจะทิ้งที่ไหนก็ทิ้งที่นั่น เด็กควรเอาอย่างคนประเภทแรกไม่ควรเอาอย่างคนประเภทหลัง เป็นต้น

6. การจัดกิจกรรมให้ยึดหลักการให้เด็กมีประสบการณ์ผ่านทางประสาทต่าง ๆ หลาย ๆ ทางไปพร้อม ๆ กัน เด็กจะเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น เช่น การเล่นนิทานอย่างเดียว เด็กมีโอกาสได้รับรู้เรื่องราวส่วนมากผ่านทางประสาทหู แต่การเช็ดหุ่นประกอบไปด้วยเด็กจะมีโอกาสรับรู้ผ่านทางประสาทตาด้วย

7. การห้ามเด็กนำสิ่งต่าง ๆ ควรห้ามเท่าที่จำเป็น แต่ใช้วิธีส่งเสริมให้มากกว่าเพราะเมื่อหาวิธีกรรมหลายอย่างสามารถให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้โดยส่งเสริมเป็นหลักมากกว่าการห้าม เช่น ต้องการให้เด็กทำตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยก็อาจทำได้โดยการส่งเสริมความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้ความสนใจให้กำลังใจและสนับสนุนเด็กที่ทำตัวเรียบร้อย แต่ไม่ให้ความสนใจเด็กที่ทำตัวไม่เรียบร้อย เป็นต้น

8. ประการที่สำคัญที่สุดคืออย่าฝึใจยึดมั่นกับคำแนะนำเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กมากเกินไปจนทำให้ไม่มีโอกาสพัฒนาเด็กบางคนให้ก้าวหน้าได้ตามศักยภาพของเด็กเอง งานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาพัฒนาการของเด็กอาจวัดเด็กสภาพแวดล้อมที่จำกัด แต่พัฒนาการของเด็กใน

สภาพแวดล้อมจริง ๆ อาจแตกต่างกันไปได้และงานวิจัยจำนวนมากรายงานผลการวิจัยในลักษณะค่าเฉลี่ยของกลุ่มหรืองานวิจัยของเพียงเจ็ดงานวิจัยที่รายงานผลตามแนวเพียงเจ็ดที่รายงานว่าเด็กวัยใดทำอะไรได้เด็กวัยใดทำอะไรไม่ได้ก็เป็นรายงานในลักษณะที่ว่าเด็กร้อยละ 75 ทำได้ หรือทำไม่ได้มากกว่าเด็กร้อยละทำได้หรือไม่ได้ ทั้งแสดงว่ายังมีเด็กวัยนั้น ๆ อีกบางส่วนที่มีศักยภาพจะทำสิ่งนั้น ๆ ได้ ในกรณีเช่นนี้สิ่งที่ควรทำคือศึกษาว่าเรื่องใดที่สามารถมีการพัฒนาเด็ก ให้เรียนรู้ได้ก่อนวัยเฉลี่ยของเด็กจะเรียนรู้ได้และสังเกตเด็กที่มีศักยภาพด้านนั้น ๆ แล้วอาจทดลองฝึกเด็กเองได้ เช่น เรื่องการฝึกให้เด็กรู้จักตัดสินใจการกระทำของคนอื่นที่เจตนามากกว่าผลกรรม เป็นต้น

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2541 : 40-41) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนในห้องเรียน และข้อเสนอแนะสำหรับครูประจำชั้นในการส่งเสริมจริยธรรมนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1. การควบคุมห้องเรียนเป็นกิจกรรมที่ครูต้องเอาใจใส่ และปฏิบัติด้วยความระมัดระวัง มิฉะนั้นอาจจะเป็นตัวถ่วงการพัฒนาพฤติกรรมช่วยสังคมลดลงได้ ครูควรปฏิบัติดังนี้

1.1 กำหนดแนวทางปฏิบัติหรือระเบียบให้ชัดเจน ครูต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจว่าทำไมต้องมีระเบียบและให้โอกาสเด็กร่วมกำหนดระเบียบ

1.2 การควบคุมทางอ้อม กระทำได้โดยการจัดระเบียบห้องเรียน เช่น ให้เด็กทำงานเงียบ ๆ อยู่แห่งหนึ่ง พยายามส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี

1.3 ใช้วิธีตักเตือนด้วยการกระทำ และคำพูด เช่น มอง หรือทำสัญญาณให้รู้ว่าไม่ถูกต้อง โดยไม่มีลักษณะบังคับ ขู่เข็ญ หรือดู ถ้าเตือนด้วยวาจาก็พูดให้สุภาพ แต่หนักแน่นพูดเฉพาะตัวเด็กที่ทำผิดเท่านั้น

1.4 พฤติกรรมช่วยสังคม ครูช่วยแนะนำเด็กในพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น เด็กแย่งกันเข้าห้องเรียนและทะเลาะกัน ครูต้องหาทางให้ตกลงกันโดยสันติวิธี

1.5 การใช้อำนาจของครู เด็กบางคนรู้กฎระเบียบแต่ก็ยังทำผิด ครูต้องหาสาเหตุและลงโทษตามความเหมาะสม พร้อมทั้งอธิบายเหตุผล

1.6 ครูควรมีเจตคติกับเด็กว่า เด็กบางคนอยู่กับเพื่อนทำดีกับเพื่อน ต้องการความยุติธรรม มีความกรุณาต่อเพื่อน ครูควรค้นหาวาทำไมเด็กจึงทำดีไม่ได้ แล้วจึงหาทางช่วยเหลือ

2. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับศิษย์ท่ามกลางความอบอุ่น ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ศิษย์สนใจในความเป็นอยู่ของคนอื่น แต่อย่างไรก็ตามครูที่ยึดมั่นในพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา รวมทั้งปิยะวาจาจะช่วยได้มาก

3. พัฒนาความเข้าใจจริยธรรมของเด็ก ครูต้องสอนเด็กให้เข้าใจว่า ความยุติธรรมและความกรุณานั้นคืออะไร ใช้ชีวิตประจำวันอย่างไร และเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังหลักธรรมเหล่านั้นคืออะไร ครูต้องพูดถึงจริยธรรมในชั้นเรียนบ่อย ๆ เพื่อเตือนความจำและการปฏิบัติ

4. สร้างชุมชนของความเอาใจใส่ซึ่งกันและกันในห้องเรียน ให้ความสำคัญและความต้องการทางจิตวิทยาของเด็ก 3 ประการ คือ ความเป็นจริง (autonomy) ความรอบรู้ (competence) และความเป็นหมู่คณะ (belonging)

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2543 : 8-10) ได้เสนอหลักการจริยธรรม ดังต่อไปนี้

1. ครูต้องตั้งความคาดหวังสูงสำหรับนักเรียนทุกคน ตระหนักในความต้องการความสนใจ และความสามารถของนักเรียนเป็นรายบุคคล ให้กำลังใจ กระตุ้นเตือน แก้ไข และส่งเสริมมาตรฐานสูงของนักเรียนในทุกสถานการณ์

2. ครูเป็นนักวิชาชีพที่มีการคิดไตร่ตรอง ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างตามคุณสมบัติที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน เช่น ความจริงใจ และความเอื้อยบคมทางสติปัญญา ความอดกลั้น ความยุติธรรม สามัญสำนึก ความมั่นใจในตนเอง เคารพในตนเองและผู้อื่น เห็นชอบรับรู้อาชีพหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรม

3. ครูต้องคิดวิเคราะห์ผลกระทบของการสอนจริยธรรมและค่านิยมในวิชาชีพของตนที่มีต่อนักเรียน เพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไปในชุมชน และมีความตระหนักอย่างวิเคราะห์ต่อบทบาทอันเกิดจากประสบการณ์ด้านการศึกษา สังคม วัฒนธรรม ศาสนา การเงิน และภูมิหลังของตน และตระหนักว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อนักเรียน วิธีสอน และความคิดเกี่ยวกับการศึกษาของตนอย่างไร

4. ครูต้องปฏิบัติต่อนักเรียนทุกคนอย่างเสมอภาคและยุติธรรม รับรู้และชื่นชมค่านิยมของนักเรียนแต่ละคน ค่านิยมของครอบครัวของกลุ่มและของชุมชนของนักเรียน และวัฒนธรรมของชุมชนโรงเรียน โดยส่วนรวม

5. ครูต้องมีความรู้กว้าง และลึกอย่างวิเคราะห์ในเนื้อหา วิธีสอน และค่านิยมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิชาที่ตนสอน และตระหนักเสมอว่าความรู้ อาจจะมีการโต้แย้งได้

6. ครูต้องทำการสอนวิชาต่าง ๆ อย่างวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ และด้วยความภาคภูมิใจอย่างเป็นเลิศ

7. ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และค่านิยมทางวิชาชีพอันจำเป็นต่อการพัฒนาโปรแกรมการสอนเพื่อบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

8. ครูต้องแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาวิชาที่สอน วิธีสอนและผู้เรียนมีความโยงใยกัน

9. ครูต้องเชี่ยวชาญในการใช้ และการประเมินสารสนเทศเทคโนโลยีอย่างวิเคราะห์ เพื่อช่วยในการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

10. ครูต้องติดตามความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการประเมินความก้าวหน้า จัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเปรียบเทียบกับเป้าหมายหลักสูตร กำหนด และใช้เป็นวิธีการพิจารณาประสิทธิภาพการสอนของครูด้วย

11. ครูต้องให้ข้อมูลความก้าวหน้าในการเรียนแก่นักเรียนอย่างแม่นยำ และสม่ำเสมอ และจัดทำรายงานสิ่งที่นักเรียนรู้ เข้าใจ ทำให้เห็นคุณค่าและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนกับเพื่อนร่วมชั้นอย่างแม่นยำและครอบคลุม

12. ครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนครู แก่นักเรียน และกำหนดแนวปฏิบัติระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยคำนึงถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงภายในกรอบวัฒนธรรมการเรียน การสอน

13. ครูต้องสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ทำท่าย มีเป้าหมาย ปลอดภัย สนับสนุน และเป็นเชิงบวก เพื่อส่งเสริมความร่วมมือ ความเกื้อกูล ความเป็นอิสระ ความรับผิดชอบ และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

14. ครูต้องปฏิบัติตนเป็นแบบของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ที่ครูต้องการจะให้นักเรียนไปปฏิบัติ

15. ครูต้องมีทักษะในการสื่อสารสัมพันธ์อย่างสูง มีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา และคณิตศาสตร์ มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะและค่านิยมในวิชาชีพที่จำเป็นต่อความรับผิดชอบที่ครูทุกคนควรปฏิบัติ

16. ครูต้องมีความจริงจังในการพัฒนาวิชาชีพของตนเพิ่มพูนความรู้ เพิ่มพูน วิจารณ์ญาณ เพิ่มพูนวิธีสอน และปรับวิธีสอนของตนตามความก้าวหน้าทางวิชาการและผลการวิจัยที่น่าเชื่อถือ

17. ครูต้องมีภาวะผู้นำ สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนครู เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโรงเรียนในฐานะชุมชนวิชาชีพ

18. ครูต้องร่วมมือกับชุมชนโรงเรียน สร้างและประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนเปรียบเทียบกับเป้าหมายและนโยบายที่รัฐบาล หน่วยงานของรัฐและโรงเรียนได้กำหนดไว้

19. ครูต้องมีภาวะผู้นำในการพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

20. ครูต้องมีความนับใจ และตอบสนองต่อปัญหาทางการศึกษาอันเกิดภายในชุมชน หลากหลายวัฒนธรรม ภายในบริบทของการพัฒนาความสามัคคีของสังคม

ทศนา เขมมณี (2546 : 69-74) ได้กล่าวว่าปัจจุบันมีการส่งเสริมให้ครูมีการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ซึ่งมีวิธีสอนที่สามารถนำมาใช้ในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจได้ดีขึ้น เช่น

การเล่านิทาน เป็นการสอนที่ใช้นิทานเป็นสื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ต้องการ ซึ่งครูอาจใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบได้ เช่น หุ่น ภาพ แผ่นป้ายสาธิต การ์ตูน แต่เนื้อหาของนิทานต้องเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งปัจจุบันมีนิทานที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในด้านต่าง ๆ มากมาย

การเล่นเกมส์ เป็นการเล่นภายใต้กติกาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่นเกมส์ มีความสนุกสนาน และสามารถใช้ในการสอนและฝึกคุณธรรม จริยธรรมต่าง ๆ ได้ดี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา การเคารพสิทธิผู้อื่น เกมส์เป็นสิ่งที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง เป็นกิจกรรมให้เด็กเล่นในเวลาว่าง อาจจะใช้เกมส์ในการนำเข้าสู่บทเรียนเสริมบทเรียนและสรุป ตลอดจนช่วยในการผ่อนคลายความตึงเครียดทำให้เกิดความเพลิดเพลิน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และช่วยเสริมสร้างนิสัยที่ดีให้กับเด็กในด้านความสามัคคี การเลือกเกมส์ที่จะมาใช้สอนเด็กนั้นจะต้องดูด้วยว่าเหมาะสมกับอายุและวุฒิภาวะของเด็ก ตลอดจนความสามารถและความพอใจของเด็กและการที่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเลือกเกมส์ที่จะเล่นแต่ต้องดูว่าเหมาะสมที่จะเล่นหรือไม่

การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนโดยใช้เรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา อาจนำมาจากประเด็นปัญหาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือค่านิยม โดยมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกการวิเคราะห์และแก้ปัญหา เรื่องที่นำมาควรให้เป็นเรื่องที่คล้ายกับความจริง และเหมาะสมกับวัย การที่ผู้เรียนได้อภิปรายร่วมกันจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฟังความคิดเห็นที่หลากหลายและมีแง่มุมต่าง ๆ กัน สามารถหาคำตอบที่เหมาะสมได้

การใช้บทบาทสมมุติ เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์ที่สมมุติขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึก เจตคติ และอคติต่าง ๆ ของคน

การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการสอนโดยการให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กันในสถานการณ์จำลองจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ความเป็นจริง สถานการณ์จำลองบางประเภทมีลักษณะเป็นเกมการแข่งขันที่เล่นได้อย่างสนุกสนานไปพร้อม ๆ กัน การสอนแบบนี้จะมีลักษณะใกล้เคียงกับวิธีการสอนบทบาทสมมุติต่างกันแต่เพียงจุดเน้น บทบาทสมมุติเน้นการแสดงบทบาทของผู้เรียน แต่สถานการณ์จำลองเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมจำลองให้เหมือนจริง ทั้งสองวิธีมีพื้นฐานของการสอนด้วยวิธีการแก้ปัญหา เป็นวิธีสอนที่เร้าความสนใจแก่ผู้เรียนแต่อาจ

เสียเวลามาก การแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ทำได้อย่างอิสระแต่ต้องพยายามควบคุมหรือดึงให้เข้าสู่จุดประสงค์ที่กำหนดไว้

การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีลักษณะเป็นกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง และในขณะที่เดียวกันก็ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ความคิด ความรู้สึก ปฏิกริยาและพฤติกรรมของผู้อื่นด้วย ทำให้ผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดี สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข หลักการสอนกลุ่มสัมพันธ์สรุปสาระสำคัญได้ว่าเป็นกิจกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้มีบทบาทมากที่สุด ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากในเรื่องของการปรับตัวให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกันได้ ครูต้องจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนได้พยายามค้นหาและพบคำตอบด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนจดจำได้ดี และเกิดความเข้าใจนำความรู้ความสามารถไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการสอนที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด รวมทั้งได้เรียนรู้ในเรื่องการทำงานร่วมกันด้วยความสัมพันธ์อันดี

อย่างไรก็ตามครูควรจะต้องมีความเข้าใจ ในหลักทฤษฎีการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรม ซึ่งจริยธรรมของมนุษย์ มีการพัฒนาเป็นลำดับจากวัยทารกถึงตลอดชีวิต

ประภาศรี สีหอำไพ (2535: 37-55) ได้นำเสนอไว้ว่าการพัฒนาจริยธรรมมีหลักทฤษฎีที่สำคัญ แบ่งออกเป็น 3 แนวทาง

1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (psycho-analytic theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า จริยธรรมกับมโนธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มนุษย์อยู่ในสังคมกลุ่มใดก็จะเรียนรู้ความผิดชอบชั่วดีจากสิ่งแวดล้อมในสังคมนั้น จนมีลักษณะพิเศษของแต่ละสังคมที่เรียกว่า เอกลักษณะ เป็นกฎเกณฑ์ให้ประพฤติปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยอัตโนมัติ คนที่ทำชั่วแล้วรู้สึกผิดหรือโศกเศร้าใจตนเอง ถือว่าได้รับการ ลงโทษด้วยตนเอง เมื่อสำนึกแล้วไม่ปฏิบัติอีก โดยไม่ต้องมีสิ่งควบคุมภายนอกเป็นการสร้างมโนธรรมขึ้นมาโดยไม่จำเป็นต้องสนใจองค์ประกอบของลำดับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรม

ในลักษณะเช่นนี้บทบาทของการศึกษาคือการพัฒนาทางด้านจิตใจเพื่อเสริมสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามที่และสังคมต้องการ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือการศึกษาเพื่ออบรมฝึกฝนการนำสติปัญญาไปใช้ให้เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น พยายามหาจุดมุ่งหมายให้กับชีวิตคือความเป็นอยู่อย่างดีที่สุด หรือการมีอิสรภาพ

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (social learning theory) อธิบายการเกิดของจริยธรรมเป็นกระบวนการสังคมประกิด (socialization) โดยซึมซาบกฎของสังคมรับเอาหลักการเรียนรู้

เชื่อมโยงกับหลักการเสริมแรงและการทดแทนสิ่งเร้า (stimulus substitution) รับแนวคิดของทฤษฎีจิตวิเคราะห์เป็นรูปแบบยึดถือการเรียนรู้ คือ การสังเกต เลียนแบบผู้ใกล้ชิดเพื่อแรงจูงใจ คือ การเป็นที่รัก ยอมรับในกลุ่ม พวกเดียวกับกลุ่มต้นแบบเพื่อเป็นพวกเดียวกัน

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (cognitive theory) จริยธรรมเกิดจากแรงจูงใจในการปฏิบัติตนสัมพันธ์กับสังคมการพัฒนาจริยธรรมจึงต้องมีการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมตามระดับสติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งมีวุฒิภาวะสูงขึ้น การรับรู้จริยธรรมก็พัฒนาขึ้นตามลำดับ

พัฒนาการทางสติปัญญาตามลักษณะจริยธรรมของมนุษย์ ออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นก่อนจริยธรรม (ตั้งแต่แรกเกิด ถึง 2 ปี) ยังไม่เกิดจริยธรรมแต่สามารถเรียนรู้จากประสาทสัมผัสและมีพัฒนาการทางสติปัญญาในขั้นต้น

2. ขั้นเชื่อฟังคำสั่ง (อายุ 2-8 ปี) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของผู้ใหญ่มีการคิดก่อนปฏิบัติการตามคำสั่ง ซึ่งในขณะแรกเริ่มจะไม่คำนึงถึงเหตุผลของคำสั่งนั้น

3. ขั้นยึดหลักแห่งตน (อายุ 8-10 ปี) เกิดหลักความคิดมีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงขึ้นตามประสบการณ์ทางสังคม คลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอก เริ่มมีความคิดเป็นของตัวเองมากขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยนั้นครูต้องเข้าใจในพัฒนาการของเด็กปฐมวัย โดยจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถของเด็ก โดยเด็กได้เรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กจะเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและเร็วขึ้น เช่น การเล่านิทาน ประกอบการใช้หุ่นมือ การเล่นเกม การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ครูต้องกำหนดวัตถุประสงค์ และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นขั้นตอน การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาคุณธรรม เด็กได้สนุกกับการเรียนรู้ ยึดหลักการมีส่วนร่วมกับทุกส่วนภาค มีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม

2.3.4.4 ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรม และข้อบกพร่องของตน

สังคมไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางด้านเทคโนโลยี สภาพแวดล้อม ตลอดจนการหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตกสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลอย่างกว้างขวาง เช่น การเอาใจเปรียบกัน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ขาดคุณธรรม จริยธรรม สังคมขาดความสงบสุข

การทำให้สังคมมีความเจริญทางด้านจิตใจ เป็นสังคมที่สงบสุข ไม่เอาใจเปรียบกัน จึงควรสร้างจิตสำนึกของการมีคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งการจะพัฒนาผู้เรียนให้มีจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรม และข้อบกพร่องของตน ขึ้นอยู่กับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม

ให้เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล สถาบันทุกสถาบันมีส่วนช่วยในการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, นวลละออง แสงสุข และนุชนาด สุนทรพันธุ์ (2547 : 217) พบว่าจากการศึกษาวิธีการปลูกฝังคุณธรรมส่วนหนึ่งต้องเกิดจากการสร้างความศรัทธาในคุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติโดยให้เกิดการรับรู้และเข้าใจถึงคุณธรรมที่ต้องการว่ามีลักษณะอย่างไร และมีวิธีการอย่างไรที่จะปฏิบัติตามได้ หากครูต้องการปลูกฝังพฤติกรรมใดก็ต้องจัดเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อให้กระทำพฤติกรรมนั้นได้รับแรงเสริมและถ้าหากต้องการลดพฤติกรรมใดก็ต้องจัดเงื่อนไขเพื่อให้ผู้กระทำพฤติกรรมนั้นไม่ได้รับแรงเสริม สำหรับพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นครูต้องอบรมสั่งสอน การอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีของสังคมได้นั้นมีนักการศึกษากล่าวถึงวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ไว้ด้วยกันหลายท่านดังนี้ เกียรติศักดิ์ วิชยานนท์ (อ้างถึงใน พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ, 2547: 215) ได้เสนอวิธีการปลูกฝังความสำนึก ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

1. การให้ความรู้ค่านิยมที่จะปลูกฝัง คือ การให้ผู้ที่ได้รับการปลูกฝังได้รับรู้หรือเข้าใจ ค่านิยมที่จะปลูกฝังว่าคืออะไร มีลักษณะอย่างไร และมีวิธีการอย่างไรที่จะสามารถปฏิบัติตามค่านิยมเหล่านั้นได้

2. การสร้างเจตคติและศรัทธาต่อค่านิยมที่จะปลูกฝัง ซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการแต่ที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ตัวของผู้ทำหน้าที่ปลูกฝังนั่นเอง เพราะผู้ที่ได้รับการปลูกฝังมองเห็นและยึดถือ ผู้ที่ทำหน้าที่ปลูกฝังเป็นแบบอย่างในความประพฤติ หากผู้ปลูกฝังไม่ได้ทำในสิ่งที่ได้ให้การอบรมสั่งสอนแล้ว ความศรัทธาเชื่อถือในค่านิยมที่จะปลูกฝังก็หมดไป

3. การจัดกิจกรรมเพื่อการปฏิบัติ โดยกิจกรรมนั้นควรจะเน้นกิจกรรมต่าง ๆ นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ สัมพันธ์กับปัญหาและช่วยแก้ปัญหาทั้งส่วนตัวและส่วนรวมด้วย

4. การปฏิบัติตามค่านิยมที่จะปลูกฝัง ให้ผู้ที่ได้รับการปลูกฝังค่านิยมได้ฝึกปฏิบัติในกิจกรรมที่ได้จัดไว้แล้ว ย้ำการฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิดและฝังรากลึกกลายเป็นนิสัยในการประพฤติต่อไป

พนัส หันนาคินทร์ (อ้างถึงในพิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์ และคณะ, 2547: 216) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังและพัฒนาจริยธรรมไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นต่อจริยธรรมหรือค่านิยม ที่ต้องการให้เกิดขึ้นด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การชี้ให้เห็นประโยชน์และคุณค่าของสมบัตินั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตัวของครูที่จะต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างแก่นักศึกษา

2. ให้ความรู้ว่าจริยธรรมและค่านิยมเหล่านั้นหมายความว่าอย่างไร มีวิธีการปฏิบัติอย่างไร มีขอบเขตเพียงใด

3. ช่วยให้ผู้ปฏิบัติตามจริยธรรมและค่านิยมนั้น และมีการติดตามปฏิบัติตัวอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทั้งในและนอกสถาบัน

อภิญา มานะโรจน์ (2539: 13-18) ได้กล่าวว่า วิธีการปลูกฝังจริยธรรม โดยการจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ตัวอย่างและคำบอกให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อว่าพฤติกรรมอะไรนำไปสู่ผลกระทบอะไร และผลกระทบนั้นน่าปรารถนาเพียงใด การจัดเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมทางสังคมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ จริยธรรมนี้จะต้องจัดให้มีความสอดคล้องกันทั้งประสบการณ์ต่างๆ ตัวอย่างและคำบอก และถ้าหากคำบอกมีลักษณะเป็นการชี้แนะให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ต่าง ๆ จากประสบการณ์ตรงและจากตัวอย่างที่ประสบด้วยแล้ว การเรียนรู้ก็จะเกิดในลักษณะที่ตรงเป้าและมีประสิทธิผลมากขึ้น

นอกจากวิธีการปลูกฝังจริยธรรมที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น ยังมีแนวคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรม ที่เสนอโดยนักการศึกษาและนักจิตวิทยาที่แตกต่างกัน 4 วิธี (ชัยพร วิชาวุธ และธีระพร อูวรรณ โน, 2530: 20-30)

1. การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการกระจ่างค่านิยม (Value Clarification ย่อว่า VC) ถือว่าค่านิยมคือหลักการประพฤติปฏิบัติต่อสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลถือว่าดีงามถูกต้อง และควรแก่การยึดถือ กระบวนการ VC มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนพบด้วยตนเองว่าหลักการประพฤติปฏิบัติของตนเองต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างไร

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวความคิดพื้นฐานของนักทฤษฎี VCคือการให้นักเรียนเกิดความกระจ่างในความเชื่อในทัศนคติในพฤติกรรมและในความรู้สึกรู้สึกของตนเอง หน้าที่ของครูในการปลูกฝังค่านิยมคือการชี้แนะ หรือจัดการให้มีการชี้แนะเพื่อให้นักเรียนเกิดการนึกคิดขึ้นมาว่า ความเชื่อ ทัศนคติ พฤติกรรม และความรู้สึกรู้สึกของตนที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ๆ

2. การปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล (Moral Reasoning ย่อว่า MR) มีแนวคิดพื้นฐานตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก จริยธรรม หมายถึง กฎเกณฑ์ในการตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์นี้ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุของบุคคล

วิธีการปลูกฝังจริยธรรมตามทฤษฎี MR คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีกฎเกณฑ์การตัดสินใจถูกผิดด้วยเหตุในระดับสูง และอย่างน้อยก็ให้อยู่ในระดับกฎเกณฑ์สังคมตามทฤษฎีนี้ การพัฒนาจริยธรรมไม่อาจกระทำด้วยกา สอน ไม่อาจกระทำด้วยการแสดงตัวอย่างให้ดู จริยธรรมพัฒนาขึ้นมาด้วยการนึกคิดของแต่ละคนตามลำดับขั้น และตามระดับพัฒนาการทางปัญญาซึ่งผูกพันกับอายุ กิจกรรมที่เป็นหัวใจของการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎี MR ในการปลูกฝังจริยธรรมในชั้นเรียนคือ การอภิปรายแลกเปลี่ยนทรรศนะ

3. การปลูกฝังพฤติกรรมด้วยการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification ย่อว่า BM) วิธีการของ BM ตั้งอยู่บนรากฐานของความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเราถูกควบคุมโดยเงื่อนไขการเสริมแรงและเงื่อนไขการลงโทษ

4. การปลูกฝังจริยธรรมด้วยการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning ย่อว่า SL) ถือว่าจริยธรรมเป็นความเข้าใจเกี่ยวกับเกณฑ์สำหรับการประเมินความถูกต้องของพฤติกรรม มีแนวความคิดพื้นฐานว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรงของตนเอง ส่วนหนึ่งเกิดจากสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการฟังคำบอกเล่าและการอ่านบันทึกของผู้อื่น การเรียนรู้ประเภทหลังนี้ช่วยให้มนุษย์มีความรู้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

ดังนั้นการสอนของครูนั้นไม่ใช่สอนแค่เนื้อหาตรงตามตำราเท่านั้น ครูต้องมีหน้าที่สอนและฝึกฝนให้ผู้เรียนแยกแยะได้ ชาตรี ตำราญ (2544: 111) ได้กล่าวว่าการผู้ที่มีหน้าที่สอนให้เด็กแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีและครูต้องสอนจนกระทั่งให้เห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ เช่น สอนเกี่ยวกับอาหารจะต้องสอนเริ่มตั้งแต่การเลือกใช้เป็นรู้จักเลือกบริโภค สำคัญที่สุดต้องสอนให้เด็กนั้นมีคุณธรรมจริยธรรมการปรุงอาหาร และการบริโภคอาหารซึ่งให้เห็นคุณค่าและโทษประโยชน์ได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ครูต้องให้ความรู้ค่านิยมที่จะปลูกฝัง ว่าคืออะไร มีลักษณะอย่างไร และมีวิธีการอย่างไร ที่จะปฏิบัติหากเกิดปัญหาเด็ก ๆ จะได้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งสร้างความเชื่อให้เด็กได้รู้ว่าการทำความดีเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติ และ ย้ำให้เด็กได้ปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

2.3.4.5 ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

เด็กจะเรียนรู้และปฏิบัติตามในสิ่งที่ครูสอนได้คือนั้น ครูต้องจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง เด็กจะเรียนรู้ได้ดีหากได้รับการอบรมสั่งสอนโดยผ่านกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น เพราะกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักได้แสดงความสนใจตามความถนัด ตามธรรมชาติอันแท้จริง กิจกรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยอบรมเด็กให้รู้จักปรับปรุงตัวเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีในระบอบประชาธิปไตย เป็นการสร้างประสบการณ์ตามความแตกต่างเพื่อสร้างเจตคติที่ดี และพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ (จิตราทองเกิด, 2542: 30)

สมพงษ์ จิตระดับ (2530: 48) ได้กล่าวถึงหลักการของการสร้างกิจกรรมนักเรียนบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ คือ

1. นักเรียนเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการจัดกิจกรรม
2. กิจกรรมสามารถพัฒนาการเรียนรู้ คุณสมบัติ เจตคติของผู้เรียนได้

3. กิจกรรมต้องมีสาระความรู้และความน่าสนใจ

กิจกรรมที่ให้เด็กปฏิบัติควรเป็นกิจกรรมที่สามารถ ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ครูต้องมีการจัดระบบการติดตามผลการปฏิบัติของเด็กอย่างต่อเนื่องและคอยตักเตือนและให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม เนื่องจากหากขาดการปฏิบัติในขั้นนี้เด็กจะไม่เกิดการพัฒนาถึงระดับเป็นลักษณะนิสัยได้ ครูจึงต้องดำเนินการสอนอย่างต่อเนื่องดังนี้ ทิศนา แคมมณี(2546 : 125)

1. กระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนลงมือกระทำจริงตามที่ได้สำรวจตนเองและคิดไว้ อาจทำไปทีละเรื่อง เช่น การเก็บเงินเพื่อซื้อของ หรืออาจทำเรื่องบางเรื่องไปพร้อม ๆ กันได้ เช่น การทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ทิ้งขยะ ช่วยพ่อแม่ล้างจาน ใส่รองเท้า

2. ให้โอกาสนักเรียนเล่าถึงสิ่งที่ทำ แลกเปลี่ยนกันอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง ครูให้คำชมเชย หรือเสริมแรงเด็กด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ให้รางวัล ให้คะแนน ชมเชยหน้าเสาธง

3. ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและบันทึกผลการสังเกตไว้ เพื่อใช้ในการเสริมแรงหรือให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม

4. ครูติดตามผลการปฏิบัติตนของนักเรียนอย่างต่อเนื่องจนนักเรียนมีความเคยชินในการปฏิบัติเป็นอัตโนมัติ

การปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ต้องย้ำกับเด็กปฐมวัยบ่อย ๆ เพื่อให้เด็กได้ประพฤติดำเนินปฏิบัติเป็นพื้นฐานของความคิด การกระทำที่ดีต่อไปในอนาคต โดยครูต้องเป็นผู้คอยกระตุ้น ให้เกิดการปฏิบัติ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ เด็กได้เล่าถึงความดีที่ทำ และให้ได้รับคำชมเชย โดยต้องประสานกับทางพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีการสังเกตพฤติกรรม และติดตามผลการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจนเด็กทำงานเกิดความเคยชินเป็นอัตโนมัติ

2.4 สภาพข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1

เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 แบ่งเป็น 17 เขตพื้นที่ ได้แก่ เขตพระนคร เขตดุสิต เขตบางรัก เขตปทุมวัน เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตพระโขนง เขตยานนาวา เขตสัมพันธวงศ์ เขตพญาไท เขตดินแดง เขตสาทร เขตบางซื่อ เขตบางคอแหลม เขตคลองเตย เขตราชเทวี เขตวัฒนา เขตบางนา

ผู้วิจัยได้เลือกเฉพาะโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่เปิดทำการสอนในระดับอนุบาลเท่านั้น ซึ่งมีเพียง 15 เขตพื้นที่ ยกเว้น เขตพระนคร และเขตสัมพันธวงศ์ เนื่องจากมีโรงเรียนที่เปิดทำการสอนในระดับอื่น ๆ ด้วย รายชื่อโรงเรียนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เปิดทำการสอนเฉพาะระดับอนุบาล มีรายละเอียด ในภาคผนวก (รายละเอียดข้อมูล ของปีการศึกษา 2550)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยในประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

กฤษณา ผ่องสุวรรณ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาในเรื่องความเข้าใจของครู เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนจริยศึกษาก่อนได้รับการอบรมกับหลังการฝึกอบรม สรุปผลการศึกษาพบว่า ครูที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

ธีระกุล สติรนาถ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยมเชิงจริยธรรมให้แก่นักเรียน โรงเรียนคาทอลิก ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าครูมีบทบาทในการปลูกฝังอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ ด้านความมีวินัย ด้านความเป็นไทย และด้านการบริโภคด้วย ปัญญาในวิถีชีวิตไทย บทบาท ของครูชาย กับครูหญิง ไม่แตกต่างกัน ครูที่มีวุฒิการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี กับปริญญาตรี และสูงกว่าไม่แตกต่างกัน ครูที่มีอายุน้อยจะมีบทบาทในการปลูกฝังค่านิยมเชิงจริยธรรมน้อยกว่าครูที่มีอายุมากกว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีบทบาทไม่แตกต่างกัน

ธีราพร กุลนันทน์ (2544) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่าการปลูกฝังลักษณะนิสัยทางจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่ดีให้กับเด็กควรมีการวางแผนที่ดีมีการรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม สามารถพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้กล่าวถึงปัจจัยต่างๆที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา ลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น บ้าน ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สื่อมวลชน

พรรณตฤณ เพชรวิวรรธน์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหาร การจัดกิจกรรม การประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครู รวมถึงความคิดเห็นของนักเรียนต่อการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารทุกโรงเรียนมีแผนการดำเนินงานเพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ นักเรียน มีการคัดเลือกครูที่จะสอนวิชาจริยศึกษาและครูประจำชั้นห้องที่มีเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม ด้านการจัดกิจกรรม ครูส่วนใหญ่ยึดหลักให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง และยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูมีความคิดเห็นว่า การสอนแบบบทบาทสมมุติเป็นวิธีการปลูกฝังคุณธรรมได้ดีที่สุด สื่อควรเป็นของจริง เพราะนักเรียนให้ความสนใจมากที่สุด การเสริมแรงที่ดีที่สุดคือการให้คำชมเชย กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ปลูกฝังคุณธรรมแก่นักเรียนที่ได้ผลดีที่สุดคือ กิจกรรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม ด้าน

การประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดี พบว่าครูส่วนใหญ่ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีศิษย์ มีความเมตตา กรุณา เอาใจใส่นักเรียน แต่มีครูส่วนหนึ่งไม่ได้ประพุดิตัวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เช่น มีการทำโทษเกินกว่าเหตุและขาดเหตุผล การใช้คำพูดที่ไม่สมควร รวมถึงมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ในด้านของความคิดเห็นของนักเรียนมีความพึงพอใจกับการปลูกฝังคุณธรรมของโรงเรียน แต่ ต้องการให้โรงเรียนกวาดขันเกี่ยวกับคุณธรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น

พิชัย สดเอี่ยม (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพบว่ากระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณธรรมจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับหลักการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แนวทางการจัดกิจกรรม บทบาทผู้เกี่ยวข้องต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านขั้นตอนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้าน การประเมินผล ปัญหาที่พบคือบุคลากรไม่เพียงพอมีงานพิเศษอื่นๆ มากซึ่งไม่สามารถจัดกิจกรรม ได้ตามความสนใจและความถนัด ความสามารถของผู้เรียน ครูที่ปรึกษาต้องรับผิดชอบงานมาก สอนหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะจัดให้ครูรับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง ควรแบ่งงานให้ทั่วถึงและลดภาระงานอื่น ๆ

หรรษา แดงบุญเรือง (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องผลของการเล่านิทานที่มีต่อ พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย พบว่า นิทานที่เด็กปฐมวัยชอบจะเป็นนิทานที่เกี่ยวกับสัตว์ พุดได้เป็นเรื่องที่ใช้จินตนาการและมหัศจรรย์ นิทานทางเลือก เด็กปฐมวัยชอบตัวละครที่มี พฤติกรรมที่ดีมากกว่าตัวละครที่มีพฤติกรรมไม่ดี สื่อที่เด็กปฐมวัยชอบและสนใจที่สุดคือ หุ่นมือ

พระครูนิวิฐวิริยคุณ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนตามความคิดเห็นของครูคือบุคลากรทุกคนของโรงเรียนต้องร่วมมือกันอย่างเต็มที่ และ ต่อเนื่อง กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้นต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมมากกว่าที่ดำเนินการ ในปัจจุบัน ซึ่งในความคิดเห็นของนักเรียน คือ ครูผู้สอนใส่ใจต่อการแก้ปัญหาความประพฤติ ของนักเรียนให้ขวัญและกำลังใจแก่นักเรียน และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ ควรจัดสภาพแวดล้อม ให้สวยงามและ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

คมเพชร นัตรศุกกุล (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณธรรม และจริยธรรมของเด็กและ เยาวชนและศึกษาวิธีที่จะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนกำหนดรูปแบบ การจัดอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่เด็กและเยาวชนไทย

เสาวณี เรวัตโต (2547) ได้ศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของครูให้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่นักเรียน ดังนี้ ด้านการเรียนการสอน ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น ด้านการ ประพุดิตปฏิบัติของครู ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน ด้านอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนักเรียน ครูควรแนะนำในการคบเพื่อนให้แก่นักเรียน ด้านสภาพแวดล้อมที่บ้านของนักเรียน คือ

ผู้ปกครองควรใช้เวลาอบรมนักเรียน ด้านอิทธิพลของสื่อมวลชนต้องเพิ่มมาตรการในการควบคุมสื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้น

โกสุม ผื่อโย (2548) ศึกษาบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า บทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ตามลำดับด้านดังนี้ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความมีวินัย และด้านความเสียสละ การเปรียบเทียบบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแตกต่างกัน และผู้บริหาร ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับสาระ ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งมีทั้งหมด 17 เขต ผู้วิจัยได้เลือกมาเพียง 15 เขต โดยเลือกเฉพาะ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลเท่านั้นยกเว้น 2 เขต คือ เขตพระนครซึ่งมีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นอื่น ๆ ด้วย และเขตสัมพันธวงศ์ซึ่งไม่มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล รวมมีโรงเรียนอนุบาลทั้งหมด 88 โรงเรียน มีจำนวนครูทั้งหมด 1,269 คน (ข้อมูลจากสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประจำปีการศึกษา 2550) ดังรายละเอียดหน้า 50

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูอนุบาลที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 จำนวน 295 คน โดยได้จากการเปรียบเทียบตารางสุ่มกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกเขตกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 จาก 15 เขตโดยให้กระจายทั่วทุกพื้นที่ของเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 ได้ 8 เขต มีโรงเรียน 48 โรงเรียน และเลือกกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนร้อยละ 50 จาก 48 โรงเรียนทั่วทุกเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานครเขต 1 ได้ 24 โรงเรียน ได้จำนวนครูใน 24 โรงเรียน เท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 295 คน แบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างครูอนุบาลเอกชนที่จะทำการตอบแบบสอบถาม ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 สุ่มตัวอย่างได้ 8 เขต

เขต	ประชากร	กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน	
	โรงเรียน	โรงเรียน (50 %)	จำนวนครู
บางรัก	1.อนุบาลจิตาภา	1. อนุบาลชวนชื่น	17
	2.อนุบาลชวนชื่น	2. อนุบาลจิตาภา	18
	3.อนุบาลเปล่งประสิทธิ์		
	4.อนุบาลเสริมมิตร		
เขตพระโขนง	1.ใจรักอนุบาล	1.ใจรักอนุบาล	10
	2.เลียงแสงทองอนุบาล	2.อนุบาลสวนครุฑ	8
	3.อนุบาลปราณี	3.อนุบาลป่าทยา	5
	4.อนุบาลป่าทยา	4.อนุบาลหนูน้อย	20
	5.อนุบาลพัฒนศิริ		
	6.อนุบาลวัฒนาสาธิต		
	7.อนุบาลสวนครุฑ		
	8.อนุบาลบ้านหวาน		
	9.อนุบาลหนูน้อย		
เขตยานนาวา	1.อนุบาลบ้านทรงไทย	1.อนุบาลบ้านसानฝัน	14
	2.อนุบาลบ้านसानฝัน	2.อนุบาลมงคลวรรณ	14
	3.อนุบาลพระแม่แห่งยุคิธรรม	3.อนุบาลมณีรัตน์	22
	4.อนุบาลมงคลวรรณ		
	5.อนุบาลมณีรัตน์		
	6.อนุบาลมลิวลย์		
พญาไท	1.อนุบาลครุณา	1.อนุบาลครุณา	6
	2.อนุบาลบ้านแก้ว	2.อนุบาลบ้านแก้ว	6
	3.อนุบาลเบญจมาศ	3.อนุบาลเบญจมาศ	12

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างครูอนุบาลเอกชนที่จะทำการตอบแบบสอบถาม ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 สุ่มตัวอย่างได้ 8 เขต (ต่อ)

เขต	ประชากร	กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน	
	โรงเรียน	โรงเรียน (50 %)	จำนวนครู
	4.อนุบาลเปล่งประสิทธิ์สายลม	4.อนุบาลเพ็ญสันต์	5
	5.อนุบาลพิณทิพย์		
	6.อนุบาลเพ็ญสันต์		
	7.อนุบาลรัศมี		
เขตสาทร	1.เชียรประสิทธิ์ศาสตร์	1.เชียรประสิทธิ์ศาสตร์	10
	2.อนุบาลจันทร์เจ้า	2.อนุบาลจันทร์เจ้า	8
	3.อนุบาลแสงเรืองศึกษา	3.อนุบาลแสงอรุณพระนคร	8
	4.อนุบาลแสงอรุณพระนคร		
	5.อนุบาลอนันตสถานศึกษา		
	6.อนุบาลอารีวิทย์		
บางซื่อ	1.พิริยะ โยธิน	1.พิริยะ โยธิน	8
	2.อนุบาลเจริญจรัญพรวิทยา	2.อนุบาลบวรพรรณ	17
	3.อนุบาลบวรพรรณ	3.อนุบาลแสงโสม	39
	4.อนุบาลศักดิ์สงวนวิทยา		
	5.อนุบาลแสงโสม		
ราชเทวี	1.อนุบาลจากรุณี	1.อนุบาลตันติเมธ	12
	2.อนุบาลตันติเมธ	2.อนุบาลพันธ์พิศวัฒนา	12
	3.อนุบาลพันธ์พิศวัฒนา		
	4.อนุบาลหมื่นน้อย		
	5.อนุบาลอัมเอม		
เขตบางนา	1.เปรมสันต์	1.อนุบาลเจริญพงศ์	15
	2.อนุบาลเจริญพงศ์	2.อนุบาลพัสวี	4
	3.อนุบาลศรีศึกษา	3.อนุบาลอุดมสุข	5

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างครูอนุบาลเอกชนที่จะทำการตอบแบบสอบถาม ในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 สุ่มตัวอย่างได้ 8 เขต (ต่อ)

เขต	ประชากร	กลุ่มตัวอย่างโรงเรียน	
	โรงเรียน	โรงเรียน (50 %)	จำนวนครู
	4.อนุบาลอุดมสุข		
	5.อนุบาลพัสวีย์		
	6.อนุบาลนวมทอง		
รวม	48 โรงเรียน	24 โรงเรียน	295 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ มี

แบบสอบถาม ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือแบบสอบถามที่ถามเกี่ยวกับบทบาทครูอนุบาลเอกชนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยและปัญหาในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามบทบาทของครู ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ใช้สำหรับรวบรวมสถานภาพส่วนบุคคลของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สาขาที่จบการศึกษา ประสบการณ์การสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยแยกเป็น 5 ด้าน คือ

1. บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี
2. บทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน
3. บทบาทด้านการให้ความรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม
4. บทบาทด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมและข้อบกพร่องของตน
5. บทบาทด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรม จริยธรรม

แบบคำถามนี้ได้กำหนดเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับของลิเคอร์ท์ (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541: 77-82) โดยกำหนดเกณฑ์ให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	คะแนน
ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด	5
ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก	4
ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง	3
ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย	2
ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด	1

ท้ายข้อคำถามในแต่ละด้านของบทบาทเป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 1

3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร วารสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย

3.3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบเป็นแนวคิดหลัก เพื่อกำหนดขอบเขตการวิจัย และกำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.3 สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและครอบคลุมขอบเขตการวิจัย

3.3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับขอบเขตการวิจัยมากขึ้น

3.3.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.3.6 ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูอนุบาลในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยหาค่า Alpha coefficient ตามวิธีของCronbach (Hopkins.Stanley and Hopkins,1990) ได้ค่า Alpha = 0.967

3.3.7 ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักบริหารงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน นายบัณฑิต ศรีพุทธางกูร ในการดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนในกลุ่มตัวอย่าง 24 โรงเรียน

3.3.8 ดำเนินการส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนตัวอย่างที่ได้เลือกไว้

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

3.4.1 ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย สาขาการจัดการการศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตถึงผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อขอความร่วมมือให้ครูในโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถาม

3.4.2 ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์และสอดซองติดแสตมป์พร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยขอความอนุเคราะห์จากผู้รับใบอนุญาตในการเก็บข้อมูลครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และส่งแบบสอบถามกลับ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ได้รับคืน ตรวจสอบคำตอบในแบบสอบถามและแจกแจงความถี่ของข้อมูลและวิเคราะห์ค่าสถิติ โดยดำเนินการ ดังนี้

3.5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละข้อ

3.5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยของครูในโรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) หรือ (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยอาศัยแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535: 23-24) ดังนี้

1.00 - 1.50 ระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

1.51 - 2.50 ระดับปฏิบัติน้อย

2.51 - 3.50 ระดับปฏิบัติปานกลาง

3.51 - 4.50 ระดับปฏิบัติมาก

4.51 - 5.00 ระดับปฏิบัติมากที่สุด

3.5.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ตามสถานภาพด้านเพศ อายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอน ใช้การวิเคราะห์ค่า t (t -test) และค่า F (F -test) (One-way Analysis of Variance ANOVA)

3.5.4 การวิเคราะห์คำถามปลายเปิดปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) หาค่าความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย โดยแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตน ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ตามสถานภาพด้าน อายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอน และการทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย

4.1 ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอน ปรากฏตามตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	14	5.6
หญิง	237	94.4
รวม	251	100.00
2. อายุ		
น้อยกว่า 31 ปี	73	29.1
31 – 40 ปี	92	36.6
41 – 50 ปี	68	27.1
มากกว่า 50 ปี	18	7.2
รวม	251	100.00
3. สาขาที่สำเร็จการศึกษา		
การศึกษาสาขาปฐมวัย	121	48.2
สาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาปฐมวัย	130	51.8
รวม	251	100.00
4. ประสบการณ์การสอนเด็กปฐมวัย		
น้อยกว่า 6 ปี	81	32.3
6 – 10 ปี	72	28.7
มากกว่า 10 ปี	98	39.0
รวม	251	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เพศหญิง ร้อยละ 94.4 เพศชาย ร้อยละ 5.6 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุด ร้อยละ 36.7 รองลงมาคือ อายุน้อยกว่า 31 ปี ร้อยละ 29.1 41- 50 ปี ร้อยละ 27.1 และน้อยที่สุด คือ มากกว่า 50 ปี ร้อยละ 7.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาปฐมวัย คือ ร้อยละ 51.8 สำเร็จการศึกษาปฐมวัย ร้อยละ 48.2 มีประสบการณ์การสอนเด็กปฐมวัย มากกว่า 10 ปี มากที่สุด คือ ร้อยละ 39.0 รองลงมาคือ น้อยกว่า 6 ปี ร้อยละ 32.3 6- 10 ปี ร้อยละ 28.7

4.2 ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรม และข้อบกพร่องของตน และด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.2- 4.6

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย	ระดับของการปฏิบัติจริง			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	4.40	0.45	มาก	1
2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	4.27	0.46	มาก	3
3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม	4.25	0.49	มาก	4
4. ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมและข้อบกพร่องของตน	4.31	0.53	มาก	2
5. ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม	4.11	0.52	มาก	5
รวมเฉลี่ย	4.26	0.42	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมาคือ ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมและข้อบกพร่องของตน ($\bar{X} = 4.31$) ส่วนด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ($\bar{X} = 4.11$)

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี

ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	ระดับของการปฏิบัติจริง			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มุ่งมั่นแสวงหาความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน หรือบอกเล่าให้เด็ก ๆ ฟังอยู่เสมอ	4.24	0.66	มาก	5
2. ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุข รักในงานที่ทำ	4.49	0.60	มาก	3
3. รักและเมตตา เข้าใจ เอาใจใส่เด็ก ๆ	4.56	0.56	มากที่สุด	1
4. ปฏิบัติตนโดยยึดถือคุณธรรมและทำในสิ่งที่ถูกต้อง	4.54	0.58	มากที่สุด	2
5. พุดจาไพเราะอ่อนหวานกับเด็ก ๆ และบุคคลทั่วไป	4.30	0.64	มาก	4
6. รักษาเอกลักษณ์ไทย ถ่ายทอดความเป็นไทย และวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้กับเด็ก	4.24	0.65	มาก	5
รวมเฉลี่ย	4.40	0.45	มาก	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมาก โดยข้อที่ครูปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รักและเมตตา เข้าใจ เอาใจใส่เด็ก ๆ ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาคือ ปฏิบัติตนโดยยึดถือคุณธรรมและทำในสิ่งที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.54$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มุ่งมั่นแสวงหาความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน หรือบอกเล่าให้เด็ก ๆ ฟังอยู่เสมอ และรักษาเอกลักษณ์ไทย ถ่ายทอดความเป็นไทย และวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้กับเด็กมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.24$) เท่ากัน

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ห่าบพาทของครุณูปาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย
ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	ระดับของการปฏิบัติจริง			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. จัดสภาพห้องเรียนให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงาม	4.29	0.61	มาก	7
2. ดูแลเครื่องใช้ในการเรียนการสอนให้สะอาดและเป็นระเบียบอยู่เสมอ	4.32	0.62	มาก	6
3. ดูแลและระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยของอุปกรณ์ต่างๆ หรือสถานที่ในการทำกิจกรรมของเด็ก ในโรงเรียน	4.56	0.59	มากที่สุด	1
4. จัดบริเวณโรงเรียนให้สะอาด สวยงาม ร่มรื่นด้วยต้นไม้ ดอกไม้	4.26	0.69	มาก	9
5. จัดของเล่นให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก	4.23	0.73	มาก	10
6. จัดให้มีพระพุทธรูปให้เด็กได้กราบไหว้บูชา	3.85	1.02	มาก	13
7. จัดบรรยากาศในการเรียนการสอนให้สนุกสนานและน่าเรียน	4.27	0.67	มาก	8
8. จัดให้มีป้ายนิเทศสนับสนุนคนทำความดี หรือเชิญชวนให้เด็กทำความดี	4.02	0.81	มาก	12
9. สร้างบรรยากาศของความรักความห่วงหาอาทรช่วยเหลือกันระหว่างครูกับเด็ก	4.39	0.64	มาก	3
10. สร้างบรรยากาศของความรักความห่วงหาอาทร ช่วยเหลือกันระหว่างเด็กด้วยกัน	4.38	0.65	มาก	4
11. สร้างบรรยากาศของความรักความห่วงหาอาทร ช่วยเหลือกันระหว่างครูด้วยกัน	4.14	0.80	มาก	11
12. ส่งเสริมลักษณะนิสัยให้เด็กรู้จักใช้สิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียนให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์	4.35	0.65	มาก	5
13. ใช้การเสริมแรงทางบวกมากกว่าใช้การเสริมแรงทางลบ	4.43	0.63	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.27	0.46	มาก	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ดูแลและระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยของอุปกรณ์ต่างๆหรือสถานที่ในการทำกิจกรรมของเด็กในโรงเรียน ($\bar{X}=4.56$) รองลงมา คือ ใช้การเสริมแรงทางบวกมากกว่าใช้การเสริมแรงทางลบ ($\bar{X}=4.43$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก คือ จัดให้มีพระพุทธรูปให้เด็กได้กราบไหว้บูชา ($\bar{X}=3.85$) ค่า S.D 1.02

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม	ระดับของการปฏิบัติจริง			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.ทำความเข้าใจในเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรมในหลักสูตร	4.09	0.69	มาก	7
2.ศึกษาวิธีการสอน เทคนิคการสอน การใช้สื่อที่ทันสมัย เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็ก	4.14	0.71	มาก	6
3.วางแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็ก	4.19	0.66	มาก	5
4.ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้านด้วยวิธีการสอนที่ทำให้เด็กเข้าใจการมีคุณธรรม จริยธรรม (เช่น การเล่านิทาน การเล่นเกม การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมุติ การใช้สถานการณ์จำลอง การสอนโดยใช้กระบวนการและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์)	4.44	0.64	มาก	2
5.เลือกวิธีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาคุณธรรมที่ต้องการจะปลูกฝังให้เด็ก	4.37	0.63	มาก	4
6.สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมทุกครั้งที่สอนให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก	4.39	0.62	มาก	3

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย
ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม (ต่อ)

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม	ระดับของการปฏิบัติจริง			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
7.เป็นผู้อบรมจิตใจเด็กให้รู้จักการมีคุณธรรมในการอยู่ ร่วมกันในสังคม (เช่น ความมีวินัย เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ ถูกต้องในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม)	4.45	0.59	มาก	1
8.ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วม จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็ก (เช่น เชิญชวน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม)	3.91	0.91	มาก	8
รวมเฉลี่ย	4.25	0.49	มาก	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็ก
ปฐมวัยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$) มี
ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 8 ข้อ การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เป็นผู้อบรมจิตใจเด็กให้รู้จักการมี
คุณธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม (เช่น ความมีวินัย เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการอยู่
ร่วมกับผู้อื่นในสังคม) ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมาคือ ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน
ด้วยวิธีการสอนที่ทำให้เด็กเข้าใจการมีคุณธรรม จริยธรรม (เช่น การเล่านิทาน การเล่นเกม การใช้
กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมุติ การใช้สถานการณ์จำลอง การสอนโดยใช้กระบวนการและ
กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์) ($\bar{X} = 4.44$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น คือ ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิด
โอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็ก (เช่น เชิญชวนชุมชนเข้ามามี
ส่วนร่วม) ($\bar{X} = 3.91$)

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์หัตถบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตน

ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมและ ข้อบกพร่องของตน	ระดับของการปฏิบัติจริง			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.สร้างความเชื่อมั่นให้เด็กได้รู้ว่าการทำดีเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ	4.44	0.61	มาก	2
2.สอนและฝึกฝนให้เด็กรู้จักแยกแยะระหว่างสิ่งที่ควรกระทำ และสิ่งที่ไม่ควรกระทำ	4.48	0.60	มาก	1
3.สอนให้เด็กเห็นคุณค่าของผลการกระทำในสิ่งต่างๆ ว่าถ้าทำหรือไม่ทำในสิ่งนั้นจะเกิดผลอะไรขึ้นบ้าง	4.39	0.63	มาก	4
4.ฝึกฝนให้เด็กสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ได้เรียนรู้ไปเป็นลักษณะนิสัย และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	4.41	0.62	มาก	3
5.จัดหารางวัล ยกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีคุณธรรม จริยธรรมในด้านต่างๆ (เช่น มีระเบียบวินัยดีเด่น)	4.13	0.76	มาก	5
6.กำหนดกฎกติการ่วมกันกับเด็กถ้าไม่ปฏิบัติมี บทลงโทษตามความเหมาะสม	4.00	0.85	มาก	6
รวมเฉลี่ย	4.31	0.53	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า หัตถบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมและข้อบกพร่องของตน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ข้อ การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สอนและฝึกฝนให้เด็กรู้จักแยกแยะระหว่างสิ่งที่ควรกระทำ และสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ($\bar{X}=4.48$) รองลงมา คือ สร้างความเชื่อมั่นให้เด็กได้รู้ว่าการทำดีเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X}=4.44$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น คือ กำหนดกฎกติการ่วมกันกับเด็กถ้าไม่ปฏิบัติมีบทลงโทษตามความเหมาะสม ($\bar{X}=4.00$)

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย
ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม	ระดับของการปฏิบัติจริง			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กลงมือกระทำจริงตามที่ได้สำรวจ ตนเอง และคิดไว้	4.19	0.69	มาก	2
2.กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กลงมือปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม ไปที่ละเรื่อง (เช่น เก็บเงินซื้อของเล่นเอง)	3.98	0.70	มาก	6
3.เปิดโอกาสให้เด็กเล่าถึงสิ่งที่ทำ แลกเปลี่ยนกันอย่างน้อยสัปดาห์ ละครั้ง	4.03	0.81	มาก	5
4.เมื่อเด็กเล่าถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมของตนเองครูให้การ เสริมแรงเด็กด้วยวิธีต่างๆ ทันที (เช่น ให้คำชมเชย)	4.35	0.63	มาก	1
5.สังเกตพฤติกรรมของเด็กและบันทึกผลการสังเกตไว้เพื่อใช้ในการ เสริมแรงหรือให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม	4.16	0.68	มาก	3
6.ติดตามผลการปฏิบัติตนของเด็กอย่างต่อเนื่องจนเด็กมีความเคย ชินในการปฏิบัติเป็นอัตโนมัติ	4.08	0.68	มาก	4
7.ติดตามประสานงานกับครอบครัวของเด็กอย่างสม่ำเสมอใน พฤติกรรมของเด็ก	3.96	0.86	มาก	7
รวมเฉลี่ย	4.11	0.52	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 7 ข้อ การปฏิบัติที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เมื่อเด็กเล่าถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมของตนเองครูให้การเสริมแรงเด็กด้วยวิธีต่างๆ ทันที (เช่น ให้คำชมเชย) ($\bar{X}=4.35$) รองลงมา คือ กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กลงมือกระทำจริงตามที่ได้สำรวจตนเอง และคิดไว้ ($\bar{X}=4.19$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น คือ ติดตามประสานงานกับครอบครัวของเด็กอย่างสม่ำเสมอในพฤติกรรมของเด็ก ($\bar{X}=3.96$)

4.3 ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาล ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามสถานภาพด้าน อายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอน และการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาล ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามสถานภาพด้าน อายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์ การสอน ปรากฏผลการทดสอบสมมติฐานใน ตารางที่ 4.8- 4.10

สมมติฐานข้อที่ 1 ครูอนุบาลที่มีอายุต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ต่างกัน

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาล ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จำแนกตามอายุ

บทบาทของครูอนุบาลในการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	อายุ								F	p
	น้อยกว่า 31 ปี (n=73)		31-40ปี (n=92)		41- 50 ปี (n=68)		มากกว่า 50 ปี (n=18)			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1.ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	4.44	.40	4.36	.43	4.37	.51	4.44	.42	.59	.62
2.ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงเรียน	4.30	.39	4.26	.44	4.22	.51	4.30	.50	.40	.75
3.ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม	4.26	.46	4.26	.44	4.18	.55	4.34	.57	.66	.57
4.ด้านการสร้างจิตสำนึกใน การยอมรับคุณธรรมจริยธรรม และข้อบกพร่องของตน	4.37	.50	4.32	.52	4.21	.53	4.31	.62	1.05	.37
5.ด้านการฝึกปฏิบัติตาม คุณธรรมจริยธรรม	4.18	.49	4.08	.53	4.03	.49	4.18	.59	1.21	.30
รวมเฉลี่ย	4.31	.39	4.25	.41	4.20	.45	4.31	.51	.88	.45

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ครูอนุบาลที่มีอายุต่างกัน คือ กลุ่มอายุน้อยกว่า 31 ปี กลุ่มอายุ 31-40 ปี กลุ่มอายุ 41-50ปี และกลุ่มอายุมากกว่า 50 ปี มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

เด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย และเมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ครอบุบบนที่สำเร็จการศึกษาสาขาปฐมวัยมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยมากกว่าครอบุบบนที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของครอบุบบน ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จำแนกตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา

บทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย	สาขาที่สำเร็จการศึกษา				t	p
	การศึกษาปฐมวัย (n=121)		สาขาอื่น ๆ (n=130)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	4.47	.40	4.32	.47	2.55	.01
2.ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	4.30	.44	4.23	.47	1.31	.19
3.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม	4.32	.45	4.18	.51	2.23	.02
4.ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตน	4.33	.53	4.28	.52	.66	.50
5.ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม	4.14	.51	4.07	.51	1.16	.24
รวมเฉลี่ย	4.31	.41	4.22	.43	1.79	.07

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ครอบุบบนที่สำเร็จการศึกษาสาขาปฐมวัยกับครอบุบบนที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตน ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการเป็น

แบบอย่างที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง
คุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานข้อที่ 3 ครูอนุบาลที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมเด็กปฐมวัยต่างกัน

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาล ในการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จำแนกตามประสบการณ์การสอนเด็กปฐมวัย

บทบาทของครูอนุบาลในการ ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	ประสบการณ์การสอน						F	p
	น้อยกว่า 6 ปี (n=81)		6 - 10 ปี (n=72)		มากกว่า 10 ปี (n=98)			
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
1.ด้านความเป็นแบบอย่างที่ดี	4.36	.49	4.36	.41	4.44	.44	.94	.39
2.ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงเรียน	4.26	.46	4.26	.39	4.27	.49	.02	.97
3.ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม	4.20	.53	4.25	.45	4.28	.49	.56	.56
4.ด้านการสร้างจิตสำนึกใน การยอมรับคุณธรรมจริยธรรม และข้อบกพร่องของตน	4.26	.58	4.32	.48	4.33	.51	.44	.64
5.ด้านการฝึกปฏิบัติตาม คุณธรรมจริยธรรม	4.14	.55	4.07	.49	4.10	.51	.28	.75
รวมเฉลี่ย	4.24	.46	4.25	.38	4.28	.41	.22	.79

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ครูอนุบาลที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน คือกลุ่มครูที่มี
ประสบการณ์การสอนน้อยกว่า 6 ปี กลุ่มครูที่มีประสบการณ์การสอน 6 - 10 ปี และกลุ่มครูที่มี
ประสบการณ์การสอน มากกว่า 10 ปี มีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ใน
ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านไม่
แตกต่างกัน

4.4 ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัย

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็กปฐมวัยใน 5 ด้าน คือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการจัดสภาพแวดล้อมใน โรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสร้างจิตสำนึกในการ ขอมรับคุณธรรมจริยธรรมและ ข้อบกพร่องของตน ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็ก ปฐมวัยทั้ง 5 ด้าน

บทบาทของครูอนุบาลในการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย	ไม่มีปัญหา		มีปัญหา	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	203	90.6	21	9.4
2.ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	207	93.2	15	6.8
3.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง คุณธรรมจริยธรรม	209	97.2	6	2.8
4.ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับ คุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตน	210	96.8	7	3.2
5.ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม	207	95.0	11	5.0

จากตารางที่ 4.11 พบว่า จำนวนครูอนุบาลส่วนใหญ่เกินร้อยละ 90 ไม่มีปัญหาในการ ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในทุกด้านที่ปฏิบัติ ในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีจะพบว่ามี ปัญหามากกว่าด้านอื่นๆ คือร้อยละ 9.4 ส่วนด้านที่พบปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม คือร้อยละ 2.8

จากแบบสอบถามปลายเปิดปัญหาที่พบเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ใน 5 ด้านคือ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสร้างจิตสำนึกในการ

ยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและ ข้อบกพร่องของตน ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม แต่
ละด้านสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.12 ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย

ปัญหา	ความถี่
1.ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	
1.1 ปัจจัยภายนอก สิ่งแวดล้อม การสื่อสารที่รวดเร็ว กระแสนิยมของ คนในสังคมเมือง	4
1.2 ครู เกิดความขัดแย้งกัน ความคิดเห็นไม่ตรงกัน	2
1.3 ครูแต่งกายไม่เหมาะสม	2
1.4 ครูไม่มีเวลาใกล้ชิดกับเด็ก เนื่องจากภาระงานด้านอื่นด้วย	3
1.5 ครูต้องพูดบ่อย ๆ และต้องใช้เสียงดัง	3
1.6 ครูไม่สอนตามที่โรงเรียนได้วางวัตถุประสงค์ไว้	1
1.7 เด็กมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับจำนวนครู	1
1.8 เด็กควบคุมยาก สมาธิสั้น ไม่มีความพร้อม	1
1.9 ทางบ้านไม่ได้อบรมเด็กอย่างเพียงพอ ไม่เน้นให้เด็กพูดจาไพเราะ	1
2.ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	
2.1 งบประมาณไม่เพียงพอ	2
2.2 สถานที่โรงเรียนคับแคบ สนามเด็กเล่นมีพื้นที่น้อย	3
2.3 ยุงเยอะ	1
2.4 ต้นไม้มีน้อย	1
2.5 เด็กรุ่นพี่ชอบแย่งของเล่นเด็กรุ่นน้อง	1
2.6 ครูพูดจาไม่ไพเราะ เด็กเลียนแบบ	1
2.7 ครูไม่มีน้ำใจช่วยเหลือกัน ขาดความร่วมมือบรรยากาศไม่	2

ตารางที่ 4.12 ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย (ต่อ)

ปัญหา	ความถี่
2.8 ครูไม่มีบทบาทสิทธิที่จะปฏิบัติจริง	1
2.9 การจัดสรรเวลาที่จะให้เด็กได้ปฏิบัติจริง	1
2.10 เด็กเล็กควบคุมยาก ไม่สนใจกิจกรรม	
3.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม	
3.1 ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจที่จะเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมเข้ากับวิชาอื่นๆ	1
3.2 ครูขาดงบประมาณในการดำเนินการจัดหาอุปกรณ์มาใช้	1
3.3 ครูไม่มีเวลาในการปฏิบัติจริง	1
3.4 พ่อแม่ไม่มีเวลาขาดการติดต่อกับครู	1
3.5 เด็กมีพฤติกรรมรุนแรง	1
3.6 เด็กไม่มีระเบียบ ควบคุมยาก	2
3.7 เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน	1
4.ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตน	
4.1 เด็กยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ต้องใช้เวลาในการฝึกฝน	3
4.2 ผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือ	3
4.3 ครูมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น	1
4.4 การจะใช้คำพูดให้เด็กเข้าใจ	1
4.5 เด็กเล็กเกินกว่าจะเข้าใจเหตุผล	1
5.ปัญหาด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม	
5.1 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อย เนื่องจากไม่มีเวลา	
5.2 ผู้ปกครองไม่ยอมรับพฤติกรรมของลูก	2
5.3 ครูส่วนใหญ่ลืมปฏิบัติให้นักเรียนเห็นเป็นตัวอย่างทุกวัน	1
5.4 ครูไม่ได้ติดตามผลจากที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ	2
5.5 ครูไม่ให้ความร่วมมือ	2
5.6 นักเรียนไม่ปฏิบัติครูต้องคอยกระตุ้น	13

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะในเรื่องที่ครูมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ/ สิ่งที่ครูมีบทบาทเพิ่มเติม	ความถี่
1. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี	
1.1 การแต่งกายให้สุภาพ	4
1.2 การไหว้ การรับไหว้ นักเรียน และไหว้ในท่าที่ถูกต้อง	22
1.3 การมีสัมมาคารวะต่อผู้อื่น	2
1.4 การพูดจาไพเราะ	7
1.5 การตรงต่อเวลา	2
1.6 การแบ่งปันสิ่งของให้ครูและเด็กในชั้นเรียน	3
1.7 การช่วยเหลือกัน สามัคคีกัน	2
1.8 การประหยัด	2
1.9 การกราบพระ	1
1.10 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมคุณธรรม	1
ด้านพฤติกรรมที่ปฏิบัติต่อเด็ก และผู้อื่น	
1.11 ความซื่อสัตย์	1
2.ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	
2.1 สร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีจิตอาสา รุ่งที่ดูแลรุ่มน้อง	4
2.2 สร้างบรรยากาศให้รุ่มรื้นด้วยการให้นักเรียนช่วยกันปลูกต้นไม้	1
2.3 จัดให้มีธนาคารสะสมบุญ จัดมุมสัจจะอธิษฐาน	1
2.4 จัดให้นักเรียนดูแลสิ่งของเครื่องใช้ที่อยู่รอบตัวไม่ทิ้งขว้าง รู้จักทำความสะอาดพื้นที่ส่วนรวมและพื้นที่ส่วนตัว	1
2.5 จัดให้มีการใส่บาตรทุกวันจันทร์	5
3.ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม	
3.1 จัดให้มีพระมาสอนที่โรงเรียน	6
3.2 จัดให้นักเรียนมีสมุดธนาคารความดีบันทึกความดี	3

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะในเรื่องที่ครูมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ/ สิ่งที่ครูมีบทบาทเพิ่มเติม	ความถี่
3.3 จัดทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาและเชิญผู้ปกครองมาทำบุญร่วมกัน	3
3.4 จัดกิจกรรมวันพ่อ วันแม่ ให้เด็กระลึกถึงพระคุณ	1
3.5 จัดกิจกรรมสัจจะอธิษฐาน	1
3.6 จัดให้นักเรียนเล่าความดีของตนให้เพื่อน ๆ ฟัง	2
3.7 จัดนักเรียนให้ไปกราบพระ ฟังธรรมที่วัด	5
3.8 จัดโครงการออมทรัพย์	1
3.9 จัดโครงการทำบุญบริจาคทรัพย์เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น	2
4.ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและ ข้อบกพร่องของตน	
4.1 การให้นักเรียนรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	3
4.2 การฝึกให้นักเรียนรู้จักกล่าว ขอโทษ ขอบคุณ	2
4.3 ประกาศชมเชยผู้ที่ทำความดีให้ทุกคนได้รับทราบเพื่อนำไปเป็นแบบอย่างที่ดี	2
4.4 รับฟังความดีงามของนักเรียนด้วยความชื่นชมยินดีพร้อมให้นักเรียนบอกวิธีแก้ไขข้อบกพร่องของตน	1
4.5 อบรมนักเรียนบ่อย ๆ ถึงเรื่องการอยู่ การเล่น การช่วยเหลือกัน การแบ่งปันกัน	1
4.6 จัดรูปแบบการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนรู้จักการยอมรับและการให้อภัย	1
4.7 เล่าเรื่องสะท้อนใจ เรื่องเศร้า ชักถามเด็กรู้สึกอย่างไร	1
4.8 ให้นักเรียนตั้งสัจจะอธิษฐานว่าจะทำความดีอะไร ละความไม่ดีอะไร หากทำสำเร็จตามที่ตั้งใจไว้จะให้เขียนความดีลงในดอกบัว และอธิษฐานที่ห้องพระ	2
4.9 สร้างจิตสำนึกให้นักเรียนเห็นว่าการให้เป็นสิ่งสำคัญ	1

ตารางที่ 4.13 ข้อเสนอแนะในเรื่องที่ครูมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย(ต่อ)

ข้อเสนอแนะ/ สิ่งที่ครูมีบทบาทเพิ่มเติม	ความถี่
4.10 การพูดแต่ความจริง	1
4.11 ทำการบ้านด้วยตนเอง	1
4.12 เก็บของผู้อื่นได้ไม่เก็บไว้เป็นของตนเอง	2
4.13 มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น	1
4.14 มีกฎกติการ่วมกันในห้องเรียน	1
5.ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม	
5.1 ครูปฏิบัติเป็นประจำให้นักเรียนเห็น	1
5.2 ฝึกให้นักเรียนรู้จักช่วยเหลือตนเองตามวิถีชีวิตประจำวัน	1
5.3 ฝึกให้นักเรียนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี	2
5.4 ฝึกการรอคอย ปฏิบัติตามกฎกติกา	2
5.5 ฝึกการสวัสดี และการพูดจาให้ไพเราะอยู่เสมอ	1
5.6 นั่งสมาธิ บำเพ็ญประโยชน์	5
5.7 เป็นสื่อกลางในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจากทางโรงเรียนสู่ทางบ้าน	1
5.8 ประสานกับพ่อแม่เพื่อการพัฒนาเด็กนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม	1
5.9 จัดทำสมุดประเมินพฤติกรรมนักเรียนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และรายงานให้ผู้ปกครองทราบ	4
5.10 จัดโครงการหนูน้อยคนดี	1

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กเพื่อศึกษาบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ตามสถานภาพด้าน อายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอน และศึกษาปัญหา ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

5.1 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลเอกชนสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 มีจำนวนครูทั้งหมด 1,269 คน จาก 88 โรงเรียน (ข้อมูลจากสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประจำปีการศึกษา 2550) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูอนุบาล จำนวน 295 คน จาก 24 โรงเรียน ดังรายละเอียดในบทที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล ซึ่งใช้ค่าสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่า t-test และค่า F-test นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้นำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง

5.3 สรุปผลการศึกษา

5.3.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า ครุอนุบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ซึ่งมีอายุระหว่าง 31-40 ปีมากที่สุด อายุมากกว่า 50 ปีมีน้อยที่สุด ครุอนุบาลส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาจากสาขาปฐมวัย และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 10 ปี น้อยที่สุดคือครูที่มีประสบการณ์การสอน 6 - 10 ปี

5.3.2 บทบาทของครุอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ครูมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรม และข้อบกพร่องของตน และด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า

5.3.2.1 ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี

บทบาทด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีของครุอนุบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รักและเมตตา เข้าใจ เอาใจใส่เด็ก ๆ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ มุ่งมั่นแสวงหาความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการเรียนการสอน หรือบอกเล่าให้เด็ก ๆ ฟัง อยู่เสมอ และรักษาเอกลักษณ์ไทย ถ่ายทอดความเป็นไทย และวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้กับเด็ก

5.3.2.2 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

บทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนของครุอนุบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ดูแลระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยของอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือสถานที่ในการทำกิจกรรมของเด็กในโรงเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ จัดให้มีพระพุทธรูปให้เด็กได้กราบไหว้บูชา

5.3.2.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม

บทบาทด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมของครุอนุบาลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เป็นผู้บรมจิตใจเด็กให้รู้จักการมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคม (เช่น ความมีวินัย เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็ก (เช่น เชิญชวนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม)

5.3.2.4 ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตน

บทบาทด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตนทุกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สอนและฝึกฝนให้เด็กรู้จักแยกแยะระหว่างสิ่งที่ควรกระทำ และสิ่งที่ไม่ควรกระทำ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ กำหนดกฎกติการ่วมกันกับเด็กถ้าไม่ปฏิบัติมีบทลงโทษตามความเหมาะสม

5.3.2.5 ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

บทบาทด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมของครูอนุบาลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เมื่อเด็กเล่าถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมของตนเองครูให้การเสริมแรงเด็กด้วยวิธีต่างๆทันที (เช่น ให้คำชมเชย) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ติดตามประสานงานกับครอบครัวของเด็กอย่างสม่ำเสมอในพฤติกรรมของเด็ก

5.3.3 การเปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ในภาพรวมครูอนุบาลที่มีอายุและประสบการณ์การสอนต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยไม่แตกต่างกัน ส่วนครูอนุบาลที่สำเร็จการศึกษาสาขาปฐมวัยมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตน ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ครูอนุบาลส่วนใหญ่ เกินร้อยละ 90 ตอบว่าไม่มีปัญหา ในส่วนของ

ปัญหาด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก สิ่งแวดล้อม การสื่อสารที่รวดเร็ว กระแสนิยมของคนในสังคมเมือง การที่ครูไม่มีเวลา ข้อเสนอแนะ ส่วนใหญ่ครูได้ปฏิบัติตามเป็นแบบอย่างในด้านไหว้มากที่สุด ปัญหาด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่พบมากที่สุดคือ สถานที่โรงเรียนคับแคบ งบประมาณไม่เพียงพอ ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่ครูจัดให้นักเรียนดูแลสิ่งของเครื่องใช้ที่อยู่รอบตัวไม่ทิ้งขว้าง รู้จักทำความสะอาดพื้นที่ส่วนรวมและพื้นที่ส่วนตัว

ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่พบมากที่สุดคือ ปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก ปัญหาที่เกี่ยวกับอุปกรณ์ ข้อเสนอแนะ ส่วนใหญ่ครูส่งเสริมให้มีพระมาสอนที่โรงเรียน ปัญหาด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและข้อบกพร่องของตนที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง ข้อเสนอแนะ พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนรู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ปัญหาด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมที่พบมากที่สุด คือ ปัญหาที่เกี่ยวกับเด็ก

และปัญหาที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง ข้อเสนอแนะ พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนนั่งสมาธิ บำเพ็ญประโยชน์

5.4 การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษา บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย การเปรียบเทียบบทบาทของครูอนุบาลตามสถานภาพด้าน อายุ สาขาที่สำเร็จการศึกษา ประสบการณ์การสอน ปัญหาและข้อเสนอแนะของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้ข้อค้นพบดังนี้

- ครูส่วนใหญ่ในเขตพื้นที่นี้มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี นับว่าเป็น ผู้มีประสบการณ์ในการดูแลอบรมสั่งสอนเด็กเป็นอย่างดี จึงมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้นพบว่าครูปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด จากทั้ง 5 ด้าน ส่วนในเรื่องความรักและเมตตา เข้าใจ เอาใจใส่เด็ก ๆ และปฏิบัติตนโดยยึดถือคุณธรรมและทำในสิ่งที่ถูกต้องซึ่งพบว่าเป็นข้อที่ครูมีระดับการปฏิบัติมากที่สุดนั้น อาจเนื่องมาจากว่าครูอนุบาลที่ทำการวิจัยเป็นครูที่อยู่ในกลุ่มอายุ 31-40 มากที่สุด ซึ่งเป็นช่วงอายุที่อาจจะมีครอบครัว ครูอาจเป็นผู้ที่มีบุตรอยู่แล้วจึงทำให้การอบรมเลี้ยงดู ความเอาใจใส่ต่อเด็ก ความรัก และเมตตานั้นทำได้เป็นอย่างดี ส่วนการรักษาเอกลักษณ์ไทย ถ่ายทอดความเป็นไทยและวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้กับเด็ก ยังพบว่ามิระดับของการปฏิบัติน้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากว่าโรงเรียนอนุบาลเอกชนบางแห่งที่ได้ทำการวิจัยเป็นโรงเรียนคริสเตียน จึงไม่ได้เน้นในเรื่องดังกล่าวมากเท่าที่ควร หรือมี โรงเรียนอนุบาลเอกชนบางแห่งครูและผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น อาจมีการรณรงค์ให้ครูแต่งกายด้วยผ้าไทย ระมัดระวังการพูดจาให้ไพเราะอยู่เสมอ จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับประเพณีไทยต่าง ๆ รวมถึงการจัดบอร์ดที่เกี่ยวกับประเพณีไทยให้เด็กเห็นอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยภายนอก กระแสนิยมของสังคมเมือง สิ่งแวดล้อม การสื่อสารที่รวดเร็ว ทำให้ครู ร้อยละ 9.4 พบกับปัญหาในด้านของการเป็นแบบอย่างที่ดี อาจจะถูกหลอกกับวัตถุสิ่งของ เป็นหนี้ทั้งในและนอกระบบ

- บทบาทของครูอนุบาลในการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย พบว่าครูปฏิบัติน้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากว่าการฝึกปฏิบัตินั้นต้องเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และใช้ระยะเวลา ต้องอาศัยความร่วมมือของเด็กเป็นสำคัญ การจะโน้มน้าวเด็กในวัยนี้ให้สนใจปฏิบัติเป็นประจําอย่างสม่ำเสมอ นั้นต้องอาศัยประสบการณ์และเทคนิคของครูผู้สอน ซึ่งส่วนใหญ่ครูในเขตพื้นที่นี้ไม่ได้สำเร็จการศึกษาในสาขาปฐมวัยจึงอาจไม่มีเทคนิคในการฝึกปฏิบัติเด็กให้มีคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งต้องอาศัยความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งต้อง

ตระหนักและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กมากขึ้นด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า (ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์, 2531 : 34) พลังความคิด ความเอาใจใส่ และความร่วมรับผิดชอบของผู้ปกครองมาสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ ก็จะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพในตัวเด็กนักเรียนที่ยั่งยืน ซึ่งการติดตามประสานงานกับครอบครัว และการยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กนั้นครูยังปฏิบัติได้น้อย

- การดูแลและระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยของอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือสถานที่ในการทำกิจกรรมของเด็ก เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ครูอนุบาล ในโรงเรียนอนุบาลเอกชนตระหนักถึงความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เพราะเด็กในวัยนี้ยังเล็กที่จะระมัดระวังความปลอดภัยให้กับตัวเองและความปลอดภัยของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนยังเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจของพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนอนุบาลเอกชนแทนที่จะเลือกเป็น โรงเรียนของรัฐบาลให้กับลูกอีกด้วย ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว ซึ่ง Starbuck ,David. (2006: 70-71) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญซึ่งส่งผลกระทบต่อนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ส่งผลต่อการแสดงออกของนักเรียน ส่วนการจัดให้มีพระพุทธรูปให้เด็กได้กราบไหว้บูชา นั้นเป็นสิ่งที่ครูอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลเอกชนปฏิบัติได้น้อยที่สุดนั้นอาจเนื่องมาจากว่า โรงเรียนอนุบาลเอกชนบางแห่งที่ผู้ทำวิจัยได้ศึกษานั้นเป็นโรงเรียนคริสเตียน จึงไม่ได้จัดให้มีพระพุทธรูปไว้ให้เด็กได้บูชา และเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ทำให้ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติต่ำที่สุดในการวิจัยครั้งนี้ และค่า S.D. ก็สูงที่สุดด้วย

- ในการเปรียบเทียบอายุ และประสบการณ์ด้านการสอนของครูอนุบาลที่ต่างกันจะเห็นว่าครูมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไม่ต่างกัน อาจเนื่องมาจากโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีการเคร่งครัดในเรื่องของการปฏิบัติงาน ประเมินผลการทำงานของครูอย่างจริงจัง การรับสมัครและคัดเลือกครูนั้นอาจมีข้อจำกัดหลายประการ การฝึกฝนครูที่เข้าใหม่อย่างเข้มข้น ทำให้การปฏิบัติงานในด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กนั้นไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบกับครูที่มีประสบการณ์การสอน และอายุมากกว่า

- ครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาปฐมวัยมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยมากกว่าครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น ในเรื่องของการเป็นแบบอย่างที่ดี และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม จะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องที่แตกต่างกันนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาปฐมวัยน้อยกว่าครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายควรเห็นความสำคัญให้มากขึ้น ครูที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาสาขาปฐมวัยอาจจะไม่มีเทคนิคในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ได้มีการหล่อหลอมในการเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่มีจิตวิทยาเด็กอย่างเพียงพอ

ซึ่งหากครูเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีแล้ว เด็กจะถือเป็นแบบอย่างด้วย ก็จะทำให้เด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาตินั้นเป็นผู้ที่ไม่มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีเป็นผลเสียต่อประเทศชาติในอนาคต ดังคำกล่าวที่ว่า ภาพของครูและการกระทำของครูเป็นสิ่งที่ประทับใจเด็ก ครูจึงต้องระวังอารมณ์ ทำทาง การพูด ตลอดจนการกระทำต่างๆ เบญจา แสงมะลิ (อ้างถึงใน รัตนา จิวแหลม, 2546 : 19)

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนซึ่งเป็นผู้ดูแล กำกับ โรงเรียนอนุบาลเอกชน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการรับสมัครครูที่สำเร็จการศึกษาในสาขาปฐมวัยเข้าปฏิบัติงานเป็นอันดับแรก ถึงแม้ว่าครูอนุบาลที่สำเร็จการศึกษาในสาขาปฐมวัยและครูอนุบาลที่สำเร็จการศึกษาในสาขาอื่นมีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจะพบว่าแตกต่างกัน ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมซึ่งในเรื่องดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่สำคัญ ส่งผลในการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการให้ครูในโรงเรียนจัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดอบรมด้านเทคนิคที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้ครูทุกคนในโรงเรียนมีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปบูรณาการเข้ากับวิชาอื่นๆ ได้ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนในเรื่องต่างๆ ที่ครูจะดำเนินการในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้ครูได้ปฏิบัติได้จริง

3. ผู้บริหารและครูควรจัดหากิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กพร้อมกับครูในโรงเรียนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

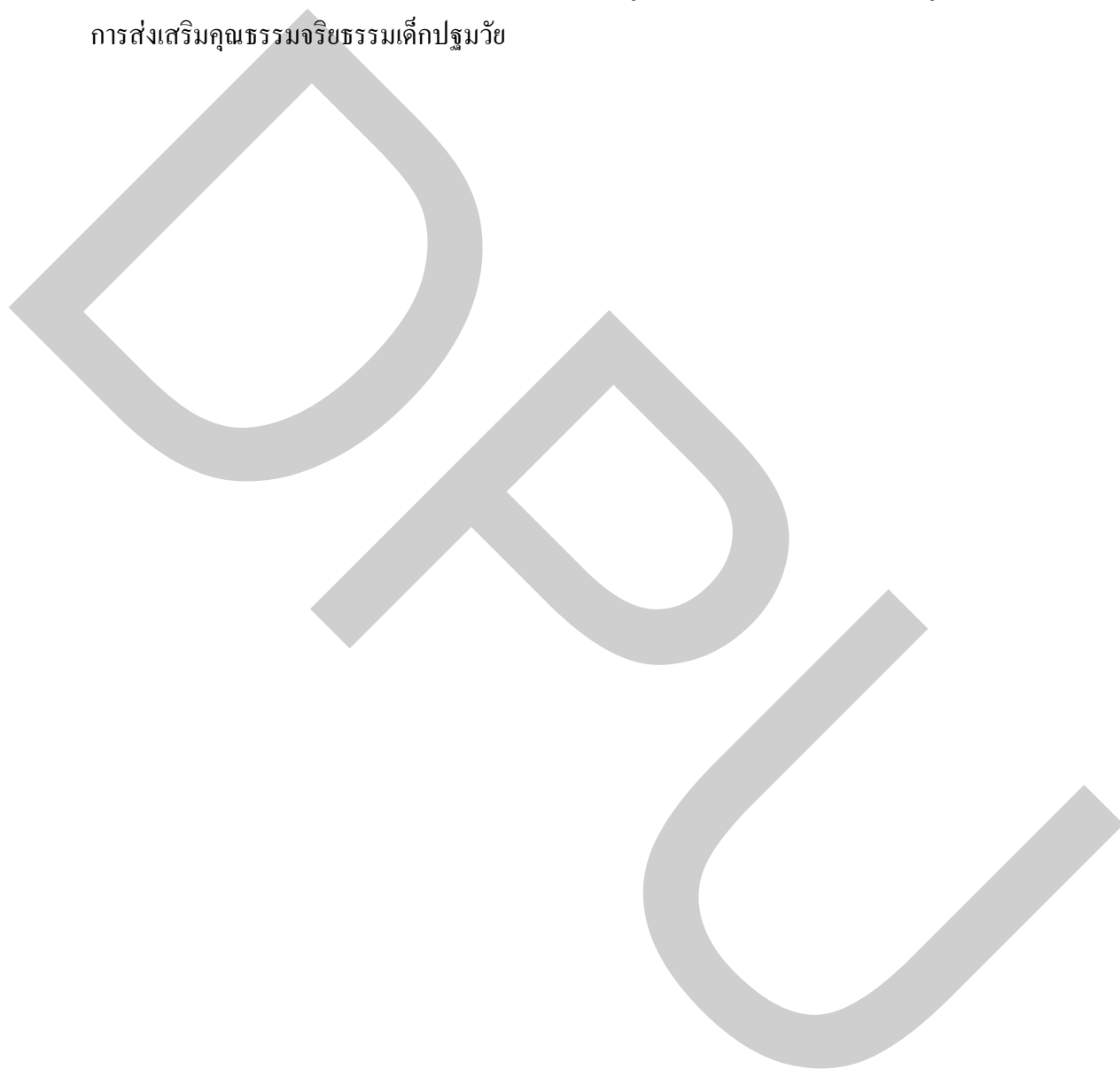
1. ควรศึกษาบทบาทของครูอนุบาลที่มีบุตรกับไม่มีบุตรว่ามีบทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยแตกต่างกันหรือไม่

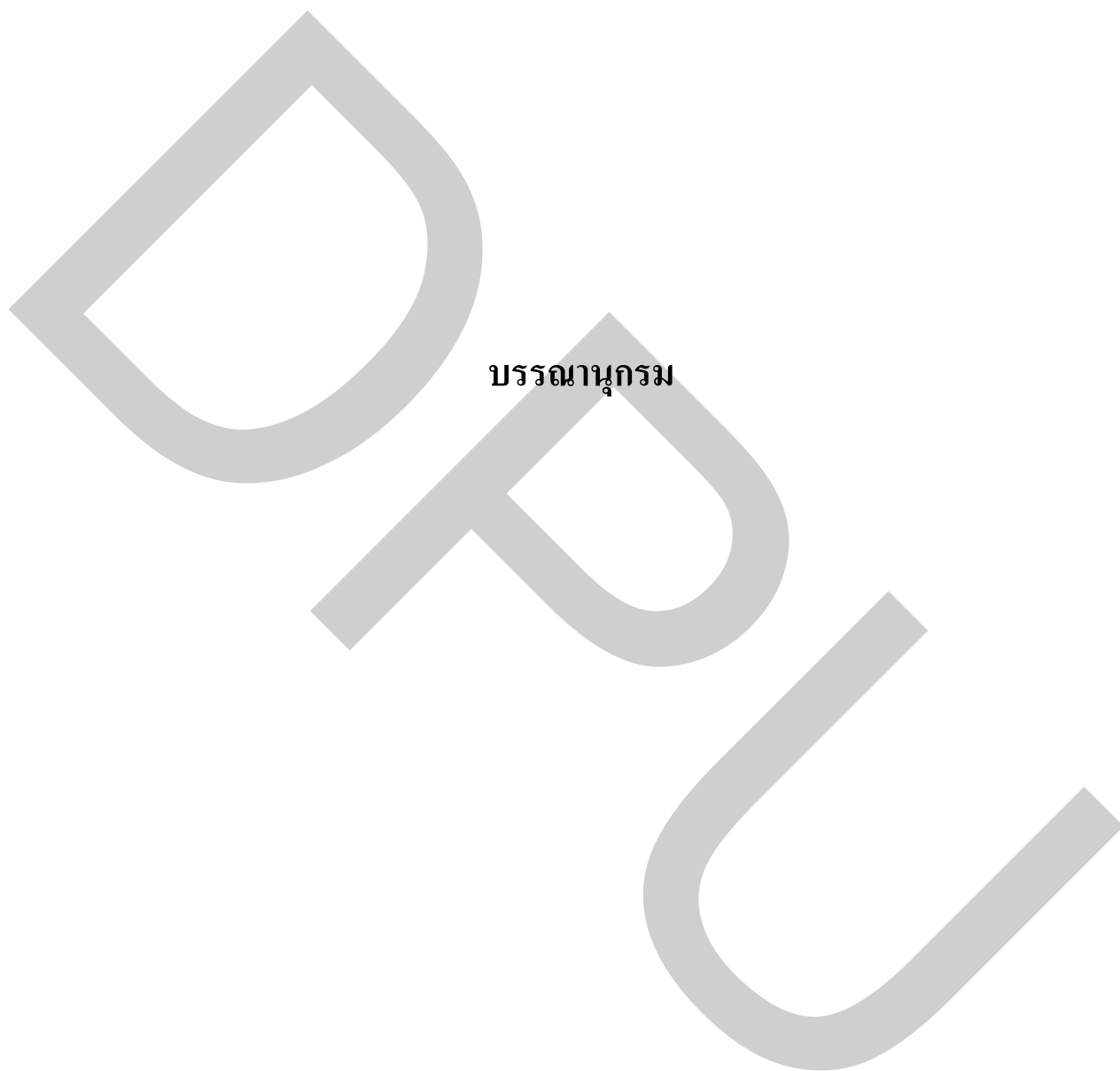
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการติดตามการประเมินผลของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กว่าได้ผลมากน้อยเพียงใด

3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย

4. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทของครูโรงเรียนอนุบาลเอกชนกับครูโรงเรียนอนุบาลของรัฐบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย

5. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อบทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย





บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมวิชาการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมการศาสนา. (2534). **คู่มือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
การศาสนา.
- กุลยา ตันติผลชีวะ. (2547). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: เอคิสัน
- เพรสโปรดักส์ จำกัด.
- ชัยพร วิชชาวุธ และธีระพร อุวรรณ โน. (2530). **จริยธรรมการศึกษา**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร และมุ่งหมาย ช่อตรง. (2548). **หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานหน้าที่พลเมือง
วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ช่วงชั้นที่ 3 กลุ่มสาระ
และการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2543). **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและพัฒนาบุคคล (พิมพ์ครั้งที่
3)**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แจมมณี. (2527). **ในกลวิธีสอนจริยศึกษาและสอดแทรกคุณธรรมในการสอนตามหลักสูตร
ประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: สภาอุทกศึกษาศาสตราจยาแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.
- _____. (2546). **การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**.
กรุงเทพฯ: เมธีทีปส์.
- เทพ สุนทรสารทูล. (ม.ป.ป.). **โศภนคุณธรรม**. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก จำกัด.
- ธีราพร กุลนันทน์. (2544). **การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย**.
นครสวรรค์: คอมพิวเตอร์แอนดกราฟฟิค.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2543). **การวิจัยทางการวัดและประเมินผล (พิมพ์ครั้งที่
2)**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประกาศรี สี่ห้าไฟ. (2535). **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราชญา กล้าผจญ. (2544). **คุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: เขตโล่การพิมพ์
ผกา สัตยธรรม. (2544). **คุณธรรมของครู**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พลอยเพลา.

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542. (2546). กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันท์ทกิกขุ). (ม.ป.ป.). **คนดีและคุณสมบัติพิเศษของนักบริหาร**.
กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2534). **ธรรมนุญชีวิต**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.

พระมหาอดิสร ธีรสิโล. (2540). **คุณธรรมสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

พระราชวรมณี. (2530). **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.

พิมพ์พรรณ เทพสุเมธานนท์, นวลละออ แสงสุข และนุชนาถ สุนทรพันธุ์. (2547). **จริยธรรมและ
จรรยาบรรณสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). **การวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ
คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: แม็ค จำกัด.

รุ่ง แก้วแดง. (2547). **กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เด็กปฐมวัย**.

กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิคจำกัด.

เรืองศักดิ์ ปิ่นประทีป. (2547). **กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย**.

กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2543). **ความเป็นครูและจรรยาบรรณวิชาชีพพออาจารย์**

ระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

วิชัย ต้นศิริ. (2549). **อุดมการณ์ทางการศึกษา: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สมพงษ์ จิตระดับ. (2530). **การสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา(พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ:

โอ เอส พริ้นติ้งเฮ้าส์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี. (2543). **การพัฒนาเด็กปฐมวัย**

ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สถาบันแห่งชาติ
เพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.

_____. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ. (พ.ศ. 2545-2559)**. กรุงเทพฯ: พริกหวาน

กราฟฟิก จำกัด.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.)มาตรฐานตัว
บ่งชี้และเกณฑ์การพิจารณาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐาน รอบที่ 2 (พ.ศ. 2549-2553). กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). ยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับเด็ก อายุ 3- 5 ปี: การอุดหนุน
ค่าใช้จ่าย. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์ จำกัด.

_____. (2550). รายงานเบื้องต้นการเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ:
วี. ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 (สำหรับเด็ก
อายุ 3- 5 ปี). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุรัฐ ศิลปอนันต์. (2543). กระบวนการปฏิรูปโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุ
สภาลาดพร้าว.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2543). จริยธรรมการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์ จำกัด.

อารมณ สุวรรณपाल. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อารี พันธุ์มณี. (2543). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ เพรส จำกัด.

วิทยานิพนธ์

กฤษณา ผ่องสุวรรณ. (2540). การศึกษาผลการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพ
ด้านการสอนจริยศึกษาของครูระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน. ลำลูกกา จ.ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา.

โกสุม ผือโย. (2548). ศึกษาบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารและครู
โรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- คมเพชร ฉัตรศุกกุล. (2547). การศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กและเยาวชนไทย (ระดับประถมศึกษา). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระกุล สถิรนาถ. (2543). การศึกษาบทบาทของครูในการปลูกฝังค่านิยมเชิงจริยธรรมให้แก่ นักเรียนโรงเรียนคาทอลิก ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประพันธ์ โชติช่วง. (2547). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรรณนถน เพชรวิวรรธน์. (2545). การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ นักเรียนประถมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูนิวิฐวิริยคุณ. (2549). การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของโรงเรียนการกุศลของวัด ในพระพุทธศาสนา จ.ลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- พิชัย สดเอี่ยม. (2547). กระบวนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรมของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานประถมศึกษา จ. ลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. ลำปาง: สถาบันราชภัฏลำปาง.
- มณฑา โฉมราช. (2548). สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัตนา จีวแหลม. (2546). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยตามแนวทางการปฏิรูปครูในทัศนะของผู้ปกครอง นักเรียนโรงเรียนสาธิต สังกัดสถาบันราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รื่นจิตต์ ตรีนุรักษ์. (2545). การบริหารโรงเรียนอนุบาลเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุชาติพิศ มีพงษ์. (2547). **สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนขนาดเล็ก
ในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหาร
การศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เสาวณี เรวัตโต. (2547). **การศึกษาปัญหาการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของครูให้แก่นักเรียน
ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

หรรษา แดงบุญเรือง. (2548). **ผลของการเล่นิทานที่มีต่อการพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็ก
ปฐมวัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ศึกษา.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อภิญา มานะโรจน์. (2539). **การศึกษากระบวนการปลูกฝังคุณธรรมแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บทความ

คณะอนุกรรมการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม. (2536,มิถุนายน – กรกฎาคม).

“รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม.” ข่าวสารการวิจัยทาง
การศึกษา. 16,4. หน้า 12-13.

จิตรา ทองเกิด. (2542, กุมภาพันธ์). “กิจกรรมที่จัดในโรงเรียน.” วารสารวิชาการ, 2. หน้า 27- 30.

ชานินทร์ กรัยวิเชียร. (2549, กรกฎาคม- สิงหาคม). “ปาฐกถาพิเศษ เรื่องคุณธรรมจริยธรรมกับ
ปัญหาเยาวชนในสังคมไทย.” วารสารข้าราชการ, 52, 4. หน้า 2-4.

ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2531, กุมภาพันธ์). “การมีส่วนร่วมของประชาชน.” พัฒนาชุมชน.27,5.หน้า
24-30.

สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2541,มกราคม- เมษายน). “การเสริมการพัฒนาจริยธรรมในโรงเรียน.”
วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 13. หน้า 37-44.

ภาษาต่างประเทศ

Book

Cronbach, Lee J. (1990) **Essentials of Psychological Testing (5th ed)**. New York : Harper
Collins.

Stoll, Louise, Fink, Dean and Eart, Lorna. (2003). **It 's About Learning (and It 's About Time)
What's in it for Schools?.** London : RoutledgeFalmer.

Jean, Piaget. (1960). **The Moral Judgment of the Child.** Illionis: The Free Press.

Jean, Rest. (1976). **In Moral Development and Behavior.** New York: Holt Rinehart and
Winston.

Starbuck, David. (2006). **Creative Teaching Getting It Right.** London: Great Britain by MPG
Books.

๕๒๕

ภาคผนวก



ภาคผนวก ก
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการทำวิจัย

เรื่อง

บทบาทของครูอนุบาลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยใน
โรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาถึงบทบาทของครูในการส่งเสริม
คุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

2. แบบสอบถามมี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของครูและปัญหาในการส่งเสริม

คุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย 5 ด้าน คือ

1. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

3. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม

4. ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมจริยธรรมและ

ข้อบกพร่องของตน

5. ด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

3. ในการตอบแบบสอบถาม กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ และพิจารณาให้ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 และในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

4. ผู้วิจัยจะเก็บรักษาคำตอบของท่านไว้เป็นความลับและในการนำเสนอผลการวิจัยเป็นไปในภาพรวมโดยไม่มีผลกระทบต่อท่านในเรื่องใด ๆ ทั้งสิ้น

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

นางสาววิภาณันท์ ขวัญสุวรรณ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน หน้าข้อที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ
 น้อยกว่า 31 ปี 31- 40 ปี
 41- 50 ปี มากกว่า 50 ปี
3. สาขาที่สำเร็จการศึกษา
 การศึกษาสาขาปฐมวัย
 สาขาอื่นที่ไม่ใช่สาขาปฐมวัย โปรดระบุ.....
4. ประสบการณ์การสอนเด็กปฐมวัย
 น้อยกว่า 1 ปี
 1-5 ปี
 6- 10 ปี
 มากกว่า 10 ปี โปรดระบุ.....ปี

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของครูในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง โปรดพิจารณาบทบาทของท่านในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามความเป็นจริง และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติจริง

ข้อ ที่	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	ระดับของการปฏิบัติจริง				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี มุ่งมั่นแสวงหาความรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรม มา ใช้ในการเรียนการสอน หรือบอกเล่าให้เด็ก ๆ ฟัง อยู่เสมอ					
2	ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความสุข รักในงานที่ทำ					
3	รักและเมตตา เข้าใจ เอาใจใส่เด็ก ๆ					
4	ปฏิบัติตนโดยยึดถือคุณธรรมและทำในสิ่งที่ ถูกต้อง					

ข้อ ที่	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	ระดับของการปฏิบัติจริง				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
5	พุดจาไฟเพราะอ่อนหวานกับเด็กๆ และบุคคลทั่วไป					
6	รักษาเอกลักษณ์ไทย ถ่ายทอดความเป็นไทย และ วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามให้กับเด็ก					
7	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีอื่น ๆ (โปรดระบุ)					
ปัญหาที่พบเกี่ยวกับบทบาทด้านการเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติจริง(ของท่าน) <input type="checkbox"/> ไม่มีปัญหา <input type="checkbox"/> มีปัญหา คือ 1..... 2..... 3.....						
ข้อ ที่	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	ระดับของการปฏิบัติจริง				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ จัดสภาพห้องเรียนให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และสวยงาม					
2	ดูแลเครื่องใช้ในการเรียน การสอนให้สะอาดและ เป็นระเบียบอยู่เสมอ					
3	ดูแลและระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยของ อุปกรณ์ต่าง ๆ หรือสถานที่ในการทำกิจกรรมของ เด็ก ใน โรงเรียน					
4	จัดบริเวณโรงเรียนให้สะอาด สวยงาม ร่มรื่นด้วย ต้นไม้ดอกไม้					
5	จัดของเล่นให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก					

ข้อ ที่	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	ระดับของการปฏิบัติจริง				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
6	จัดให้มีพระพุทธรูปให้เด็กได้กราบไหว้บูชา					
7	สภาพแวดล้อมทางจิตใจ จัดบรรยากาศในการเรียนการสอนให้สนุกสนาน และน่าเรียน					
8	จัดให้มีป้ายนิเทศสนับสนุนคนทำความดี หรือเชิญ ชวนให้เด็กทำความดี					
9	สร้างบรรยากาศของความรัก ความห่วงหาอาทร ช่วยเหลือกันระหว่างครูกับเด็ก					
10	สร้างบรรยากาศของความรัก ความห่วงหาอาทร ช่วยเหลือกันระหว่างเด็กด้วยกัน					
11	สร้างบรรยากาศของความรัก ความห่วงหาอาทร ช่วยเหลือกันระหว่างครูด้วยกัน					
12	ส่งเสริมลักษณะนิสัยให้เด็กรู้จักใช้สิ่งต่าง ๆ ใน โรงเรียนให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์					
13	ใช้การเสริมแรงทางบวก มากกว่าใช้การเสริมแรง ทางลบ					
14	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน อื่น ๆ (โปรดระบุ)					
ปัญหาที่พบเกี่ยวกับบทบาทด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจากการปฏิบัติจริง(ของท่าน) <input type="checkbox"/> ไม่มีปัญหา <input type="checkbox"/> มีปัญหา คือ 1..... 2..... 3.....						

ข้อ ที่	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	ระดับของการปฏิบัติจริง				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรม จริยธรรม ทำความเข้าใจในเนื้อหาคุณธรรมจริยธรรมใน หลักสูตร					
2	ศึกษาวิธีการสอน เทคนิคการสอน การใช้สื่อที่ ทันสมัยเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมเด็ก					
3	วางแผนและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นขั้นตอนใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมเด็ก					
4	ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน ด้วยวิธีการสอนที่ทำให้เด็กเข้าใจการมีคุณธรรม จริยธรรม (เช่น การเล่านิทาน การเล่นเกม การใช้ กรณีตัวอย่าง การใช้บทบาทสมมุติ การใช้ สถานการณ์จำลอง การสอนโดยใช้กระบวนการ และกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์)					
5	เลือกวิธีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา คุณธรรมที่ต้องการจะปลูกฝังให้เด็ก					
6	สอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมทุก ครั้งที่สอนให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก					
7	เป็นผู้อบรมจิตใจเด็กให้รู้จักการมีคุณธรรมในการ อยู่ร่วมกันในสังคม (เช่น ความมีวินัย เพื่อให้เด็กมี พฤติกรรมที่ถูกต้องในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สังคม)					
8	ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาค ส่วนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เด็ก (เช่น เชิญชวนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม)					

9	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม อื่นๆ (โปรดระบุ)					
ปัญหาที่พบเกี่ยวกับบทบาทด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมจากการปฏิบัติจริง(ของท่าน) <input type="checkbox"/> ไม่มีปัญหา <input type="checkbox"/> มีปัญหาคือ 1..... 2..... 3.....						
ชื่อ ที่	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	ระดับของการปฏิบัติจริง				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ด้านการสร้างจิตสำนึกในการยอมรับคุณธรรมและ ข้อบกพร่องของตน สร้างความเชื่อมั่นให้เด็กได้รู้ว่าการทำดีเป็นสิ่งที่ ต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ					
2	สอนและฝึกฝนให้เด็กรู้จักแยกแยะระหว่างสิ่งที่ ควรกระทำ และสิ่งที่ไม่ควรกระทำ					
3	สอนให้เด็กเห็นคุณค่าของผลการกระทำในสิ่ง ต่างๆว่าถ้าทำหรือไม่ทำในสิ่งนั้นจะเกิดผลอะไร ขึ้นบ้าง					
4	ฝึกฝนให้เด็กสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่ ได้เรียนรู้ไปเป็นลักษณะนิสัยและนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้					
5	จัดตารางวัล ชกย่องชมเชยเมื่อเด็กมีคุณธรรม จริยธรรมในด้านต่างๆ (เช่น มีระเบียบวินัยดีเด่น)					
6	กำหนดกฎกติการ่วมกันกับเด็กถ้าไม่ปฏิบัติมี บทลงโทษตามความเหมาะสม					

7	ติดตามประสานงานกับครอบครัวของเด็กอย่างสม่ำเสมอในพฤติกรรมของเด็ก					
8	บทบาทในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมอื่นๆ (โปรดระบุ).....					
<p>ปัญหาที่พบเกี่ยวกับบทบาทด้านการฝึกปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมจากการปฏิบัติจริง (ของท่าน)</p> <p><input type="checkbox"/> ไม่มีปัญหา</p> <p><input type="checkbox"/> มีปัญหาคือ 1.....</p> <p>2.....</p> <p>3.....</p>						

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจแบบสอบถาม

1. ดร.พิมพีใจ ภิบาลสุข
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภีรภัทร ภักดิ์ศรี
3. อาจารย์สุรวี สุนาลัย
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สินธรวา กามดิษฐ์
5. อาจารย์พัฒน์วงศ์ วงศ์มณีโรจน์



ภาคผนวก ก

**รายชื่อโรงเรียนอนุบาลเอกชน
เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1**

ตารางที่ 1 รายชื่อโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เปิดทำการสอน เฉพาะระดับอนุบาล (รายละเอียดข้อมูล ของปีการศึกษา 2550 จากสำนักบริหารงานคณะกรรมการ การส่งเสริมการศึกษาเอกชน)

กรุงเทพมหานคร เขต 1	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู
เขตดุสิต	1.พันธะศึกษา	115	15
	2.โยนออฟอาร์คอนุบาล	105	17
	3.ชนสมบูรณ์ดุสิต	94	7
	4.อนุบาลกรแก้ว	34	17
	5.อนุบาลชนสมบูรณ์อำนาจสงคราม	39	4
	6.อนุบาลธรรมภิกษณ์เทเวศร์	192	29
	7.อนุบาลยูวิทย์	119	19
	8.อนุบาลเลิศนุวัฒน์	12	10
	9.อนุบาลศรีสัปดาห์	16	4
	10.อนุบาลสาริน	162	10
เขตบางรัก	1.อนุบาลจิตาภา	170	43
	2.อนุบาลชวนชื่น	94	31
	3.อนุบาลเปล่งประสิทธิ์	199	26
	4.อนุบาลเสริมมิตร	197	18
เขตปทุมวัน	1.อนุบาลจุไรรัตน์	174	24
	2.อนุบาลสุนี	96	10
	3.อนุบาลแสงประเสริฐ	70	7
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	1.เจริญศึกษา	20	7
	2.อนุบาลบ้านบาตร	107	21
เขตพระโขนง	1.ใจรักอนุบาล	155	32
	2.เลียงแสงทองอนุบาล	35	5
	3.อนุบาลปรานี	115	7
	4.อนุบาลปาณยา	150	8

ตารางที่ 1 รายชื่อโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เปิดทำการสอน เฉพาะระดับอนุบาล (รายละเอียดข้อมูล ของปีการศึกษา 2550 จากสำนักบริหารงานคณะกรรมการ การส่งเสริมการศึกษาเอกชน) (ต่อ)

กรุงเทพมหานคร เขต 1	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู
	5.อนุบาลพัฒนศิริ	6	3
	6.อนุบาลวัฒนาสาธิต	21	7
	7.อนุบาลสวนครุฑ	137	24
	8.อนุบาลบ้านหวาน	5	3
	9.อนุบาลหนูน้อย	114	50
เขตยานนาวา	1.อนุบาลบ้านทรงไทย	23	9
	2.อนุบาลบ้านसानฝัน	90	14
	3.อนุบาลพระแม่แห่งยุคิธรรม	50	9
	4.อนุบาลมงคลวรรณ	27	14
	5.อนุบาลมณีรัตน์	265	22
	6.อนุบาลมลิวัลย์	168	9
เขตพญาไท	1.อนุบาลครุณา	54	6
	2.อนุบาลบ้านแก้ว	19	7
	3.อนุบาลเบญจมาศ	51	12
	4.อนุบาลเปล่งประสิทธิ์สาขลม	128	35
	5.อนุบาลพิณทิพย์	188	32
	6.อนุบาลเพ็ญสันต์	39	14
	7.อนุบาลรัศมี	2	2
เขตดินแดง	1.อนุบาลเอกลักษณ์	33	5
	2.อนุบาลปานตา	52	8
	3.อนุบาลรังษีวิทย์	46	5
	4.อนุบาลลีนา	70	13
	5.อนุบาลสมใจ	48	4

ตารางที่ 1 รายชื่อโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เปิดทำการสอน เฉพาะระดับอนุบาล (รายละเอียดข้อมูล ของปีการศึกษา 2550 จากสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน) (ต่อ)

กรุงเทพมหานคร เขต 1	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู
	6.อนุบาลสัจด์สังวนอนุสรณ์	35	7
เขตสาทร	1.เรีัยรประสิทธิ์ศาสตร์	674	69
	2.อนุบาลจันทร์เจ้า	89	23
	3.อนุบาลแสงเรืองศึกษา	78	11
	4.อนุบาลแสงอรุณพระนคร	133	10
	5.อนุบาลอนันตสานติศึกษา	82	5
	6.อนุบาลอารีวิทย์	34	5
เขตบางซื่อ	1.พีริยะ โยธิน	68	8
	2.อนุบาลเจริญจรัลพรวิทยา	17	2
	3.อนุบาลบวรพรรณ	70	17
	4.อนุบาลศักดิ์สังวนวิทยา	31	3
	5.อนุบาลแสงโสม	504	53
เขตบางคอแหลม	1.เสริมปัญญาอนุบาล	141	6
	2.อนุบาลจิตตานนท์	84	4
	3.อนุบาลพรประสิทธิ์ ประคู้ 1	47	7
	4.อนุบาลเพาะปัญญา	176	11
	5.อนุบาลเล็กประยูร	91	5
	6.อนุบาลสุพิศมร	91	13
เขตคลองเตย	1.วชิรสิน	77	6
	2.วิศาลวิทย์	17	3
	3.อนุบาลก๊กไก่	157	19
	4.อนุบาลศรีวัฒนา	52	6
	5.อนุบาลสีพี่น้อง	68	23

ตารางที่ 1 รายชื่อโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่เปิดทำการสอน เฉพาะระดับอนุบาล (รายละเอียดข้อมูล ของปีการศึกษา 2550 จากสำนักบริหารงานคณะกรรมการ การส่งเสริมการศึกษาเอกชน) (ต่อ)

กรุงเทพมหานคร เขต 1	ชื่อโรงเรียน	จำนวนนักเรียน	จำนวนครู
	6.อนุบาลอริพร	25	5
เขตราษฎร์เทพราช	1.อนุบาลจากรุณี	40	7
	2.อนุบาลตันติเมธ	89	12
	3.อนุบาลพันธ์พิศวัฒนา	43	12
	4.อนุบาลหมื่นน้อย	48	5
	5.อนุบาลอิมเอม	168	28
เขตวัฒนา	1.อนุบาลจุฑาภรณ์	196	16
	2.อนุบาลใจดี	21	8
	3.อนุบาลดารารัตน์	42	16
	4.อนุบาลเทพสนิท	31	14
	5.อนุบาลบ้านไทยวัฒนา	37	13
	6.อนุบาลมิตรเด็ก	23	12
	7.อนุบาลวิชาตุทอง	306	15
เขตบางนา	1.เปรมสันต์	65	9
	2.อนุบาลเจริญพงศ์	908	84
	3.อนุบาลศรีศึกษา	101	4
	4.อนุบาลอุดมสุข	39	7
	5.อนุบาลพัสวี	66	5
	6.อนุบาลนวลทอง	81	3
รวม 15 เขต	จำนวน 88 โรงเรียน	9,251	1,269

ภาคผนวก ง
ค่าความเชื่อมั่น

Reliability

Method 1 (space saver) will be used for this analysis

RELIABILITY

Analysis – scales (ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 191.0

N of Items = 50

ALPHA = 0.967



ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

ประวัติการศึกษา

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

นางสาววิภาณันท์ ขวัญสุวรรณ

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ. บ.)

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2542

ปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต (ปฐมวัยศึกษา)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีการศึกษา 2545

ครูประจำชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลแสงโสม

ถนนประชาชื่น แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ

กรุงเทพมหานคร 10800

โทรศัพท์ 0 2585 6433

